

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY KARLOVY

Ústav českých dějin

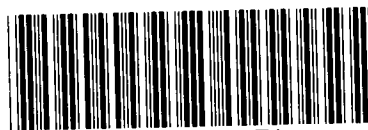
Počátky komunistické represe na Havlíčkobrodsku

Vedoucí rigorózní práce:
Prof. PhDr. Jan Rychlík, CSc.

Vypracoval:
Michal Arnot
Praha 2006

4 0/2007

2551139817

**Filozofická fakulta
Univerzity Karlovy v Praze**

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci vypracoval bez cizí pomoci a veškerou použitou literaturu a prameny jsem uvedl v seznamu na konci práce.

.....
Michal Arnot

Za rady a inspiraci při psaní rigorózní práce děkuji Prof. PhDr. Janu Rychlíkovi, CSc.,
Miloslavu Růžičkovi, PhDr. PaedDr. Jiřímu Málkovi, PhDr. Aleně Šimánkové, Doc.
PhDr. Karlu Kaplanovi, CSc., Janu Radilovi a Bohumíru Čádkovi.

Obsah:

Úvod	5
1. Situace v Československu před únorem 1948	7
1.1. Poměry na venkově	10
2. Havlíčkobrodsko a počátky „protistátních skupin“	16
3. Případ Hořínek a spol.	22
3.1. Vypracování plánu ilegální činnosti.....	29
3.2. Realizace plánu ilegální činnosti.....	33
3.3. Rozšíření Hořínkovi působnosti a kontakty s dalšími skupinami	42
3.4. Proces	50
4. Následné procesy.....	64
4.1. Případ Mojžíš a spol.	65
4.2. Bičičtš a spol.	78
4.3. Ostatní procesy	83
4.4. Přehled odsouzených.....	92
5. Návraty z výkonu trestu	95
6. Závěr.....	98
Přílohy	100
Chronologie nejznámějších politických procesů.....	140
Použitá literatura.....	142

Úvod

Česká historiografie zmapovala v polistopadové době poměrně rozsáhle nejznámější excesy komunistického režimu. V souvislosti s procesy s dr. Miladou Horákovou, generálem Heliodorem Píkou, Rudolfem Slánským, babickým či číhošťským případem apod. vyšla celá řada odborných i popularizačních publikací a článků. O mnohých případech byly natočeny dokumentární filmy. Budeme-li však hledat literaturu k případům méně exponovaným s úzkým regionálním významem, zjistíme, že se jedná o oblast publikačně téměř nedotčenou. Přitom tyto procesy měly pro počáteční fázi budování komunistického režimu zásadní význam. Jejich prostřednictvím komunistický režim v jednotlivých regionech vyvolal atmosféru všeobecného strachu a tím víceméně úspěšně paralyzoval jakoukoli aktivní snahu o zvrát poměrů. Nedostatek většího množství literatury k dané problematice má celou řadu důvodů. Jako první nás napadne poměrně krátká doba, která uběhla od listopadové revoluce a tudíž omezené období umožňující svobodně bádát a psát. Podíváme-li se však, kolik bylo ve stejné době vydáno knih pojednávajících například o první republice¹, všimneme si značného nepoměru². Je to dáno do značné míry nedostatkem vůle o době totality publikovat. Netýká se to pouze padesátých let, ale období komunismu vůbec. Nejvíce se odborný nezáměr o toto téma projevuje u střední generace historiků. Zřejmě je to dáno tím, že v období normalizace mnozí historici zabývající se moderními českými dějinami, pokud chtěli zůstat v historických ústavech či na katedrách vysokých škol, psali konjunkturální články a dnes pochopitelně nemají příliš chuti publikovat práce s opačnými znaménky. Lépe se k problematice staví někteří historici ze starší generace. Mnohdy si sice prožili etapu nadšeného budování, ale většinou během šedesátých, případně sedmdesátých let prohlédli. I mezi nimi se však objevuje pouze několik jmen.³ Určitá naděje na zlepšení situace vzniká s nastupujícími historiky. Zájem o komunismus a jeho represivní projevy vzrůstá a je pravděpodobné, že u nás nastane podobná situace jako v Německu po druhé světové válce. Po liknavém vyrovnávání se s minulostí a neochotě podívat se

---

¹ Z nejznámějších můžeme uvést Z. Kárník, *České země v éře první republiky (1918-1938)*, Praha 2000, A. Klimek, *Boj o hrad I.,2.*, Praha 1998, A. Klimek, *Velké dějiny země koruny České XIII. 1918-1929*, Praha 2000, V. Olivová, *Dějiny první republiky*, Praha 2000 ad.

² Syntetická práce o padesátých letech v Československu zatím chybí.

³ Především je třeba jmenovat Karla Kaplana, Zoru Dvořákovou, Karla Bartoška, Bořivoje Čelovského.

pravdivě na nedávné dějiny vlastního národa přišla začátkem šedesátých let (tedy více než patnáct let po skončení války) nová generace, nezatížená pocitem viny, s razantními otázkami „co že to vlastně ti naši otcové a dědové dělali“.

1. Situace v Československu před únorem 1948

Po skončení druhé světové války bylo obyvatelstvo v Československu plně očekávání. Dalo by se říci, že šlo o euforický stav. Po šesti letech německé okupace přišla opět svoboda. Byla obnovena většina předválečných stran a osobou prezidenta Beneše navazoval nový stát na odkaz první republiky. Převládalo však přesvědčení, že by se neměl přebírat prvorepublikový systém se vším všudy a že by měl být revidován. Změny se měly týkat především zahraniční orientace státu. Tento požadavek vycházel z frustrace českého národa Mnichovem. Vznik a existence první republiky byly závislé na trvání Versailleského systému a tedy na spojení s Velkou Británií a především s Francií, hlavním vítězem první světové války. To byl axiom československé zahraniční politiky jak pro Masaryka, tak Beneše. Mnichovská smlouva tak musela v zemi působit jako „zrada“ velmocí a naprosté selhání politiky prvních prezidentů. Po válce se většina občanů i politiků včetně prezidenta Beneše domnívala, že by se mezinárodní zajištění mělo více orientovat na východ. Kredit Sovětského svazu a Stalina se po nesporných úspěších Rudé armády a osvobození podstatné části země značně zvýšil.⁴ Za této situace byl pochopitelný celkový posun myšlení velké části společnosti doleva. Lidé se domnívali, že nastává spravedlivější doba sociálních jistot a politických svobod. Ve vztahu k Sovětskému svazu a jeho vnitřnímu systému šlo o velkou naivitu. Pochybnosti o demokratičnosti sovětského režimu a vědomí o kolektivizaci na Ukrajině či o krvavých čistkách z druhé poloviny třicátých let většina lidí vytěsnila. Pokud si někteří pochybnosti připouštěli, většinou tvrdili, že z obou systémů (západního i východního) si je možné vzít jenom to dobré. Násilné excesy odehrávající se na východě v civilizovaném Československu nehrozí. Podobné úvahy rozvíjel již za války Beneš⁵, který podstatnou část své aktivity zaměřil na to, aby se již nikdy neopakovalo nic podobného Mnichovu. Ze situace po válce těžila nejvíce komunistická strana. Již v první poválečné vládě vzešlé z moskevských jednání měli

---

⁴ Součástí komunistického výkladu dějin bylo již v této době neustálé zdůrazňování ochoty SSSR pomoci v roce 1938 Československu. Zavazovala jej k tomu smlouva z roku 1935, tzv. východní Locarno, kde byla vojenská pomoc podmíněna předcházejícím zásahem Francie. Stalin tuto smlouvu nebral příliš vážně a čistky v sovětské armádě, které nedlouho po jejím podepsání následovaly, učinily dočasně Sovětský svaz smysluplného vojenského zásahu neschopný. O vrtkavosti sovětských zahraničních vztahů svědčí i to, že již necelý rok po Mnichovu byl uzavřen pakt Ribbentrop – Molotov.

⁵ E. Beneš, *Demokracie dnes a zítra*, Praha 1946

komunisté šest křesel.⁶ Kromě výhody vyššího početního zastoupení ve vládním kabinetu získali klíčová ministerstva – min. vnitra (Václav Nosek), informací (Václav Kopecký), zemědělství (Julius Ďuriš) a práce a sociálních věcí (Jozef Šoltéz). Svě sympatizanty měli i na dalších postech. Premiérem byl Zdeněk Fierlinger a ministrem obrany Ludvík Svoboda. Ve volbách v roce 1946 komunisté v Československu zvítězili⁷ a polepšili si ve vládě ještě o jedno křeslo. Volební triumf komunisty povzbudil a pro příští volby si vytyčili odvážný cíl získat nadpoloviční většinu hlasů. Během roku 1947 však v zemi začínala narůstat nespokojenost jak s hospodářským, tak politickým vývojem. Znárodněné podniky nebyly schopné konkurence v zahraničí a propad zaznamenala i produktivita zemědělství. Nastala také hluboká krize uvnitř Národní fronty a KSČ začínala být čím dál častěji skloňována v souvislosti s různými skandály a provokacemi s cílem zdiskreditovat nekomunistické strany.⁸ S vynuceným odmítnutím Marshallova plánu navíc vzaly za své jakékoli iluze o nezávislé a vyvážené zahraniční politice. Začínalo být stále zřejmější, že tolik očekávaný nový poválečný svět není zdaleka ideální a že proklamované záměry SSSR i československých komunistů nebyly tak altruistické, jak se z počátku zdálo. Za této situace se začali komunisté obávat, že by v příštích řádných volbách nemuseli dosáhnout zdaleka tak dobrého výsledku jako v roce 1946. Nekomunistické strany navíc počátkem roku 1948 důrazně žádaly Noskovo ministerstvo vnitra o řádné vyšetření výše zmíněných afér z předchozího roku, což Nosek, nechtěl-li kompromitovat vlastní stranu, připustit nemohl. Nakonec se KSČ rozhodla vypořádat se s politickými oponenty cestou neústavní. V únorových dnech se pomocí „mobilizace mas“ a silného nátlaku na prezidenta Beneše, který se obával občanské

---

⁶ Každá strana měla získat tři křesla. Komunistům se podařilo získat šest míst ve vládě, protože formálně existovaly dvě strany – KSČ a KSS. Ve skutečnosti však byly řízeny z jednoho centra.

⁷ Jednoznačné vítězství se týkalo Českých zemí, kde získali 40 % hlasů. Po nich následovali národní socialisté s 23 %, lidovci s 20 % a sociální demokraté s téměř 16 %. Na Slovensku byla situace jiná. 62 % tam získala Demokratická strana a komunisté se museli se svými 30 % spokojit s druhou pozicí.

⁸ Nejznámější případy: *Mostecká aféra*, ve které se Státní bezpečnost pokusila pomocí nasazeného provokatéra obvinít vedoucí představitele národních socialistů ze špionáže a z pokusu o státní převrat. Závažný byl také tzv. *krčmaňský případ*. Národně socialističtí ministři Prokop Drtina a Petr Zenkl dostali společně s ministrem Janem Masarykem poštu krabičky s výbušninou. Komunisté označili celou věc za provokaci národních socialistů a doufali v jejich diskreditaci. Vyšetřování ovšem brzy ukázalo, že stopy vedou do krajského sekretariátu KSČ v Olomouci. Příklad se již nedořešil, neboť mezitím přišel únor 1948. Na Slovensku vykonstruovala Státní bezpečnost pomocí provokatérů „spiknutí“ čelných představitelů Demokratické strany a obvinila je ze styků s luďáckou emigrací. K. Kaplan, P. Paleček, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, Praha 2001, Z. Dvořáková, *Smrt pro tři ministry*, Praha 2000, P. Tomek, *Případ Dr. Doležel a spol. – vazební podmínky osob „Případu Krčmaň“*, in *Securitas imperii* 7, Praha 2001

války, a také díky naivní důvěře nekomunistických stran v demokratické mechanismy a v ústavní postup při vládní krizi, definitivně zmocnila vlády.⁹

Únorem 1948 skončilo krátké intermezzo demokracie mezi dvěma totalitami.¹⁰ Začalo „zakladatelské období nového režimu, jehož nosným sloupem byl mocenský monopol komunistů“.¹¹ Změna režimu násilně přerušila dosavadní vývoj a silně zasáhla všechny oblasti života společnosti. Průvodním jevem celého „budovatelského“ období byla masová nezákonnost státních struktur a tvrdá represe proti skutečným i domnělým odpůrcům. Mezi prvními byli perzekvováni představitelé předúnorových stran, především národní socialisté. Souběžně s nimi byly tvrdě pronásledovány církve a vojáci, kteří bojovali v druhé světové válce v zahraničí. Nejednalo zdaleka pouze o vojáky ze západu a letce, ale brzy po nich byli postihováni i ti, kteří bojovali na východě. Podobný osud sdílela také značná část partyzánů a veteránů ze Španělska. To možná mnohé zaskočí, ale musíme si uvědomit, že v případě postupu proti vojákům nešlo pouze o ideologické spory. Jeho smyslem byla likvidace lidí, kteří byli v krizových momentech ochotni vzít do ruky zbraň. Tím byli, bez ohledu na jejich současné ideové zaměření, novému režimu potenciálně nebezpeční.

---

⁹ K únorovým událostem viz K. Kaplan, *Nekrvavá revoluce*, Praha 1993, F. Hanzlík, J. Pospíšil, *Soumrak demokracie*, Vizovice 2000 ad.

¹⁰ Systém z let 1945 – 1948 lze za demokratický označovat pouze s určitými výhradami. Například v Košickém vládním programu byl zakotven zákaz pravicových stran první republiky. Zákazem činnosti agrárníků, národních demokratů, živnostenské strany a dalších v podstatě nová moc ignorovala smýšlení zhruba poloviny obyvatelstva. V praxi tak zcela chyběla pravicová opozice. A nebyla to pouze iniciativa komunistů. S tímto omezením souhlasily i nekomunistické strany, neboť doufaly v přeliv především agrárnických voličů ke svým stranám. Velmi problematická byla i tzv. Národní fronta sdružující všechny strany v jakési koalici. Stála do značné míry nad parlamentem a mimo demokratickou kontrolu. Po válce byla také v některých aspektech omezena svoboda slova. Například bylo téměř nemožné psát kriticky o Sovětském svazu a Stalinovi.

¹¹ K. Kaplan, *Československo v letech 1948-1953*, Praha 1991

1.1. Poměry na venkově

Kromě postupu proti skutečným či potenciálním politickým nepřátelům byla častá represe spojená s hospodářskou politikou státu. Venkova se kromě znárodnování týkala především kolektivizace, která zcela změnila ráz vesnice. Kolektivizace sice neznamenal v českých novověkých dějinách první majetkové přesuny půdy, ale tato „reforma“ měla nejdalekosáhlejší důsledky. Značné změny ve vlastnictví půdy proběhly již za první republiky. Pozemková reforma se zaměřovala zejména na půdu šlechtických velkostatků. Na rozdíl od pozdějších zásahů byla, alespoň zpočátku, motivována spíše nacionálními (byla prováděna pod heslem „odstranit následky Bílé hory“) než sociálními pohnutkami, neboť výrazná část zabíraných majetků byla v rukou německé a maďarské šlechty.¹² Podle záborového zákona z roku 1919 stát zabíral pozemkový majetek nad 150 ha zemědělské půdy a nad 250 ha půdy veškeré.¹³ Půda však většinou nebyla vyvlastňována, ale odebírána za náhradu. Rozsah reformy byl značný, přestože její průběh provázely potíže a protáhla se až do sklonku dvacátých let. Podléhalo jí 28 % veškeré půdy v Československu. Zabraná půda byla z části rozdělena mezi drobné rolníky a z části prodána jako tzv. zbytkové statky umožňující hospodaření na pozemcích o větší rozloze¹⁴. Lesy se v naprosté většině staly majetkem státu. Hlavním výsledkem pozemkové reformy bylo posílení středního rolnictva a nepřímý růst vlivu agrární strany.

Převratnými změnami procházelo české zemědělství i po druhé světové válce. Přerozdělování půdy probíhalo ve třech etapách, přičemž třetí spadá již do poúnorového období. První etapa byla spojena s konfiskací půdy a majetku „fašistických nepřátel a zrádců národa“¹⁵ prováděnou na základě dekretů prezidenta republiky. Zabírání se dotklo přibližně třetiny veškeré půdy. Z 1,4 mil hektarů

---

¹² Sociální aspekt reformy se však samozřejmě nesmí podceňovat. V době hospodářské recese „reforma uklidnila venkov, odvrátila od něj vlnu sociálních bouří a rolníky od revolučních proudů“ (A. Klimek, *Velké dějiny země koruny České XIII. 1918-1929*, str. 286). Ferdinand Peroutka napsal, že „pozemkovou reformou byla komunistům zasazena nejtěžší rána“ (F. Peroutka, *Budování státu*, část druhá, str. 885 a 889).

¹³ Za zemědělskou půdu je považována půda orná, „nezemědělskou“ jsou lesy, pastviny, vodní plochy atd.

¹⁴ Stávalo se, že některé pozemky měly rozlohu až 500 ha. To, že byly v podstatě vyjmuty z pozemkové reformy často zavdávalo příčinu ke spekulacím o korupci ve Státním pozemkovém úřadě. Nutno říci, že do značné míry oprávněně. Státní pozemkový úřad byl v rukou agrárníků, kteří několika zbytkovými statky „odměnili“ své přívržence.

¹⁵ J. Vaculík, F. Čapka, *Nástin českých dějin 20. století*, Brno 1999

konfiskované zemědělské půdy se téměř jeden milion hektarů nacházel v pohraničí. Půda byla přidělována většinou chudším vesnickým vrstvám a drobným rolníkům, lesní půdu si opět z podstatné části ponechal stát. V důsledku toho došlo k dalšímu posílení středních rolníků jak jejich počtu (46 % rolnictva), tak i jejich podílu na zemědělské výrobě. Na této etapě výrazně profitovala KSČ. Komunistický ministr zemědělství Julius Ďuriš okázale rozdával dekrety na půdu a KSČ se snažila reformu propagandisticky využít. Interpretovala přidělování půdy především jako svojí zásluhu. Tento postup slavil do značné míry úspěch, neboť mnozí rolníci skutečně nabyli dojmu, že dostávají majetek od KSČ. To se projevilo na výsledku voleb v roce 1946 v celé řadě venkovských regionů, zvláště v pohraničí.

Od července 1947, po přijetí tzv. „Ďurišových zákonů“, probíhala etapa druhá. Šlo o revizi reformy prvorepublikové. S podobou zákona však komunisté nebyli zcela spokojeni, protože se jim do něj kvůli odporu nekomunistických poslanců nepodařilo vměstnat některé radikální návrhy. „Zákon č. 142/1947 Sb. garantoval minimální výměru půdy 50 ha, která nemohla být nuceně vykoupena, revize půdy vypuštěné ze záboru měla být prováděna nikoliv paušálně, ale v každém případě zvlášť, a přidělové ceny neměly být symbolické“¹⁶. Po únoru 1948 nastala nová situace. Po získání moci se komunisté rychle snažili přizpůsobit svým představám i zemědělství. Schválení nové podoby zákona z července 1947 nestálo nic v cestě. Již v březnu 1948 byl zákon přijat. Řečníci nezapomněli zdůraznit, že se schválení zákona č. 46/1948 Sb. kryje se stým výročním zrušení roboty. Lepší symboliku si komunisté ani nemohli přát. „Tak po únoru 1948 2. etapa pozemkové reformy splynula s 3. etapou“¹⁷. Podle zákona byla vyvlastněna veškerá půda nad 50 ha. Z iniciativy ministerstva zemědělství se tento limit příliš nedodržel a vyvlastňována byla často půda i pod stanovenou hranici. Zabráno bylo přes čtvrt milionu hektarů především zemědělské půdy (lesní půdy bylo v daných zábořích podstatně méně). „Výkup půdy se ve skutečnosti rovnal konfiskaci bez náhrady“¹⁸. Pozemková reforma byla ukončena v roce 1950. Národní pozemkový

---

¹⁶ J. Rychlík, *Zemědělství na rozcestí 1945 – 1948*, Studie Slovákého muzea, Uherské Hradiště 3/1998

¹⁷ tamtéž

¹⁸ tamtéž

fond byl zrušen. Poúnorové pozemkové reformy „postihly až zlikvidovaly velké statky, oslabily soukromý sektor, a hlavně posílily sektor státní“¹⁹.

Podstatně větší zásah do zemědělství a poměrů na vesnici přišel s kolektivizací. Komunistické vedení dlouhou dobu přípravy združstevňování tajilo. Ještě v březnu 1948 rolníky ujišťovalo, že „kolchozy u nás nebudou“. Zmínky o chystaném ustavování kolchozů a o likvidaci soukromého vlastnictví rolníků se však postupně začaly šířit. Nejdříve pouze formou šeptandy a nepotvrzených kusých informací, ale později se objevovaly v projevech především nižších funkcionářů KSČ. Koncem roku 1948 a začátkem roku následujícího zaujímala zemědělská politika přední místo na jednáních vedení KSČ. Objevilo se několik sporných bodů týkajících se příští podoby JZD a jejich řízení. Nejednotný byl názor na tempo kolektivizace. Část vedení KSČ předvídala úspěšnost a rychlost v zakládání JZD. Domnívala se, že zemědělci do nich budou spontánně vstupovat. Větší část KSČ však tento optimismus nesdílela. Uvědomovala si odpor rolníků ke kolchozům a obávala se unáhlených akcí. Gottwald „navrhoval vytvářet dva tři roky podmínky a (teprve) pak provést rychlou masovou kolektivisaci“²⁰.

Zákon o jednotných zemědělských družstvech byl přijat v únoru 1949 a v dubnu téhož roku začala kampaň prosazující jejich zakládání. Průběh první fáze komunisty zaskočil a vzal jim iluze o spontánnosti zakládání JZD. Veřejné schůze svolávané v dubnu a květnu na podporu kolektivizace měly často žalostné konce. „Končily hádkami, urážkami referentů, byly případy, kdy rolníci agitátory vyháněli z obce, poškozovali jejich auta, vypínali světlo ve schůzovních sálech. Masový rozsah měl pasivní odpor - rolníci na schůze nepřišli nebo je opouštěli, když se začalo hovořit o JZD, mlčeli, nediskutovali apod.“²¹ Pokud někde družstva vznikla bylo jejich fungování problematické. Mnozí rolníci brzy po vstupu do družstev z nich opět vystupovali. Navíc v nových družstvech bylo téměř 40 % nezemědělců (hlavně dělníci) a zbytek tvořili drobní rolníci do 2 hektarů. Drtivá většina těchto družstev

---

¹⁹ K. Kaplan, *Československo v letech 1948-1953*, str. 116

²⁰ tamtéž

²¹ tamtéž

navíc vznikala v pohraničí. Střední rolníci tak stáli téměř zcela mimo první vlnu kolektivizace.

Neúspěch této etapy združstevňování, ve které převládala dobrovolnost a nenásilné postupy, donutil KSČ k dočasnému ústupu ze svých plánů. Místo masového zakládání družstev se soustředila spíše na vytváření a podporu tří čtyř vzorných JZD v okrese, která měla demonstrovat přednosti socialistického hospodaření na venkově. Tato situace trvala pouze krátkou dobu a již v únoru 1950 schválil ÚV KSČ směrnici o „urychleném vybudování výrobních zemědělských družstev“. Nastalo období druhé vlny kolektivizace, které trvalo do roku 1953. Než přistoupíme k charakteristice tohoto období a k líčení jeho násilného vyústění, bude nutné upozornit na odlišnost motivace před- a poúnorové zemědělské politiky. Na rozdíl od předúnorových pozemkových reforem, jejichž cílem bylo především přerozdělení půdy, měla kolektivizace také jiné v celkovém kontextu ještě důležitější vedlejší motivy. Vedoucí představitelé KSČ zcela převzali sovětské modely hospodaření a zemědělství přisoudili druhořadou úlohu. V Československu se začal klást důraz na strojírenství a především na těžký průmysl. Souviselo to s celkovou militarizací hospodářství východního bloku. Kolektivizací měla být docílena možnost odčerpávat pomocí direktivního řízení a plánování finanční prostředky na výstavbu těžkého průmyslu. Dále měla uvolnit tisíce pracovních sil potřebných pro průmysl. Jistou roli hrála i domněnka, že pro případný vojenský konflikt, který byl počátkem padesátých let vnímán jako reálná hrozba, bude jistější, bude-li existovat pouze státního sektoru v hospodářství. Když uvážíme zmíněné motivy, snadněji pochopíme tvrdý postup režimu při druhé vlně kolektivizace, během níž vynikaly násilnými donucovacími metodami zejména roky 1951 a 1952. „Kampaň hromadné kolektivizace z června 1952 měla podobu frontálního útoku na vesnici.“²²

Možností nátlaku na rolníky byla celá řada, ale nejvíce se uplatňovaly dva způsoby. Za prvé hospodářský nátlak. Rolníci byli nuceni k dodávkám potravin na samé hranici únosnosti. Nejen že neměli ze svého hospodaření žádný zisk, ale často jim byly násilně odebírány i stroje, čímž jim bylo podnikání v příštích letech zcela

---

²² J. Vaculík, F. Čapka, *Nástin českých dějin 20. století*, str.142

znemožněno. Zemědělci po těchto opatřeních vstupovali do JZD, aby se vůbec uživili. Přesto se našli lidé, kteří se snažili nadále vzdorovat. Tyto „vesnické boháče“²³ komunistický režim velmi brzy kriminalizoval. Povinné odvody obilí, mléka, masa a dalších produktů se postupně zvyšovaly tak, že je už nebylo možno plnit. Tím se z hospodářů stali „sabotéři“ a narušovatelé jednotného zemědělského plánu a zásobování. Velmi rychle většinou následoval soud²⁴.

Druhý způsob jak zlomit rolníky, kteří odmítli vstup do JZD, byl sice méně častý, ve svých důsledcích však ještě účinnější. Šlo o vyvolání atmosféry strachu, která postupně pohltila celou společnost. K tomu sloužily množící se procesy s „protistátními záškodnickými“ skupinami zaměřující se velmi často právě na venkovské obyvatelstvo. Existovaly samozřejmě skutečné podzemní organizace, které se dnes oprávněně označují jako třetí odboj a které prováděly skutečnou zpravodajskou či sabotážní činnost. Podstatná část venkovských procesů však byla vykonstruována a údajné protistátní skupiny od počátku řídila Státní bezpečnost. Postup byl většinou takový, že Státní bezpečnost nasadila do tradičně zemědělské oblasti provokatéry, jejichž úkolem bylo zakládat „protistátní skupiny“. Tyto osoby se snažily napojit na lidi, o nichž se dalo předpokládat, že nebudou mít příznivý vztah k režimu. Kromě sedláků a živnostníků to byl často místní kněz nebo učitel a docházelo také k napojování na sítě z druhého odboje. Tyto lidi režim považoval za nebezpečné, protože byli ochotni v krizových obdobích bojovat se zbraní. Provokatéři se většinou vydávali za lidi, kteří mají kontakty s rozsáhlou odbojovou organizací. Také se pokoušeli rolníky přesvědčit, že mezinárodní situace spěje k válce, v níž západní velmoci v součinnosti s domácím odbojem brzy svrhnou komunistické režimy ve střední Evropě²⁵. Uvedenými postupy se provokatérům dařilo nalákat do skupin v jednotlivých oblastech dostatek lidí. Zmíněné skupiny většinou ani nezačaly žádnou

²³ Tímto termínem byli označováni například i majitelé pouhých 20 hektarů a později dokonce i rolníci pod touto hranicí.

²⁴ Pro ilustraci uvádím znění rozsudku nad rolníkem a hostinským Bohumilem Novotným z Horní Březinky: 18 měsíců odnětí svobody, 3000,- Kčs peněžitý trest, propadnutí celého jmění, zabránění ideální polovice usedlosti patřící manželce, ztráta čestných práv občanských na 5 let, zákaz pobytu v okrese Ledč nad Sázavou navždy. Svůj trest si B. Novotný odpykal v uranových dolech na Jáchymovsku.

²⁵ Víra v konflikt západu s východem byla v prvních letech po únoru 1948 skutečně velká. Svědčí o tom i pozdější vzpomínky vězňů, kteří každé jaro očekávali příchod americké armády. Většina skutečných odbojářů se shoduje v tom, že svoji činnost plánovali pouze na dobu omezenou několika měsíci právě do vypuknutí konfliktu. Kdyby bývali tušili, na jak dlouho se v Československu komunistický režim ustavuje, tak by se většinou do žádné činnosti nepouštěli.

činnost vyvíjet. Stačilo, že se jejich členové spojili proti republice a bylo možné je odsoudit pro „velezradu“. S důkazy si tehdejší justice hlavu příliš nelámala. Pokud nebylo možné vybranému sedlákovi dokázat jeho protistátní činnost, pomáhala si StB běžně sama. Jsou známy případy, kdy její příslušníci tajně zakopali na zahradu nebo schovali ve stodole u předem vybraného rolníka zbraně. Po určité době přišli znovu, ale tentokrát již oficiálně a navíc s sebou vzali několik sousedů jako svědky. Oznámili majiteli, že jej podezírají z ukrývání zbraní a z podpory záškodnických band. Po několikahodinovém „hledání“ samozřejmě našli zbraně, které tam sami ukryli. Důvěryhodnost akce byla navíc zajištěna přítomností sousedů, kteří nález zbraní na vlastní oči viděli. Aby byly důsledky procesů co nejvíce zastrašující, konala se jednání státního soudu a vynesení rozsudku v místě působnosti obžalovaných. Tresty bývaly zpravidla velmi tvrdé. Většina rolníků byla odsouzena k dlouholetým žalářům a někteří dokonce k trestu smrti. Po tomto útoku na vesnici byla cesta ke kolektivizaci otevřena. Její největší odpůrci byli buď v lágrech, a nebo byli popraveni. Ostatní obyvatelstvo žilo po těchto lekcích ve strachu udělat cokoli, co by mohlo dát režimu záminku k dalším represím a víceméně se dané situaci přizpůsobilo²⁶.

---

²⁶ Přes všechny „úspěchy“ násilné kolektivizace nelze ani tuto vlnu považovat za příliš vydařenou. Hned po ní se dostalo zemědělství do hluboké krize. Kolektivizace se v letech 1953 – 1954 zastavila, docházelo k hromadným útekům rolníků z družstev a několik set JZD se dokonce zcela rozpadlo. V roce 1955 přistoupilo vedení KSČ k vyhlášení třetí vlny kolektivizace. Ta se však reálně rozběhla až v roce 1957 po překonání krize z předchozího roku. Byla ukončena v roce 1960 prohlášením o „vítězství socialismu v zemědělství“.

2. Havlíčkobrodsko a počátky „protistátních skupin“

Podle podobného scénáře se „příprava“ kolektivizace odehrávala i na Havlíčkobrodsku. Zvláště akce probíhající od léta 1949 do jara 1950 respektive až do roku 1951 v okolí Golčova Jeníkova, Vilémova a Chotěboře měla tragické následky. Na jejím konci byly vykonány dva rozsudky smrti a několik desítek lidí bylo posláno na mnoho let do vězení a lágrů. Než se pustíme do popisování tohoto případu, bude nutné věnovat se stručně několika předcházejícím či soudobým případům, které se sice přímo netýkaly kolektivizace, ale dokreslují kontext, v němž se náš případ odehrává. Jedná se o události širšího okolí Havlíčkobrodsko. K některým došlo v okolních regionech, např. na Čáslavsku nebo Hlinecku, ale s Havlíčkobrodskem měly v některé fázi spojitost.

Celá řada případů z tohoto okresu je obecně známá. Není nutné podrobněji připomínat události kolem tzv. číhošťského zázraku a následné umučení faráře Josefa Toufara²⁷. V návaznosti na tuto událost Státní bezpečnost zahájila akci K, ve které byl mimo jiné na dvacet let žaláře odsouzen opat želivského kláštera Vít Tajovský²⁸. Zřejmě nejznámější osobností našeho regionu, která se stala obětí vykonstruovaného procesu, byl vojenský velitel Prahy z květnového povstání generál Karel Kutlvašr. Tento rodák z Michalovic u Havlíčkova Brodu byl vinou nasazeného provokatéra spojen s „ilegální“ činností a následně odsouzen na doživotí do těžkého žaláře. V jeho procesu byly vyneseny tři rozsudky smrti, z nichž jeden zdánlivě paradoxně nad agentem OBZ J. Hruškou. Zbýlých osm „velezrádců“ soud odsoudil dohromady na 144 let odnětí svobody.

Kromě známých případů je možné narazit na celou řadu podobných akcí komunistického režimu, o kterých s výjimkou několika málo pamětníků dnes již nikdo neví. Jedním z nejotřesnějších případů Havlíčkobrodsko byl proces s Jaroslavem Kyselou z Chotěboře. Tento osmnáctiletý číšník se v dubnu 1950 rozhodl ilegálně opustit republiku. Útěk se mu nezdařil a již v červnu byl odsouzen na jeden rok odnětí svobody, který si odpykával na Jáchymovsku. Tam se s dalšími dvěma vězni pokusil o

²⁷ B. Čelovský, *Strana světi prostředky - Martyrium faráře Josefa Toufara*, Šenov u Ostravy, 2001

²⁸ Spolu s Tajovským bylo odsouzeno dalších 8 představených řádů, jeden na doživotí, ostatní dohromady na 132 let. B. V. Tajovský, *Člověk musí hořeti*, Praha 2001

útěk, který se však opět nezdařil. Přestože během útěku pouze omráčili strážného a při potyčce mu poranili dlaň ruky, nikomu tedy nezpůsobili zranění s trvalými následky, byli tito chlapci ve věku 18 až 21 let společně s jedním civilním zaměstnancem dolů, který napomáhal u jiného útěku, odsouzeni v procesu nazvaném „Václav Tippl a spol.“ k trestu smrti a v říjnu 1950 popraveni. Je příznačné, že předsedou soudu byl JUDr. Vojtěch Rudý, vlastním jménem Béla Roth, který později proslul především babickým případem (*příloha 1*). Soudem a vykonáním rozsudku ovšem tragédie případu neskončila. Matka popraveného chlapce bez výsledku žádala o vydání urny se synovým popelem. Žádosti nebylo vyhověno s poukazem na to, že se urny s ostatky popravených osob ukládají do společných pohřebišť. Místo urny obdržela poukaz na zaplacení 3015 Kčs za kremaci syna.²⁹

Absolutními tresty skončil také případ Jana Musila ze Sedletína u Chotěboře, Jindřicha Janka z Trhové Kamenice a Zdeňka Profouse z Dřeveše u Hlinska. Autodopravce Jan Musil vstoupil v roce 1945 do KSČ. Poměrně brzy však ze svého prokomunistického nadšení vystřízlivěl, a protože se obával znárodnění v případě uchopení moci komunisty, ihned následujícího roku ze strany vystoupil a později „zaujal záporné stanovisko proti lidově demokratickému zřízení“³⁰. V roce 1949 Musil se svými zaměstnanci Zdeňkem Profousem a Jindřichem Jankem rozšiřovali letáky žádající volby v ČSR provedené pod patronací Spojených národů. Jindřich Jank, který byl zároveň rakouským občanem, letáky doručil na rakouské vyslanectví a žádal, aby byly předány též na vyslanectví americké. Jindřich Jank měl své důvody novému režimu příliš nedůvěřovat. Měl po otci rakouské občanství, a proto musel v roce 1943 (bylo mu 18 let) nastoupit službu v německé armádě. V roce 1944 se účastnil bojů na východní frontě. V dubnu 1945 zběhl a vrátil se do Čech k rodičům. V květnu 1945 byl spolu se svým bratrem zajištěn ruským velitelstvím a vězněn. Jeho bratr byl Rudou armádou zastřelen a Jindřich Jank unikl smrti pouze o vlasek, neboť se mu podařilo utéci. Jeho negativní postoj k pounorovému zřízení je v tomto kontextu jasný. Další činností skupiny bylo rozesílání výhružných dopisů funkcionářům KSČ, kterým pod pohrůzkou smrti doporučovali, aby zanechali své politické a veřejné činnosti. Hrozby

²⁹ M. Růžička, *Osudy politických vězňů Havlíčkovobrodská 1948 – 1989*, Havlíčkův Brod 1999, str. 93 - 94

³⁰ Archiv Samostatného oddělení bezpečnostního ředitele MS 7b) T 868/51

občas doprovázeli házením kamenů do oken, případně výstražnou střelbou ze samopalu. V lednu 1950 se Jank a Profous domluvili, že si opatří prostředky na další ilegální činnost loupeží peněz při přepadení poštovního vozu ve Skutči. Akce se nevydařila, a proto na únor naplánovali další přepad tentokrát v Chrudimi. Ani tam nebyli úspěšní a došlo dokonce k jejich zatčení. Již 1. března 1950 byli odsouzeni k 18 a 20 letům vězení. Brzy po nich však byl dopaden také Jan Musil a po zjištění, že Profous a Jank patřili do jeho skupiny, došlo k novému procesu, ve kterém byli obviněni z trestného činu velezrady a zločinu loupeže. Bezpečnostní pětka KV KSČ navrhla absolutní tresty a 14. února 1951 byli všichni tři odsouzeni k trestu smrti (*příloha 2*). Rozsudek byl vykonán 27. července 1951. U tohoto případu stojí za pozornost jeden z dokumentů tzv. Klosova archivu. Jedná se o „posudek Nejvyššího soudu ve věci žádosti o milost prezidenta republiky“ zaslaný ministerstvu spravedlnosti (*příloha 3*). V posudku je nejdříve uvedeno stanovisko Státního soudu, který doporučuje udělit milost Jindřichu Jankovi a Zdeňku Proufousovi a navrhuje trest odnětí svobody v délce 25 let. Toto stanovisko však vetoval Nejvyšší soud a milost prezidenta republiky doporučil pouze pro Zdeňka Profouse. Prezident republiky nakonec nevyhověl ani jediné z žádostí o milost a popraveni byli všichni.

Havlíčkobrodského regionu se částečně týkají také události, které se staly v padesátém roce ve Žlebech. Žlebský případ má poněkud jinou genezi než případy předchozí. Hlavní roli v něm sehráli místní komunisté. Ve Žlebech šlo o boj komunistických funkcionářů o pozice a lukrativní místa v hospodářství regionu. Tragické důsledky jejich soupeření však později nesla celá řada nevinných lidí. Předním aktérem byl předseda MNV Vladimír Kořínek. Pracoval jako vaříč v hostačovském cukrovaru, a jelikož se tento podnik měl rušit, zatoužil stát se „dělnickým“ ředitelem ve větším cukrovaru v nedalekých Vrdech. Podle pamětníků dokonce uvažoval o funkci inspektora cukrovarů v Pardubickém kraji. Jeho ambice se však střetly s odporem jeho spolustraníků Aloise Blažka ze Žlebů, který pracoval na okrese v Čáslavi jako zemědělský referent, a Antonína Piskače z Vepříkova, újezdního tajemníka v Pardubicích. Blažek a Piskač, soudruzi již z dob první republiky, Kořínkovi, který do KSČ vstoupil až po válce, příliš nepřáli, navíc o stejné funkce jako on usiloval Blažek sám. Vladimír Kořínek se rozhodl oba protivníky fyzicky

zlikvidovat. Celou věc připravil velice chytře, aby sám unikl podezření. Na provedení vražd si najal mnohokrát trestaného Bohumila Kruliše ze Žlebů (údajně mu nabídl 50 000 Kčs) a jeho známého Karla Mergla z Filipova, vraždou Blažka pověřil svého bratra Tomáše. Ještě bylo zapotřebí připravit půdu tak, aby bylo možné tyto zločiny na někoho svést. Protože Blažek podepisoval dekrety na vystěhování sedláků, padlo by první podezření na lidi z jejich řad. Kořínek prokázal vsutku rafinovanost, když založil ve Žlebech Svaz brannosti a získal do něj právě sedláky. O něco později založil Svaz pro spolupráci se SSSR a do funkcí předsedy, jednatele a dalších postů jmenoval tytéž osoby. Schůze byly jednou za 14 dní, a tak je bylo možné vidět často pohromadě. Těžko později vysvětlovali, že nepořádali protistátní schůzky. Aby Kořínek vzbudil dojem, že „reakce“ nespí a je stále připravená bojovat proti režimu, nechal bratra 7. března 1950 (sté výročí narození T. G. Masaryka) zapálit družstevní stodolu. Chtěl dokázat, že odboj jde i proti němu a zapálil i vlastní stoh slámy.

V březnu 1950 se Tomáš Kořínek pokusil zastřelit Aloise Blažka, ale podařilo se mu jej pouze zranit. Vladimír Kořínek pokračoval ve snaze dokázat, že „reakce“ usiluje i o jeho život a oběsil v parku svou vlastní kozu, které dal na krk ceduli s nápisem: „Takhle budeš jednou viset ty, předsedo!“ Jindy, v době konání schůze místní KSČ, vyšrouboval Tomáš Kořínek pojistky z transformátoru. Celé Žleby se ponořily do tmy a on rozházel pojistky po cestě až k domu Jaromila Langra, jednoho z vyhlédnutých viníků vražd.

Na ty také brzy došlo. V květnu 1950 zastřelil Mergl s Krulišem tajemníka Piskače ve Vepříkově. Přibližně o měsíc později byl zastřelen i Blažek, tentokrát Tomášem Kořínkem. Zatýkání podezřelých osob probíhalo již po první vraždě. Po smrti Blažka však vyvrcholilo. Do Pardubic odvěkli několik desítek lidí a nakládali tam s nimi nesmírně tvrdě. Na první okamžiky po zatčení vzpomíná Jaromil Langr: „/.../ Odvezli nás do Pardubic k pověstné Libuši u nádraží a pak do kasemat TNP. Hned v pondělí ještě za tmy nás vzadu spoutali, zavázali oči ručníkem jako dobytku před porážkou a odvezli k výslechu, který trval plných 72 hodin, 3 dny a 3 noci nepřetržitě bez jídla a pití. Bylo nás v jedné místnosti asi 15 /.../. Při každém nástupu mne neopomenuli kamkoli kopnout se slovy „Eštes nechcíp, ty svině!“. Zoufalé „Proč, proč?“ mě trýznilo psychicky. Neustále jsme museli řvát: „Jsme vrazi. Máme

prsty namočené v krvi! V krvi! V krvi Blažkově!“ A dřep a počítat a zase řvát, a tak dokola ve dne v noci. Někdy v prvním dnu mě vedli po nějakém lešení jako na šibenici. Oznamovali mi, že už to Gottwald podepsal, popraví nás jako rukojmí a blahosklonně mi dovolili nadiktovat do stroje rozloučení s rodinou. /.../ Za dlouhou dobu přišel nějaký šéf a sdělil mi, že poprava bude veřejná a ve Žlebech na náměstí, že tak rozhodla strana a že tam bude i můj tříletý synek. Až se ho budou po létech kamarádi ptát, proč nemá tátu, on jim odpoví „můj táta byl zločinec a zrádce a byl po zásluze popraven!“³¹.

Kořínkové se dlouho ze své „výhry“ netěšili. Vladimír Kořínek sice již v srpnu získal vysněné křeslo ředitele ve Vrdech, ale zřejmě z důvodu zatčení Mergla a Kruliše a jejich výpovědí na StB v Pardubicích byl brzy rovněž zatčen. Zatčení si možná přivodil částečně sám. V opilosti prý někde vyprávěl, jak chytře vše vyřešil. Žleby však byly v té době již prošpikovány tajnou policií, a tak Kořínek zanedlouho následoval ostatní.

Státní bezpečnost měla v rukách skutečné vrahy, a pokud by se věc neudála v padesátých letech, dalo by se očekávat, že lidi neprávem zatčené propustí³². Vše ale dopadlo jinak. V kraji byla po celou dobu vedena halasná kampaň proti „reakci“ a jejím akcím namířeným proti socialismu a najednou se ukázalo, že zatčené „reakční živly“ s vraždami a sabotážemi nemají nic společného. Naopak, vše způsobili sami komunisté. Režim nemohl připustit, aby celá akce takto skončila, a proto StB v lednu 1951 zahájila nové výslechy a vykonstruovala proces s „ilegálně teroristickou skupinou Klečka a spol.“³³ Obvinění byli pod silným fyzickým i psychickým tlakem donuceni podepsat zcela vymyšlené protokoly. Většinou skončili s dlouhodobými tresty na Jáchymovsku.

Bratři Vladimír a Tomáš Kořínkovi byli společně s Bohumilem Krulišem odsouzeni k trestu smrti a v dubnu 1951 popraveni. Nezletilý Karel Mergl dostal 18 let. StB se pokusila zakrýt skutečnost, že jedinou motivací vražd byly zjištěné důvody a spory mezi funkcionáři KSČ. Pročítáme-li rozsudek, zjistíme, že státní soud obviněné

³¹ Kolínské noviny č. 10/1998

³² Z několika desítek zatčených byla propuštěna pouze desítka lidí. Někteří další byli zatčeni.

³³ Jiří Klečka – bývalý továrník, po únoru vedoucí n. p. Delta

odsoudil nikoli pouze pro vraždu, ale také pro velezradu. Podle konečné verze StB a soudu byli obvinění od počátku nepřáteli socialismu a do KSČ se „vetřeli“ pouze, aby mohli co nejúčinněji škodit hospodářství (*příloha 4*). Proto se také dodnes jejich jména objevují v seznamech popravených z politických důvodů. To pochopitelně jitrí emoce dodnes žijících pamětníků, především těch, kteří byli odsouzeni v procesu „Klečka a spol.“.

Zmíněné případy neměly se združstevňováním přímou spojitost, je však zřejmé, že se spolupodepsaly na vyvolání atmosféry strachu v regionu, a tak nepřímo pomohly komunistickému režimu při realizaci svých záměrů v zemědělství.

3. Případ Hořínek a spol.

Jak bylo již v předchozích kapitolách předestřeno, hlavním tématem této práce je situace na vesnici v havlíckobrodském regionu na přelomu čtyřicátých a padesátých let a především represe zaměřená proti rolníkům. Z tohoto hlediska zarazí svým rozsahem zejména akce odehrávající se v letech 1949 - 1952 na Jeníkovsku, Chotěbořsku a Ledčsku s přesahem na Čáslavsko. Postihování rolníků bylo běžné i ve všech ostatních oblastech, ale následky událostí v této části okresu neměly v regionu obdoby.

Ústřední postavou případu je Karel Hořínek. Narodil se v roce 1901 v Olomouci - Hřebčíně v rodině sochaře. Po absolvování reálného gymnázia studoval dva roky právnickou fakultu. Studium práv nedokončil, odešel na vojenskou akademii do Hranic na Moravě a v roce 1924 se stal poručíkem jezdeckta a jako důstojník československé armády sloužil až do roku 1939. V roce 1932 se oženil s dcerou řezníka a uzenáře z Dašic u Pardubic. V červnu 1939 byl demobilizován a byl zařazen na okresní úřad v Pardubicích, kde začal pracovat jako tajemník matričního oddělení. Po krátkém působení v roli tajemníka na městském úřadě v Dašicích přešel na okresním úřadu v Pardubicích do oddělení pro rodiny s početnými dětmi a nakonec se stal vedoucím zásobovacího oddělení. Zajímavá byla Hořínkova politická angažovanost. V lednu 1944 zahájila činnost Česká liga proti bolševismu a Hořínek se stal jejím aktivním členem. Jednalo se o kolaborantskou organizaci, která pořádala přednášky zaměřené proti Sovětskému svazu. „Propagace strachu z bolševismu byla jedna z posledních zbraní, která měla nahradit slábnoucí sílu Wehrmachtu“.³⁴ Hlavním iniciátorem a tvůrcem této organizace byl známý kolaborant ministr protektorátní vlády Emanuel Moravec. Hořínek zahajuje svoji činnost v České lize proti bolševismu v dubnu 1944. Spočívala především v pořádání přednášek na téma „Bolševismus - nepřítel světa“, se kterými Hořínek jako řečník objížděl obce na Pardubicku. Intenzita jeho počínání byla pozoruhodná. Často stihl i tři přednášky během víkendu. Ve svých přednáškách kladl důraz na posláni německé říše a na víru v její vítězství nad

---

³⁴ T. Pasák, *Český fašismus a kolaborace 1922 – 1945*, str. 359

bolševismem. Během okupace byl Hořínek ve styku s nacistickou bezpečnostní službou SD, kterou informoval o průběhu přednášek, o lidech, kteří na ně docházeli, a o jejich reakcích (*příloha 5*). V úřadu Hořínek příliš oblíben nebyl. Od začátku svého působení patřil k aktivním spolupracovníkům okupantů. Mluvil z počátku často a později téměř výhradně německy a totéž vyžadoval od svých podřízených. Z vlastní iniciativy vypracoval seznam spolehlivých osob z řad zaměstnanců okresního úřadu a naopak neváhal označit osoby, které považoval za říši nepřátelské (*příloha 6*). Za svůj postoj k německé říši byl dekorován svatováclavskou orlicí.

Po skončení války byl Hořínek jako kolaborant hnán k odpovědnosti. Zatčen byl již 10. května 1945. Soud se měl konat přesně za rok, ale kvůli nepřítomnosti svědků byl odročen. V říjnu 1946 byl Karel Hořínek mimořádným lidovým soudem v Chrudimi odsouzen ke 14 letům těžkého žaláře. Podal odvolání, jehož vyřízení se zdrželo až do období po „vítězném“ únoru. V červnu 1948 mu soud trest změnil na 7 let odnětí svobody. Ve vězení byl Hořínek nejprve v Chrudimi, kde pracoval zprvu jako pomocný truhlář a později jako pomocník v archivu. V lednu 1949 jej přeradili do Malých Svatoňovic na Trutnovsku. Tam vykonával různé práce na haldě dolu IDA.

Pro pozdější vývoj situace jsou velmi významné dny okolo 10. července 1949. Tehdy Karel Hořínek podle svých výpovědí nacházejících se ve vyšetřujících svazcích StB uprchl z Malých Svatoňovic. Hořínek popisuje, že se vydal směrem k polským hranicím. Přes Polsko a sovětskou zónu Německa se chystal uprchnout do západních zón Německa³⁵. Později se prý od svého úmyslu opustit republiku odklonil a trasu svého útoku stočil k jihu, aby se během několika dní dostal na Českomoravskou vysočinu. Poněkud pateticky líčí, že si během věznění uvědomil svá pochybení z období okupace a rozhodl se dokázat národu, že je „skutečný Čech a vlastenec“. Toho chtěl dosáhnout zapojením do protikomunistického odboje. Pokud bychom nevěděli o Hořínkově činnosti v pozdější době, mohla by tato verze znít věrohodně³⁶. Podíváme-li se však na celý případ se znalostí pozdějších událostí, lze se domýšlet, že celý „útek“ se mohl odehrát jinak. Při zkoumání celého případu se vynořuje řada

³⁵ SRN vznikla až v září 1949 a NDR v říjnu téhož roku.

³⁶ Stranou ponechávám značnou nepravděpodobnost podobného rozhodnutí. Představa o odboji pořádaném po útoku z vězení by svědčila o naivitě, kterou u bývalého aktivního důstojníka v takové míře nepředpokládám.

pochybností o Hořínkově skutečné motivaci k „odbojovým“ aktivitám. Tyto pochybnosti, o nichž bude pojednáno v následujících kapitolách, nás vedou k domněnce, že Hořínkova činnost a dokonce i útěk z vězení mohly být iniciovány přímo StB. Je možné či dokonce pravděpodobné, že Karel Hořínek byl provokatér StB a jeho „protistátní“ činnost byla pouze předstírána. Tuto hypotézu podporuje rovněž jeho již zmíněná minulost. Velká část provokatérů a spolupracovníků bezpečnosti v této době vycházela z řad konfidentů gestapa a jiných kolaborantů. Tito lidé byli pro Státní bezpečnost většinou snadněji využitelní. Předně šlo často o osoby s nepřiliš pevným charakterem, které nebylo těžké za příslib určitých výhod získat pro spolupráci. Navíc kvůli vysokým trestům od retribučních soudů je bylo možné snadno vydírat, například slibem odpuštění zbytku trestu za určitou protislužbu. V Hořínkově případě mohla být onou protislužbou činnost provokatéra zakládajícího „odbojové“ skupiny na Vysočině.

Vraťme se ale k Hořínkovu útěku. Během své cesty z Malých Svatoňovic se nejprve tři dny a tři noci zdržoval venku, později využíval ochoty některých rolníků poskytnout mu nocleh. Po několika dnech dorazil do Dašic, kde se uchýlil k rolníku Váchovi. Požádal jej o zprostředkování styku se svým příbuzným Práškem a také se sousedem Chmelíkem. S Práškem Hořínek jednal o možnosti setkání s rodinou. Hořínkovi měli dvě děti, patnáctiletého Ivana a sedmnáctiletou Jiřinu. Jeho příbuzný mu však tuto schůzku rozmluvil pro její nebezpečnost. V té době došlo v Dašicích a okolí k zatýkání celé řady osob pro ilegální činnost. Hořínek tedy pouze po Práškovi a svém sousedu Chmelíkovi vyřídil pozdrav pro rodinu a ještě v noci se vydal na cestu do Chrástu u Chrudimi. V Chrástu byl s žádostí o ukrytí u svého známého neúspěšný a byl odkázán na nocování venku. 3. srpna se Hořínek dostal do Jiříkova u Chotěboře, kde mu poskytl střechu nad hlavou rolník Josef Cakl. Hořínek Caklovi sdělil, že není schopen dalšího pochodu, neboť má choré nohy. Jak potvrzuje Caklův syn Miroslav, který byl později za spolupráci s Hořínkem vězněn na Jáchymovsku až do roku 1964, měl Hořínek nohy skutečně poraněné. Josef Cakl upozorňoval Hořínka, že jej ukrývá pouze z důvodů náboženských, neboť nechce odepřít pomoc bližnímu v nouzi. Hořínek se snažil s Caklem zavést hovor na politickou situaci a vyptával se na místní poměry, a zda v oblasti neví o nějaké ilegální skupině. Podle vzpomínek Miroslava

Cakla byl jeho otec již před příchodem Hořínka zapojen do ilegální skupiny s několika kamarády z okolí. Jejich činnost se však omezovala na pouhé schůzky, při kterých hovořili o poměrech v Československu, případně na letákovou činnost. Z tohoto důvodu se Josef Cakl zřejmě obával, že by Hořínek mohl být provokatér a při rozhovorech s ním působil velmi naivně. Tvrdil, že se o politiku nezajímá, do hospody nechodí a „jeho koníčkem jsou včely“. Lidé v kraji prý nenesou změnu režimu těžce a dotýkají se jich pouze rozpor mezi státem a církví.

Během pobytu u Cakla připravil Hořínek jeho syna Josefa na opravnou zkoušku z matematiky, neboť ten propadl na gymnáziu v Havlíčkově Brodě. Nakreslil také pro Caklovu manželku „obraz matky boží s děťátkem v žitném poli“. Asi po třech týdnech ukryvání se začal Cakl obávat prozrazení. Pozval k setkání s Hořínkem svého známého autodopravce Stránského z Habrů a očekával, že by mu mohl zajistit nový úkryt. Stránský Hořínka u Caklů navštívil několikrát a vždy se vyptával na jeho minulost. Hořínkovi došlo, že se jej snaží prověřit. Stránský byl totiž s Caklem v oné ilegální organizaci a obával se napojení provokatéra. Během jedné z návštěv zřejmě došlo k události, o které se Hořínek ve svých výpovědích nezmiňuje. Miroslav Cakl vzpomíná, že Stránský byl přesvědčen o Hořínkově spolupráci s StB a dokonce prý byl odhodlán jej odstranit. Miroslav byl svědkem situace, kdy u nich mířil Stránský puškou na Hořínka prosícího o život a přísahajícího, že provokatérem není. Těžko dnes soudit, čím Hořínek rozptýlil nedůvěru ke své osobě. Jisté je, že nakonec mu uvěřil i Stránský a kromě snahy sehnat mu ubytování se později zapojil i do Hořínkovi činnosti.

U Cakla pobýval Hořínek do 22. srpna 1949, kdy jej Stránský odvezl automobilem přes Habry do Kludských Chválovic. Během převozu se Hořínek seznámil s Václavem Marečkem z Golčova Jeníkova. Ten se stal jedním z jeho nejbližších spolupracovníků. Mareček mu vyřídil pozdrav od Hořínkovy rodiny. Zřejmě ji navštívil při jeho prověřování. V Kludských Chválovicích Hořínka zavedli k rolníku Josefu Koudelkovi. Josef Koudelka byl již před válkou národní socialista. V době, kdy k němu Stránský s Marečkem přivezli Hořínka, byl u něj na letním bytě ing. Josef Bičiště z Prahy. Bičiště byl funkcionářem předúnorových národních

socialistů³⁷. Pracoval jako vysoký úředník na ministerstvu zemědělství a v roce 1946 se stal prvním místopředsedou Národního pozemkového fondu. Na ministerstvu docházelo mezi ním a komunistickým ministrem Ďurišem k ostrým sporům o zemědělskou politiku. Po Únoru byl ze zaměstnání propuštěn a většinu času trávil na venkově ve své vilce v Ledečku nad Sázavou. V době příchodu Hořínka ke Koudelkovi Bičičtš s manželkou spali. O Hořínkově příjezdu předem nic nevěděli a zřejmě nic netušil ani Koudelka. Koudelka ubytoval Hořínka na půdě, a když se ráno Bičičtš probudil, poslal jej za Hořínkem, aby s ním promluvil. Hořínek ve spisech líčí, že Bičičtš byl od počátku velmi nedůvěřivý a poté co se dozvěděl o jeho minulosti a důvodech věznění, ochladl docela. Po krátkém rozhovoru Bičičtš odešel a později se s Hořínkem již nesetkali. Přesto tato drobná epizoda měla pro ing. Josefa Bičičtš neblahé důsledky. Setkání s Hořínkem mu později značně přitížilo ve zcela vykonstruovaném procesu „Bičičtš a spol.“. O tomto případu se zmíníme později.

U Koudelky se Hořínek dlouho nezdržel. Již po dvou dnech Koudelka naléhal, že u něj není úkryt bezpečný a doporučil Hořínkovi rolníka Loudy z nedalekých Šebesteníc. Louda Koudelku často navštěvoval a ten k němu cítil důvěru. Po jedné z návštěv odjel Hořínek na Koudelkově kole spolu s Loudou do Šebesteníc. Loudovi jej ubytovali ve výměnkářské světnici na dvoře. Tam ho navštěvoval Koudelka, Mareček a později celá řada dalších. Pročítáme-li zápis z Chotěbořského soudu³⁸, zjistíme, že Hořínkova výpověď je v rozporu s jeho výpovědí na StB v Pardubicích podanou o rok a půl dříve. U soudu vypovídal, že se rozhodl vést ilegální činnost proti režimu až u Loudy v Šebestenících. Prý mu k tomuto rozhodnutí pomohl poslech zahraničního rozhlasu (*příloha 7*). Jak bylo zmíněno výše, na StB vypovídal jinak. Zůstat v republice se rozhodl již během útěku a na Vysočinu zamířil s cílem pořádání ilegální činnosti. Podobných nesrovnalostí je ve výpovědích několik, mohou být však způsobeny pouze nedokonalostí lidské paměti. Mezi oběma zápisy uběhl rok a půl.

V Šebestenících začíná vlastní činnost Karla Hořínka. Nejprve se snažil zjistit, zda v kraji již nějaké ilegální skupiny existují. Domníval se, že ano a především doufal

---

³⁷ Po Únoru členem obrozené strany již nebyl a totéž radil i ostatním spolustraníkům. Podle jeho rady se zařídil i Josef Koudelka.

³⁸ Soud ze září 1951 s ilegální odbojovou skupinou „Hořínek a spol.“

v Marečka, který by jej díky své vstřícnosti a důvěřivosti mohl do případného odboje zapojit. Když zjistil, že o žádných odbojových skupinách nevědí, navrhl, že by ilegální síť vytvořil sám. Až bude síť dostatečně propojená a silná, bude možné ji napojit na do té doby zjištěné ústřední vedení odboje. Rolníci a další lidé, kteří v této době přišli s Hořínkem do styku měli většinou obavy se do jakékoli činnosti zapojit. Ve výslechových protokolech je možné se dočíst, jakým způsobem je Hořínek přesvědčoval a získával pro spolupráci. Především poukazoval na zločinný charakter stávajícího režimu a zdůrazňoval nedobré vyhlídky do budoucna, zejména pro venkov. To byla účinná taktika. Většina těchto lidí byla více či méně nástupem komunistů postižena. Rolníci se obávali již probíhající kolektivizace a především zvyšujícího se tlaku státu, který se projevoval zejména povinnými dodávkami. Postižení však byli i jiní. Například Václava Marečka propustili ze zaměstnání jako sadaře a jeho bratři znárodnili v Poděbradech hotel. Pokud pro získání lidí do skupin nepomohlo poukazování na sociální a politické zlořády režimu, zaměřil se Hořínek na kritiku náboženské politiky. V tradičně katolickém kraji slavil tento postup úspěchy. Až komicky působí příhoda, ve které Hořínek popisuje, jak se mu podařilo získat pro odboj Josefa Cakla z Jiřikova, který zpočátku nejevil o jakékoli zapojení zájem. Hořínek využil Caklova hlubokého náboženského založení a pokusil se jej přesvědčit neustálým poukazováním na represe proti církvi. Takto o svém vlivu na Cakla hovořil Hořínek u výslechu na Státní bezpečnosti: „... Věděl jsem, že na Cakla mohu snad zapůsobiti jen ze stránky náboženské... Poukázal jsem mu na osud našich kněží, kteří jsou zatýkáni a persekvováni, když přečtou pastýřské listy, a že se budou muset za čas i kněží ukrývat. Později, že režim zahájí boj proti náboženství vůbec... To, že jest konečným cílem režimu v tomto směru... Zmínil jsem se o arcibiskupu Beranovi, jenž je dnes jistě naším nejlepším mužem a že proti němu jest stále útočeno... Jednou přišel Cakl z vesnice velmi rozčilen, že mu ukazoval nějaký rolník humoristický časopis Dikobraz, v němž byl uveřejněn obrázek znázorňující kněze Toufara, jak popotahuje provázkem a otáčí přitom záchodem. Této okolnosti jsem využil a také se mi podařilo Cakla napojit, aniž bych se mu nějak šířil o účelu hnutí. Cakl se stal členem skupiny v

posledním okamžiku a jedině snad z tohoto rozhorlení, že náboženství jest znevažováno a že byl porovnán svatostánek se záchodem...“³⁹.

První skupinu založil Hořínek v Šebestenících během pobytu u Loudů. Hořínek se sice ve výslechových protokolech o zakládací schůzce zmiňuje jen okrajově, podrobnější výpověď však lze nalézt ve vyšetřovacím spisu rolníka a hostinského Václava Kunáška ze Šebestenic, který se dané schůzky účastnil (*příloha 8*). Louda v říjnu 1949 vyzval Václava Kunáška, aby jej večer navštívil, že by jej rád seznámil s jakýmsi mužem. Kunášek se na schůzku dostavil kolem osmé večer a kromě něj a Loudy s manželkou byli přítomni ještě Rudolf Frajer a Josef Bohatý ze Šebestenic a Hořínek. Toho však nikdo, ani Louda, neznal jménem a oslovovali ho tak, jak se představoval, kapitán. „Kapitán“ schůzku zahájil slovy: „Vítám Vás bratři na první schůzku, ať jsem, kdo jsem, to se později dovíte“. Hovořil o nutnosti založení ilegální skupiny zaměřené proti socializaci vesnice. Odvahu přítomným dodával lživým poukazem na to, že již v kraji několik skupin založil. Všichni přítomní se založením skupiny souhlasili. Bylo to pochopitelné. Většinou šlo o větší sedláky, kteří sledovali zemědělskou politiku KSČ s obavami. Během schůzky Hořínek nastínil hlavní úkoly ilegální skupiny. Především je třeba shánět další spolehlivé lidi a zakládat nové skupiny i v dalších obcích. Tyto skupiny je třeba vybavit zbraněmi. Jedním z předestřených cílů bylo i opatření vysílačky. Byla to představa vycházející ze zkušeností druhého odboje. Použitelnost vysílačky však byla v této době vzhledem k podstatnému urychlení jejího zaměření již značně problematická. Dalším bodem byla volba velitele, kterým se stal Rudolf Frajer. Po volbě sdělil Hořínek přítomným heslo „2 x 8“, které mělo sloužit při komunikaci s ostatními skupinami. Na konci schůzky vytyčil Hořínek první konkrétní akci skupiny, jejíž provedení si vzal sám na starost. Měl „postrašit“ předsedu MNV a KSČ v Šebestenících Antonína Zítka, aby „nevymáhal dodávky“. To pravděpodobně později provedl rozesláním letáků především na adresy funkcionářů KSČ.

---

³⁹ AMV, V - 1187

3.1. Vypracování plánu ilegální činnosti

Na zakládací schůzce první skupiny měl již Hořínek k dispozici plán ilegální činnosti. Na tomto dokumentu začal pracovat brzy po příchodu k Loudům do Šebesteníc, někdy počátkem září 1949. Psací stroj mu půjčil Mareček. S počátkem práce na plánu je spojena také jedna příhoda s tragikomickými rysy, v jejímž duchu se nesla, odmyslíme-li smutný konec celé kauzy, značná část tohoto „odboje“. Hořínek navrhl Marečkovi, že by se mohli pokusit odejmout zbraně předsedovi MNV v Šebestenících Zítkovi. Věděli, že po místním honu se bude Zítka zdržovat na veselici v hospodě, a proto se v době jejího konání vplížili k němu domů a sebrali tam dvě lovecké pušky. Zbraně nesli pod kabátem do Kludských Chvalovic. Cestou potkali Koudelku a chlubili se mu svojí úspěšnou akcí. Jednu pušku dali k němu do úschovy a druhou si ponechal Mareček. Druhý den se rozneslo, že zmizely od Zítků zbraně. Navíc vyšlo najevo, že jedna z pušek nepatřila Zítkovi, ale poštmistrovi. Koudelku, jak později vypovídal, mrzelo, že ukradli pušku někomu jinému než Zítkovi, kterého neměl rád, a proto jí v noci vrátil tajně na dvorek a opřel ji o Zítkův dům. To ve výslechových protokolech potvrzuje i sám Zítka, který se účastnil procesu jako svědek. Zajímavý je i osud druhé zbraně. Mareček zřejmě nabyl dojmu, že ji hned potřebovat nebude a po nějakém čase ji prodal jednomu známému za 4000 Kč.

Ale zpět k plánu. Hořínek v první polovině září vypracoval poměrně obsáhlý dokument čítající okolo 70 stran (*příloha 9*). V úvodu plánu Hořínek vysvětluje hlavní důvody a smysl ilegální činnosti. Jde o slušnou charakteristiku situace po únoru a tato část textu svědčí o jeho dobré informovanosti. Hořínek píše, že „ /.../ KSČ se zmocnila nezákonným způsobem vši moci ve státě. Neumožnila svobodné volby. Potlačila svobodu slova, tisku, vědy a vše podřídila pouze jedné ideologii. Útočí proti náboženství a proti nejvnitřnějším citům všeho lidu. Konfiskacemi a znárodňováním zbavuje lid jeho hospodářské základny. Útočí na čelné představitele našeho veřejného života. /.../ Formou neutuchajícího třídního boje záměrně znepřáteluje jednotlivé složky národa. Vyvolává soustavnou vzájemnou nedůvěru u všech lidí. Tuhým policejním systémem vyvolává nejistotu a strach. Silnou perzekucí lidí nesouhlasících s režimem výrazně zvyšuje emigraci. Hospodářskými smlouvami způsobuje, že plodů

našeho hospodářství využívá více SSSR než naše vlast. Porušuje zásady humanity zaváděním táborů nucené otrocké práce. Vysokými cenami za věci bezpodmínečně nutné k životu odčerpává pracně hromaděné úspory lidu. /.../ Zaváděním kolektivních forem hospodaření podryvá pracovitost. Falešně vykládá smysl našich dějin tím, že si přisvojuje velikány a označuje je za nositele svých idejí, překrucuje etapy dějin ke svému prospěchu. Převádí dělnictvo na pozice internacionalismu a staví jej tak proti národu. Zlehčuje význam osob o národ se nejvíce zasloužilých a naopak pěstuje kult lidí nám zcela cizích. Prosazováním materialistické ideologie nutně vede národ k podle potřeby proměnlivé a tedy nejisté morálce. /.../

/.../ Nemajíce žádné možnosti demokratické dohody a úpravy stávajících poměrů cestou parlamentní a jsouce pevně přesvědčeni, všechny tyto pokusy by vyzněly nadarmo, ba, že by vedly ještě k většímu útlaku těch, kdož by se o takovou úpravu pokoušeli, vcházíme do společenství, jehož účelem je boj za svobodu národa a cílem obnovení všech občanských práv a svobod v duchu zásad obou prvních presidentů. /.../“⁴⁰

Po tomto úvodu, který v má v Hořínkově spise rozsah asi patnácti stran, následuje podrobný plán činnosti. Nejprve jsou znázorněny jednotlivé fáze odboje, které mají po sobě následovat. Hořínek rozdělil činnost do tří hlavních období. Byla to období organizační, akční a ozbrojeného povstání. Náplní organizační fáze mělo být zakládání skupin o třech či čtyřech lidech, ze kterých měl být vždy jeden zvolen velitelem. Tyto skupiny se měly později slučovat ve větší jednotky a v jednotlivých okresech a krajích měli být stanoveni velitelé. Z těchto pasáží plánu je patrné, že dokument měl ambice být jakýmsi podkladem pro celostátní síť ilegálních skupin. Jakékoli větší rozšíření aktivit Hořínkovy skupiny však bylo při zmíněných postupech navazování kontaktů nemožné.

V akčním období byla první fází činnost zpravodajská. Úkolem členů skupin bylo shromažďování zpráv o stavu hospodářství v kraji, o jednotlivých podnicích, o JZD, milicích, o smýšlení a náladách lidí atd. Výsledky zpravodajské činnosti byly

---

⁴⁰ AMV, V - 1187

později velmi chabé a informace, které Hořínek získal, byly pro odboj a případně pro emigraci prakticky bezvýznamné.

Smyslem propagační činnosti, která se časově prolínala s činností zpravodajskou byla „diskreditace režimu v očích lidu, posílení důvěry a sebevědomí národa a rozleptání morálky v řadách KSČ“. Toho mělo být dosaženo šířením dehonestujících zpráv o současném režimu. Konkrétně je v plánu kladen důraz na zprávy „o kontroverzních usneseních strany, o stavu vývozu a dovozu a měně, o hospodaření v podnicích, poplašné zprávy o zásobovací situaci, o snižování životní úrovně a o obohacování se přísl. KSČ, o kolektivizaci půdy a o konfiskacích majetku, o nucených přesunech obyvatel, o vývozu obilí, brambor, dobytka do Německa a SSSR, o perzekuci obyvatel, o politických věznicích a únosech do SSSR, o tlaku na katolickou církev, o způsobu výchovy mládeže v našich školách, o úkolech a činnosti milic, o naprosté podřízenosti KSČ a všeho ostatního SSSR, o pochybné ideji slovanského bloku ve spojení s Maďary, Němci, Rumuny, Čiňany, o rozkolech a aférách v KSČ, náznaky o činnosti podzemních hnutí, vlastenecké básně atd.“⁴¹ Jako formu šíření propagandy doporučuje Hořínek především šeptandu, neboť je „těžko postižitelná, je anonymní, šíří se sama, výhodou klamných zpráv je i to, že jsou-li vyvráceny, přesto je postižený v nevýhodě“. Kromě šeptandy je vhodné také šíření letáků, je však již nebezpečnější. Velmi účinné je i použití vysílačky. Hořínek si však uvědomuje, že je snadno zaměřitelná, a proto je její použití velmi riskantní.

Dalším bodem v ilegálním plánu byla činnost sabotážní. Měla za cíl „klásti protivníku překážky na poli hospodářském s cílem rozvrátiti jeho hospodářský potenciál“. To mělo být realizováno poškozováním strojů, zpomalením práce v podnicích a výrobou zmetků, otrávením dobytka v JZD a ve Státních statcích, šířením nesmyslných úředních nařízení s dalekosáhlými důsledky atd.

S činností sabotážní je spojena i další fáze akčního období, činnost teroristická. Ta měla „ochromit a rozleptat morálku v řadách KSČ“. Měly být využity především tyto prostředky: „Výhružné dopisy udavačům, vyvěšování seznamů osob, které budou

---

⁴¹ AMV, V - 1187

v budoucnu stíhány, vystavování šibenic se jmény jednotlivců, osobní domluvy, odejmutí zbraní, útoky na čelné představitele KSČ⁴².

Dosud zmíněné fáze činnosti byly alespoň částečně zahájeny a plněny. To se však netýká následujících čtyř etap, které v době vzniku plánu nebyly zdaleka aktuální a Hořínek možná ani nepočítal, že by k jejich realizaci mělo dojít. Proto jsou v plánu formulovány velmi obecně a povrchně s poukazem, že vše bude upřesněno dle aktuální situace. Jednalo se o fázi spojovací, bojovou, mobilizační a ozbrojeného povstání.

---

⁴² AMV, V - 1187

3.2. Realizace plánu ilegální činnosti

Porovnáváme-li jednotlivé body plánu se skutečnou činností, můžeme pouze konstatovat značnou neúspěšnost. Především zarazí naprosto naivní a amatérský přístup, který nás sice tolik nepřekvapuje u rolníků většinou bez zkušeností s konspirativní činností⁴³, avšak u vojáka hodnosti štábního kapitána bychom měli očekávat větší profesionalitu a obezřetnost. Způsob, jakým byla například prováděna hned první, organizační fáze činnosti, v nás může posilovat pochybnosti o skutečné motivaci Hořínkova „odboje“. Hořínek členy skupiny nabádal, aby oslovovali spolehlivé lidi a zapojovali je do dalších skupin případně, aby mu s nimi zprostředkovali schůzku a on se je pokusí získat osobně. Ke kontaktům skutečně docházelo, počínání jednotlivých členů skupiny včetně Hořínka bylo však velmi neopatrné. Oslovili velké množství osob a často jim vyradili zbytečně mnoho detailů své činnosti. Většina oslovených jakoukoli spolupráci odmítala z obavy před perzekucí v případě ztroskotání odboje. Podivný byl také okruh lidí, který členové skupiny kontaktovali. Logické by bylo, kdyby se spojili pouze s lidmi, kteří mají jasné důvody nespokojenosti se stávajícím režimem. Jenomže často byli oslovováni i lidé, kteří po vyslechnutí argumentů proti režimu oznámili, že si v současné době vedou dobře a nemají nejmenšího důvodu proti státnímu zřízení jakkoli postupovat. Tato neopatrnost vedla k tomu, že poměrně brzy byla přítomnost Hořínka v Šebestenicích veřejným tajemstvím. Hořínek sám ve spisech přiznává, že si lidé o zakládání ilegálních skupin v okolí běžně povídají. To mělo několik důsledků. Předně Hořínek musel změnit dočasně pobyt a koncem září byl převezen Marečkovým známým Vladimírem Krškou do Golčova Jeníkova. Navíc tento stav nutil prozíravější rolníky k obezřetnosti a k poklesu jejich zájmu o angažovanost v ilegální činnosti. Celkově lze organizační etapu, která probíhala po celou dobu přítomnosti Hořínka v kraji, tedy až do března 1950, považovat za nepříliš vydařenou. Nesmí nás mást velké množství odsouzených ve spojitosti s procesem Hořínek a spol. Většinou šlo o osoby, které s Hořínkem přišli třeba jen jednou do styku. Spolupráci s jeho skupinou sice odmítly, ale pro neoznámení věci SNB byli v následných procesech odsouzeni. K vyšším trestům byla

⁴³ Zkušeností z druhého odboje bylo minimálně. Někteří rolníci však částečně do druhého odboje zapojeni byli. Například Josef Koudelka z Kludských Chvalovic ukrýval za protektorátu partyzány a ruské vojáky.

také odsouzena celá řada lidí, kteří nechali Hořínka u sebe přespat, aniž by cokoli věděli o jeho totožnosti či cílech. Přimo členů ilegálních skupin bylo málo, a pokud v některých obcích několikačlenné skupiny vznikly, většinou nezačaly vyvíjet žádnou další činnost.

Podobné úspěchy zaznamenala i fáze zpravodajská. Prvním úkolem byl v tomto směru pověřen Louda. Měl získat informace o Explosii v Semtíně u Pardubic, o Fantovce v Čáslavi, o podnicích v Bílku u Chotěboře, o chemičce v Rybitví a také měl sehnat ročenku z roku 1948, případně i nějaké starší (Bližší informace o jaké ročenky se mělo jednat ve spisu není. Pozn. M.A.). Později byli podobně zaúkolováni i další lidé. Výsledky těchto akcí byly velmi hubené. Kromě plánek několika JZD, jednoho státního statku a pár dílčích informací o některých podnicích nezískal Hořínek od svých „zpravodajců“ téměř nic. Ponechme stranou sporný smysl hromadění většiny těchto informací.

Z hlediska rozsahu byla asi nejlodnější činnost propagační a na ni navazující rozesílání výhružných dopisů funkcionářům KSČ, zařazené v plánu do fáze teroristické. Hořínek vyrobil na Marečkově psacím stroji bezprostředně po dokončení plánu velké množství letáků, které měly různou formu. Od jednoduchých hesel, přes malované plakátky až po poměrně dlouhé básně. Těchto letáků napsal a nakreslil Hořínek desítky druhů a každý navíc rozmnožil v několika kopiích. Obsahem většiny z nich byla kritika poúnorové situace. Především se Hořínek snažil apelovat na rolníky a jejich vztah k půdě. To je patrné například v básni „Rodný lán“:

Rodný lán

*Od meze k mezi sahám, hochu,
jsem dobré české země lán -
tož postůj, pohovořme trochu,
vždyť nejsi přece sám.*

*Tak jako ty, také otec tvůj a děd,
mou brázdou zvolna kráčeli,
ať země šťastná byla nebo plna béd,*

a potem svým mez zkrápěli.

*Však zle též bývalo, to za dob těch,
když sedlák místo na pole,
konika sedlal nakvap spěch
a chvátal bít se do pole.*

*A musím říct, že nebylo jednou,
co přese mne se válka přehnala -
tu děda viděl jsem, an rukou pevnou
jak rytíř tepal vandala.*

*Však viděl jsem též ženy, děti Vaše,
jak přese mne pluh vedly brázdami,
jich oči vyhlížely smutně, plaše
a rosily mou hroudu slzami.*

*To po porážkách bylo, když ohně lily zář,
kdy praotec tvůj nevrátil se k lánu,
a klas můj zvonil smutně jemu hranu,
co z kolébky mi kýval nový hospodář.*

*Pak přišly doby plné smutku - hrůz,
když lidé z země nakvap prchali,
tu stanul noci jedné u mne s plachtou vůz
a pán a paní v nářku zem mou líbali.*

*Tvůj tenkrát klečel s nimi taky děd,
v náručí knihu, kalich zlatý.
Chtěl také odejít, však pak se zved
a zakopal vše na souvrati.*

Jak vroucně jsem mu šeptal dík,

*že vydržel ač opuštěn a sám.
Žil, pravda, jako nevolník,
však neopuštěn zůstal lán.*

*Dnes zase smečka zavilá,
na lán Tvůj klade chtivý spár.
Nedopuť, by Tě, mne zbavila,
dokud máš pevných paží pár.*

*Tak jako tvoji předkové,
tak buď i ty teď sám -
ti bili se jak rekové,
tož bojuj o svůj lán.*

Obecnější zaměření má i krátká báseň „Já jsem předák, kdo je víc“:

Já jsem předák, kdo je víc

*Já jsem předák, kdo je víc,
málo dělám, skoro nic.*

*Nebudu-li míti dosti,
jaké pak s tím mrzutosti,
vezmu si to u té láje,
co nepatří do partaje.*

*A kdo mi to hned nedá,
tomu potom třikrát běda.*

*Oprátek je forota,
po nás ať je potopa.*

Některé básně byly zaměřeny proti konkrétním představitelům komunistického režimu v kraji. Hořínek o nich získával informace od svých spolupracovníků a snažil se je posléze ve svých letácích zesměšnit. O agilní funkcionářce KSČ, sociální pracovníci Remešové z Golčova Jeníkova napsal báseň s titulem „Věnováno protektorce Jeníkovského kraje“:

Věnováno protektorce Jeníkovského kraje

*Jest paní v městě kyprých vнад
a minulost, hoj, pestrou má ta paní ctná
na dobré mravy nikdy snad,
moc netrpěla, tak už bývá, to se zná.*

*V svém útlém mládí, v slávy chtivosti
se v politiku pletla, dobrák od kosti
a pomáhala ze všech sil
nás zbavit muže, jakým byl
náš Rašín dobré paměti.*

*Však národ nevděčný byl v ony časy
a velikost těch nechápaje snah
hrdince naší dopřál za to basy
a zdeptal ideály její v prach.*

*Však v kriminále paní rozmilá
se pro budoucnost pilně školila,
jak napravit tvrdou českou hlavu,
až přijde čas a dá jí k tomu radu.*

*Hle, jako na koni, čas ten se přihnál v ráz,
po loňském únoru, když sešel mráz.
Tu jako mnozí jiní, také paní ta
se k moci přihnala a hltá z koryta.*

*Tak dočkala se statná heroina
té radosti, jež přece srdce jímá,
že uplatní teď vše o čem kdys dumala,
tož tloušťku svou a pýchu bez mála.*

*„No počkejte jen milí braši,
však naučím vás ruské kaši,
vy vzpurní jste a máte tvrdou palici“ -
tak paní v duchu denně praví si.*

*Ba mnohý český zakřiknutý brach
se před ní hrbí, čapkou mete prach,
té paní poklon dělá forotu -
no prostě - seká dobrotu.*

*Však český Honza - dej mu Pán Bůh nebe,
bratrů tu nechal ještě mnohý sled,
ti potutelně jaksi kolem sebe
se chodí klidně na pohled*

*Z nich za večera mnohý doma na lavici
zálibně okukuje starou sukovici,
s níž dědek ještě kdysi ve světě
mnohého lotra přetáh po hřbetě.*

*Jiný zas starostlivě měří si
ten starý akát za chalupou v sadě
a při tom Honza - lišák myslí si:
za šibeničku může sloužit zradě.*

*Ten akát a tvrdá sukovice,
to je dnes smutný úděl náš,
až se však přižene metelice,*

pak bude, paní, také Váš.

*A tak, chaso, na kutě a spát,
holky pěkně do seknice,
ze západu fučí metelice,
nechte si o ní zdát.*

Některé letáky obsahovaly text apelující na národní cítění lidí s využitím důrazu na slavné i tragické okamžiky českých dějin a jejich srovnání se současným stavem:

Ze zápisů v Bibli svaté, selského rodu Kunášků:

Jíra Kunát padl v bitvě na Vítkově Hoře ve vojiště bratra Žižky.

Jeho synek Hynek Kunát byl zastřelen Němci při spanilé jízdě Čapka ze Sán k Baltickému moři.

Druhý syn Jan Kunát zahynul v bitvě u Lipan, roku 1434 při obraně táborské hradby.

Roku 1435 vrátila se vdova Kateřina se dvěma posledními dětmi na kmetčí chalupu.

8. listopadu 1620 padl v bitvě na Bílé Hoře hospodář Samoel Kunát se svým bratrem českobratrským knězem Pavlem Kunášem.

Roku 1634 padl v bitvě u Lidcenu ve vojsku krále Gustava Adolfa bratr hospodáře z čísla 3, český exulant Daniel Kunáš.

V bitvě u Chlumce padl v selském vojsku hospodářův syn Tomáš Kunáš, řečený Kunášek.

Roku 1848 padl na barikádě o svatodušních bouřích v Praze hospodářův prvorozený syn Ludvík Kunášek, studující filosofie, narodil se v čísle 3.

Druhého července 1917 padl v bitvě u Zborova náš syn Josef Kunášek, ruský legionář. Narodil se v čísle 3.

Roku 1942 popraven byl od Němců Jan Kunášek, syn hospodářův z čísla 3.

Roku 1949 vyhnán byl náš rod Kunášků ze statku č. 3. Statek zkonfiskován a hospodář uvržen do vězení. (Za tímto textem následovalo Hořínkovo upozornění : „Vyhотовeno jedenkrát a předáno k rozmnožení cyklostylem Němečkovi. Zápisky jsou uměle vykonstruovány a nevztahují se ani na určitou rodinu, ani na určitý statek.“. Nutno však upozornit, že příjmení Kunášek je v této oblasti velmi frekventované a jeho zvolení tedy nebylo náhodné.)

Přestože bylo letáků vyrobeno značné množství, byla jejich účinnost na obyvatelstvo problematická. Především bylo nesnadné tyto materiály šířit ve větším počtu. Dostaly se většinou do rukou pouze omezenému množství lidí. Navíc přes výslovné doporučení obsažené v plánu, aby byly letáky zavěšovány na veřejných prostranstvích a nikoli jen pohozeny u cesty, byl druhý způsob z důvodu strachu před prozrazením mnohem častější. Většina letáků se k lidem vůbec nedostala. Hořínek sám ve výslechových protokolech připouští, že byl se způsobem šíření propagačních letáků velmi nespokojen.

Kromě propagačních letáků psal Hořínek také výhružné dopisy s nadpisem „Zrádče“, které pak byly v několika podobných variantách poštou rozesílány různým funkcionářům státní správy, vedení podniků, státních statků, JZD a i některým agilním řadovým členům KSČ:

Zrádče!

Jsi zaznamenan na černé listině zaprodanců a ničitelů Českého národa. Víme dobře o Tobě a Tvé činnosti ve straně a osudu, který je Ti přichystán, neujdeš.

Jsmo připraveni zničit lidi jako jsi Ty v každé hodině!

Převratu, který pro blaho naší vlasti přijde, se nedočkáš.

Provazy, které pletete na naše vlastence v emigraci a u nás doma, jsou připraveny pro Vás.

Smrt Vám všem zaprodancům a nezapomeň, že bdíme a víme o každé Tvé činnosti.

Naprostá většina těchto dopisů byla odeslána 6. října 1949 z Pardubic, druhá várka následovala až 12. ledna 1950. Nejvýše postaveným adresátem byl předseda ONV v Čáslavi Brhlík. Častými adresáty byli předsedové akčních výborů v jednotlivých obcích. Zajímavé je, že jedním z příjemců dopisu byl Vladimír Kořínek, o kterém byla řeč v úvodu práce v souvislosti se žlebskými událostmi.

K ostatním plánovaným fázím odboje již nedošlo. Skupinám se pouze podařilo získat několik zbraní většinou z období druhé světové války. Jejich použití bylo často vzhledem ke značnému poškození omezené. Kromě hromadění zbraní hrála později u soudu významnou roli také obvinění z pokusů o sabotáže v hospodářství. K žádným sabotážím však po celou dobu činnosti ilegálních skupin nedošlo. Lidé byli většinou odsouzeni za to, že podobné akce plánovali a z různých důvodů je nestihli udělat. To se však zdá málo pravděpodobné. Je možné, že provedení skutečných sabotáží, pomineme-li výhružné dopisy, tito lidé ani v úmyslu neměli. Času měli na jejich provedení dost. Přesto se od srpna 1949 až do března 1950 nic významnějšího nestalo.

3.3. Rozšíření Hořínkovy působnosti a kontakty s dalšími skupinami

V období od konce září 1949 Hořínek často střídal pobyty. Nejvíce se zdržoval v Šebestenicích u Frajera a Loudy a v Golčově Jeníkově u Marečka a jeho přátel. Na kratší často i jednodenní pobyty se uchýloval k celé řadě dalších lidí. Rozšířením pole své působnosti se mu podařilo získat ke spolupráci lidi z širšího okolí. Jedním z prvních získaných pro ilegální organizaci byl František Mojžíš z Nasavrku, kterého Hořínek potkal na návštěvě u Caklů v Jiřikově. Mojžíš Hořínkovi oznámil, že má několik zbraní z války a že je ochoten dát je k dispozici. Byl to člověk, který na spolupráci s Hořínkem doplatil nejvíce. V jednom z následných procesů byl odsouzen k trestu smrti a v roce 1953 byl popraven. O něm ale bude řeč později. Mezi neaktivnější spolupracovníky zapojené v tomto období patřili truhlář Ladislav Kritzner z Leštiny a rolník Antonín Hušek z Bučic. Oba se s nadšením zapojili do činnosti a slíbili vytvořit síť skupin. Kritzner později Hořínkovi oznamoval, že založil pět skupin. To bylo zřejmě nadsazené, jisté je však to, že v pozdějším procesu s Kritznerem bylo odsouzeno značné množství lidí z Leštiny a okolí. Hušek Hořínkovi sliboval, že založí dokonce jedenáct skupin. Těžko dnes odhadnout kolik jich skutečně vytvořil, nicméně se přes něj podařilo Hořínkovi napojit další lidi a až do zatčení patřil k Hořínkovým nejdohodlanějším spolupracovníkům.

Postupem času začaly Hořínkovi narůstat problémy. Při napojování nových osob líčil situaci odboje ve velmi růžových barvách. Dokonce i Marečkovi, Loudovi a dalším tvrdil, že má napojení na celostátní ústředí odboje a že dostává rozkazy. Z počátku mu lidé věřili, ale když se dlouhou dobu téměř nic nedělo a několik měsíců byli z údajného „vedení“ ve styku pouze s Hořínkem, začali být netrpěliví. Hořínek si ve výslechových protokolech povzdechl, že lidé začínali mít strach a klesl zájem o jakékoli aktivity. Z tohoto hlediska bylo pro Hořínka velmi výhodné napojení rolníka Aloise Bláhy ze Sptytic v polovině prosince 1949. Jednalo se o teprve třiatdvacetiletého chlapce, který Hořínka sám vyhledal. Tvrdil mu, že na jeho ilegální organizaci narazil, když tvořil svoje skupiny. Záhy se však ukázalo, že Bláha je napojen na rozsáhlou organizaci na Kutnohorsku, kterou vedl Josef Němec a která spolupracovala s čáslavskou ilegální skupinou Jaroslava Němečka (*příloha 10*). Hořínek velmi přivítal

kontakt s novými skupinami. Pomohlo mu to opět na čas posílit důvěru svých spolupracovníků ve smysl ilegální činnosti. Mohl teď tvrdit, že má napojení na ústřední vedení odboje a dokládat to svými styky s ostatními skupinami, které měly skutečně několik spolupracovníků v Praze. Schůzka mezi Hořínkem a vedoucím ilegální organizace v Čáslavi Němečkem připadla na vánoční svátky 25. prosince 1949. Němeček Hořínka ujistil, že jeho a Němcovy skupiny mají napojení na ilegality v Praze, se kterou udržují kontakty prostřednictvím spojky majora Hasmana z Bráníka. Dohodli se, že Hořínkovy skupiny se napojí na celou síť, budou podléhat ústředí a roli spojky bude plnit Alois Bláha. Dále byla dohodnuta na týden mezi 3. až 10. lednem 1950 schůzka mezi Hořínkem a majorem Hasmanem. Tato schůzka byla později několikrát posunuta a nakonec se nikdy neuskutečnila.

Během Vánoc Hořínek několikrát změnil pobyt. Na obyvatelstvo zřejmě působily zprávy z jiných částí země o konajících se procesech a o represivní povaze komunistického režimu a ochota přechovávat u sebe delší dobu ilegální osobu se značně snižovala. Pokud u sebe někdo Hořínka nechal, většinou pouze na jednu dvě noci. Výjimkou byli v tomto směru Frajer a Louda ze Šebestenic a později také Cakl z Jiříkova, kteří jej u sebe schovávali celé týdny. V této době se Hořínek často stýkal s Bláhou. Ten mu předával informace od Němečkovy skupiny. Mimo jiné byl Hořínek informován o pohybu provokatéra StB v oblasti, jakéhosi dr. Stejskala. Bláha mu také sdělil heslo Němečkových skupin „Xaver“, odpověď „Jindra“. Intenzitu kontaktů s Bláhou se Hořínek snažil později utlumit. Vůči Bláhovi měl své výhrady. Svým spolupracovníkům si stěžoval, že je Bláha velmi neopatrný „dobrodruh“, a že by mohl svým počínáním ohrozit ilegální činnost. Doneslo se mu také, že Bláhova přítelkyně se netají svým prokomunistickým smýšlením a je dokonce podezřívána ze spolupráce s policií. Při pozdějších schůzkách s Němečkem Hořínek o Bláhově neopatrnosti hovořil. Podobně si stěžoval také Bláha na Hořínka a mluvil o něm jako o „puntičkáři“.

7. ledna došlo ke schůzce Němečka a Bláhy s Hořínkem u Vlachů ve Vilémově, kde Hořínek počátkem ledna několik dní přebýval. Kromě výměny názorů o Bláhově přítelkyni se hovořilo o možnostech ukrývání ilegálních osob. Němeček Hořínkovi oznámil, že ví o jedenácti mužích skrývajících se na Kutnohorsku a tázal se, zda by

nebylo možné vyrobit pro ně nějaké průkazy. To Hořínek odmítl, přičemž z výpovědi není jasné z jakého důvodu. Hořínek na této schůzce také předal Němečkovi větší množství letáků, které vyrobil u Loudy v Šebestenicích. Brzy po schůzce došlo opět k neshodám mezi Hořínkem a Bláhou. V půlce ledna ubytoval Bláha u studnaře Pondělíčka ve Vilémově tři skrývající se muže. Ovšem způsob, jakým to udělal, nebyl příliš opatrný. Hořínek o poměrech u Pondělíčků později vypověděl toto: „Rozhodl jsem se, že půjdu k Pondělíčkově se podívat, bych viděl jak se Bláha postaral o ubytování těch lidí a jak se chce o ně nadále starat. Vešli jsme do stavení a po levé straně jsme přišli do síně a z ní do kuchyně. Okno, které vedlo přímo na náves, bylo zatemněno dekou. V místnosti byli ti tři mladí muži a Pondělíček. Pondělíčka jsem poznal teprve při této příležitosti. Stěžoval si mi, že ti lidé mu tam byli dáni jen na jeden nebo dva dny, ale že tam zůstávají i nadále, on že má strach, poněvadž chodí do zaměstnání a jeho stavení se k takové věci ani nehodí. Okno prý celá dlouhá léta zastřeno nebylo a nyní najednou toto nezvyklé opatření budí pozornost, zvláště když lidé jsou na malém městečku zvědaví a každá změna v jejich okolí jim hned padne do oka. Bláha, že hochy v určený den neodvezl, nýbrž je tam chce nechat do čtvrtka. On prý sám v práci umírá strachem, aby na ně přes den někdo nepřišel a aby byli opatrní, poněvadž za oknem venku je všechno slyšet a upřímně litoval, že vůbec k ubytování svolil. Uklidnil jsem ho, že se vynasnažím mu z jeho nesnáze pomoci, zvláště, když jsem viděl, jak skutečně nedbale se Bláha o bezpečnost těch hochů stará a že s klidným srdcem ubytuje tak, že se na ně každý může ve dne z venku podívat. Hochům jsem podal ruku a když si také oni stěžovali, že jsou už nervosní z tohoto nedbalého ubytování a z obav, které jejich domácí stále projevuje, řekl jsem, že se to všechno napraví, aby byli klidní, že se o to sám nějak postarám. O ničem jiném jsem s nimi nehovořil. Neznám je, nevím také nic o jejich činnosti, pouze o jednom z nich vím, že se jmenoval Otta. Pocházel z Čáslavi /.../.

Celá moje návštěva trvala asi 5 minut. Vyzval jsem Bláhu aby šel se mnou k autu a vytýkal jsem mu, že se špatně stará o ukrytí těch lidí a že si tak počíná neopatrně v tomto ohledu jak on tak i Němeček. Řekl jsem tehdy ironicky, že se divím, proč je neubytoval přímo v budce uprostřed náměstí s ponocným, kde byli stejně bezpečni jako u Pondělíčka /.../ a řekl jsem mu, že chce-li takovým nedbalým

způsobem pracovat, aby toho raději nechal dříve než-li bude pozdě. Ptal se mně tedy co má dělat. Řekl jsem, že si tuto otázku měl položit dříve. Nyní, že nezbyvá nic jiného, než-li využití noci a přestěhovat je jinam.⁴⁴

Ve druhé polovině ledna přislíbil Hořínkovi dočasné ubytování u sebe doma v Čáslavi Němeček. Nakonec jej však ubytoval u svého známého zvěrolékaře Mentlíka. U něj Hořínek strávil poslední lednový týden. Při pobytu u Mentlíka došlo k události, která později sehrála svou roli při odvolacím řízení. Mentlík Hořínkovi říkal, že o žádný odboj nemá zájem. Prosil jej, aby to Němečkovi vysvětlil, a aby už se jej nepokoušel nijak zapojovat do svých skupin. Hořínek Mentlíkovi slíbil, že se dlouho nezdrží a požádal jej, neboť věděl, že Mentlík je praktikujícím katolíkem, o umožnění zpovědi a přijímání. Druhý den Hořínkova pobytu v Čáslavi za ním skutečně přišel kněz, který jej vyzpovídal a podal mu svátost oltářní. Hořínek poté s knězem rozprávěl o své činnosti a ptal se jej, zda v případě, kdy se bojuje o dobrou věc, je možné použít násilí vedoucí až k likvidaci protivníka. Kněz mu tento postup nedoporučoval a poukazoval na přikázání nezabiješ. Tímto rozhovorem později Hořínek argumentoval, když se snažil dokázat, že likvidace protivníka a vraždy nebyly připravovány a i když se o nich někdy hovořilo, nebyly tyto plány míněny vážně. O této záležitosti bude podrobněji pojednáno níže.

30. ledna odvezl Mentlík Hořínka do Šebestenic, kde mu poskytl asi na dva týdny ubytování Frajer. Od něj se Hořínek dověděl, že Mareček shání lidi na vysvobození generála Kutlvašra s úmyslem postavit jej do čela odboje. Iniciátorem úvah o Kutlvašrově vysvobození byl Hořínek (*příloha 11*). Již v září 1949 navrhoval podobnou akci provést. Do jaké míry byly tyto úvahy míněny vážně se lze pouze domýšlet, skutečností zůstává, že oba dvakrát navštívili Kutlvašrovu manželku a pokusili se získat informace o generálově věznění, byli však pokaždé vyhozeni. Paní Kutlvašrová se s nimi nehodlala vůbec bavit a celkem pochopitelně se obávala, že může jít o provokaci. Její manžel byl totiž odsouzen ve zcela vykonstruovaném

---

⁴⁴ AMV, V – 1187. Výslech ze 4. a 5. září 1950.

procesu a na „ilegální“ organizaci byl napojen právě prostřednictvím provokatéra, agenta útvaru obraného zpravodajství⁴⁵.

Jednou z posledních aktivit Hořínka před zatčením bylo odcizení vysílačky v Golčově Jeníkově. Kolem 9. února, v době kdy se Hořínek ukrýval v Jeníkově, jej navštívil Mareček a oznámil mu, že v požární zbrojnici objevil vysílací stanici. Hořínek rozhodl, že se ji pokusí získat. Večer vyrazili do zbrojnice, vysílačku si odnesli a kromě ní si vzali ještě několik signálních raket. Až komicky působí Marečkova výpověď o této epizodě u chotěbořského soudu. Na dotaz proč odcizili také rakety odpověděl, že je s Hořínkem hodlali použít „při příležitosti nějaké oslavy“.

V polovině února se Hořínek uchýlil opět do Šebestenic k Frajerovi. Zde se po několika dnech dozvěděl o zatčení Bláhy, Vlacha, Pondělíčka a dalších a nechal se raději odvézt k hostinskému Kunáškovi do Hostovic. Asi po čtrnácti dnech, když se situace trochu uklidnila a k dalšímu zatýkání nedošlo, vydal se Hořínek společně s Marečkem ke Kritznerovi do Leštiny a schovali u něj vysílačku. V noci se vydali k Vepříkovi za Mojžíšem pro zbraně. Předávání zbraní se tehdy účastnil jeden z posledních žijících pamětníků Jan Radil z Leškovic. Hořínkovi prý několik desítek metrů za vesnicí předali tři pušky typu Mauser a samopal⁴⁶. Jan Radil je, zejména na základě této schůzky, velkým zastáncem verze, podle níž byl Karel Hořínek provokatérem StB. Vzpomíná, že Hořínek působil velmi klidně, nejevil ani nejmenší obavy z prozrazení a když mu předali zbraně, hned namísto několika střelami vyzkoušel funkčnost samopalu. Nutno uznat, že toto jednání je krajně podezřelé. Střílet kousek od vesnice v období zatýkání vyžaduje buď notnou dávku naivity, nebo jistotu nějakého krytí.

Brzy po předání zbraní v první polovině března 1950 ukrýval Hořínka opět Josef Cakl v Jiříkově. Tento pobyt je z hlediska pátrání po motivaci Hořínkovy činnosti velmi důležitý. Pochybnosti o Hořínkovi měl od počátku Caklův syn

---

⁴⁵ Tento proces připravili pracovníci OBZ (obraného zpravodajství). Zkonstruovali „štáb ilegální skupiny Pravda vítězí“ a napojili na něj celou řadu dalších skupin. Pomocí agenta kontaktovali vojenského velitele Pražského povstání generála Kutlvašra a postavili jej do čela organizace. Záhy došlo k zatýkání a v květnu 1949 proběhl proces. Ze třinácti obžalovaných byli tři odsouzeni k trestu smrti a popraveni. Byli to dva studenti K. Bacílek a B. Kovaříček a také zmíněný agent OBZ, podplukovník v.v. J. Hruška. Generál Kutlvašr byl odsouzen na doživotí do žaláře.

⁴⁶ Přesné určení předávaného arzenálu je problematické. Výpovědi jednotlivých účastníků se liší. Hořínek např. vypovídal, že dostal kromě tří pušek jednu karabinu a lehký kulomet.

Bohumír. Bylo mu divné, že Hořínek při pobytech u nich doma odchází občas navečer ven, pokaždé ve stejnou dobu. Hořínek vždy tvrdil, že se po dlouhém ukrývání potřebuje protáhnout na čerstvém vzduchu a také si chce zakouřit. Bohumír Cakl se jej jednou vydal sledovat a za lesíkem nedaleko jejich stavení spatřil Hořínka, jak se baví s nějakými lidmi v automobilu. Po této příhodě již Hořínkovi nevěřil.

14. března se Hořínek dozvěděl, že byli zatčeni další lidé z jeho skupin, Běhounek z Římovic a Štěpánek z Jeníkova. Mareček mu oznámil, že Louda odjel do Karlových Varů a navrhl, že by se o odchod za hranice, alespoň dočasný, měl Hořínek pokusit také. Hořínek souhlasil. Hovořili o možnosti navázání kontaktů s emigrací a získání pokynů k dalšímu provádění ilegální činnosti po případném návratu do republiky. Do Karlových Var dorazili Hořínek s Marečkem ráno 15. března. S Loudou se setkali v bytě jeho známých. V Karlových Varech se pokusili domluvit se známými, jak se nejlépe dostat za hranice. Setkali se také s ředitelem textilní továrny z Kraslic Františkem Otčenáškem. K žádnému pokusu o překonání hranic však nakonec nedošlo. Celá závěrečná fáze případu, snaha o emigraci a následné zatčení, je zakalena nejasnostmi. Podle výpovědi Hořínka odjel Mareček do Prahy, odkud se vrátil s Krškou. Tvrdili, že před opuštěním republiky bude nutné zlikvidovat nějaký písemný materiál po generálu Kutlvašrovi. Písemnosti se prý nacházejí v Poděbradech (v Poděbabech?)⁴⁷ u generálova bratra. Jeho statek prý má být znárodněn a on si přeje, aby propagační materiály po generálovi byly co nejrychleji odstraněny.

Celá akce působí velmi podivně. Do děje vstupuje jakýsi Jaroslav Šolc, rodák z Golčova Jeníkova. Na jeho roli, kterou sehrál při zatčení Hořínka a ostatních, vzpomíná manželka Vladimíra Kršky: „/.../ v roce 1950 byl manžel v lázních. Zastavil se u nás rodák Jar. Šolc a chtěl s manželem mluvit. Sdělila jsem mu, kdy se bude manžel vracet z lázní domů. Šolc si na něj v Praze počkal, a když se setkali, Šolc navrhoval, aby spolu založili odboj, načež mu manžel odpověděl, že v Golčově Jeníkově je už založený. Šolc tedy chtěl, aby manžel přivezl do Prahy skrývajícího se Hořínka a Marečka. Manžel mu uvěřil a brzo na to přijel s Marečkem. Šolc je poslal na konečnou tramvaje Hvězda a tam byli zatčeni. Mně pak Šolc oznámil, že manžel utekl

---

⁴⁷ V textu se vyskytují obě místa.

za hranice. /.../ (Později - pozn. M. A.) vyhledala jsem Šolce a říkám mu, že můj manžel není za hranicemi, že přišel dopis od Marečka z věznice. Šolc se mi vysmál! Za tento zřejmě „černý dopis“ vytloukli Marečkovi zuby⁴⁸. O příjezdu do Prahy a o zatčení vypovídal podrobněji Hořínek na StB v Pardubicích: „/.../ Odejeli jsme na Vinohrady, kde nás čekal v domě své sestry Mareček. Marečkova sestra mi podala kávu a sama se s námi nijak nezdržovala. Hovořili jsme sami mezi sebou, přičemž Mareček se zmínil, že toho dne ještě se zdržíme v Praze a večer, že se vydáme na cestu autem do Poděbab, abychom odvezli odtamtud nějaký propagační materiál, který tam údajně zůstal u bratra gen. Kutlvašra. /.../. Asi ve 12 hodin jeli jsme všichni 3 na Hradčany, kde Krška navštívil nějakého svého známého a my s Marečkem jsme stáli opodál. Po této rozmluvě Kršky s jeho známým jsme odešli na oběd. Odskočil jsem si na malou stranu a po návratu v hovoru u stolu Mareček mně řekl, že do Poděbab už nepojedeme, že toho není více zapotřebí. Sám projevil radost nad tím, že už večer budeme moci odjetí. Po obědě jsme se zdrželi ještě na Hradčanech a procházeli jsme se v parku u Belvederu, odkud jsme asi ke druhé hodině šli směrem ke konečné stanici elektrické dráhy a v jednom malém hostinci jsme vypili černou kávu a prohlíželi si časopisy. K 16. hodině jsme odešli z hostince, neboť Krška měl ještě schůzku s oním svým známým. Po krátkém rozhovoru s ním jsme nasedli do tramvaje a jeli si pro naše věci, abychom byli opět v 18. hodin u vily sochaře Bílka, kde nás měl očekávat nějaký zaměstnanec z amerického velvyslanectví a zavést nás autem až ke hranici. Jakým způsobem přejdeme hranice mi nebylo Marečkem sděleno a vím, že jsem mu to ještě tehdy vytýkal s tím, že jsme mohli raději zůstat v Karlových Varech a přejít hranice v prostoru Staré Vody, jak jsem původně náš přechod na mapě prostudoval a připravoval. Mareček mě však ujistil, že jest vše v naprostém pořádku a že o bezpečný přechod hranic jest postaráno.

Vozem elektrické dráhy č. 1 jsme vyjeli z Vinohrad asi v 17.30 hodin a v 18. hodin jsme byli na místě schůzky. Krška zůstal na místě schůzky a já s Marečkem jsme šli do nedalekého parčíku, kde jsme vyčkávali. Když jsem v jednu chvíli vyšel z parčíku na ulici, viděl jsem, že Krška jedná s nějakým mužem vysoké postavy, stáří asi 28 let. K tomuto jsme s Marečkem šli a seznámili jsme se s ním, přičemž neznámý

---

⁴⁸ M. Růžička, *Osudy politických vězňů Havlíčkovobrodská 1948 – 1989*, Havlíčkův Brod 1999, str. 123

své jméno neuvedl. Byl jsem pln podezření, ale přesto jsem na naléhání Marečkovo vstoupil s nimi do vozu a jeli jsme na konečnou stanici elektrické dráhy. Při vystoupení z vozu jsem byl obstoupen asi 4 nebo 5 muži, kteří se na mě vrhli a s nimiž jsem zápasil. Přemohli mne a posadili do auta, kde mi dali na ruce pouta a odňali pistoli. Při té příležitosti připomínám, že v posledním okamžiku, když se na mě neznámí mužové vrhli, chtěl jsem se zastřelit, sáhnul jsem tedy pro pistoli do náprsní kapsy, ale bylo mi to znemožněno. Zároveň byl zatčen Mareček i Krška.“

Popsané skutečnosti jasně dokazují, že celá pražská epizoda, zatčení a pravděpodobně i předchozí snahy o překonání hranic, byly pod kontrolou StB. Hořínek mohl hrát s Šolcem předem dohodnutou hru, ale mohl být také jeho angažmá překvapen. Pokud spolupracoval se Státní bezpečností, pravděpodobně o všem věděl. Pokud ne, musel by být skutečným diletantem. Jako voják, který bere odboj vážně, by určitě nejezdil likvidovat dokumenty, o nichž nic nevěděl. A vylákání do Prahy jemu naprosto neznámým člověkem by muselo působit krajně nedůvěryhodně. Nabízí se ještě jedna možnost. Hořínek sice se Státní bezpečností mohl spolupracovat, ale jeho „zaměstnavatelé“ ho již hodili přes palubu a napsali pro něj roli, na jejímž konci bude oprátka.

3.4. Proces

V době mezi březnem a květnem 1950 bylo zatčeno velké množství lidí, se kterými StB počítala buď přímo pro proces s Karlem Hořínkem, nebo pro procesy následné. Zatýkáni pokračovalo být s menší intenzitou až do jara 1952 a postihlo téměř 150 lidí. StB nazývala akci proti Hořínkovým skupinám „Lichnice“. V postupu vyšetřovatelů se těžko hledá nějaký systém. Jednotlivé skupiny byly všelijak krkolomně konstruovány. „Ilegální“ skupiny byly slučovány či naopak rozdělovány, lidé byli náhle přesouváni k jiným procesům atd.

Příprava procesu „Hořínek a spol.“ byla dlouhá. Od zatčení v březnu 1950 do soudu v září 1951 uběhl rok a půl. To lze vysvětlit především tím, že Hořínkovy výpovědi byly velmi cenné pro usvědčení naprosté většiny lidí v následných procesech. A skutečně ve všech těchto procesech udával prokurátor jako hlavní usvědčující materiál výpovědi Karla Hořínka.

Hlavní přelíčení bylo plánováno původně na 20. srpen 1951, ale z blíže nevysvětlených technických důvodů bylo o více než měsíc posunuto na 26. a 27. září. Přípravy procesů byly pečlivé a rozpracované do nejmenších detailů. Vždyť jejich hlavním účelem bylo propagandistické využití. Procesy měly jednak ukázat „reakci“ v nejhorším světle, a jednak prostřednictvím drakonických trestů sloužily k zastrašení obyvatelstva. To první se jim příliš nedařilo. Především první procesy, kdy byli lidé doslova naučeni frázím, nepůsobily příliš důvěryhodně a měly z hlediska propagandy spíše kontraproduktivní důsledky. Cíl zastrašit obyvatelstvo však splňovaly výtečně. Přípravy a průběh procesů připomínají divadelní představení, kde měl každý svou roli. Součástí představení bývalo i „správné“ publikum. Procesu se nemohl zúčastnit každý. Diváci byli přednostně vybíráni z řad oddaných komunistů či zasloužilých pracovníků regionu, mnohdy byli diváci přivezeni i z jiných oblastí. Jsou známy případy, kdy diváci frenetickým skandováním požadovali nejtvrďší tresty.⁴⁹ To bylo také součástí

---

⁴⁹ Dr. Struska vzpomínal, že když byl souzen v procesu s mjr. Jebavým, křičela klaka v soudní síni „oběsit, oběsit“. Byl odsouzen k trestu smrti, nakonec mu však byl trest změněn na doživotní žalář. U procesu s mjr. Jebavým je velmi zřetelně vidět, že soud prakticky nerozhodoval a průběh procesu i rozsudky bývaly připraveny předem. Dr. Struska tvrdí, že ještě před procesem zahraniční rozhlas vysílal, kolik bude trestů smrti vyneseno a kolik jich bude skutečně vykonáno. Soud se vyslovil pro devět trestů smrti, z nichž čtyři později změnil na doživotí. Pět mužů bylo skutečně popraveno. Přesně tak jak předem informoval rozhlas.

propagandy. Jejich chování mělo ukázat „spravedlivý hněv pracujícího lidu“ a budit dojem, že procesy jsou konány s podporou celého národa. O přípravě procesu s Hořínkem referoval státní prokurátor Čížek generální prokuratuře takto: „Veřejnost při tomto přelíčení bude organisována z okresů Čáslav, Hlinsko a Chotěboř a organizaci provádí krajský sekretariát KSČ v Pardubicích. Referáty o procesu budou publikovány v krajském tisku. Je počítáno s účastí asi 400 lidí, z nichž část se bude po dnu střídat. Přelíčení se bude konat v sokolovně, podrobnosti jsem projednal s místními činiteli v Chotěboři. Dne 25. září 1951 v 15 hodin se bude na místě samém konat předporada senátu, které se zúčastní krajští a okresní činitelé, a veškeré přípravy budou znovu zrevidovány. S okresním sekretariátem KSČ v Chotěboři je dohodnuto, že po přelíčení předseda a prokurátor se zúčastní aktivu o procesu, který bude uspořádán v některém vzorném JZD na okrese.“⁵⁰ Místa konání procesů byla často volena záměrně přímo v regionu. Měl tím být zvýšen zastrašující efekt. Navíc u Hořínkova případu a také u některých následných procesů vysílal celé přelíčení místní rozhlas. Procesu se tak účastnili i ti, kteří se jej nesměli či nechtěli účastnit přímo v „soudní síni“. Co největší publicitou procesů byly motivovány i zmíněné aktivity, jakési „tiskové konference“ pořádané ve „vzorných“ JZD či jiných podnicích.

Jak vyplývá z prokurátorovy zprávy, soud se konal ve dnech 26. a 27. září 1951 v chotěbořské sokolovně. Přelíčení zahájil v 8.30 předseda státního soudu dr. Zdeněk Kaláb. Státním prokurátorem byl známý dr. K. Čížek. V tomto prvním a hlavním procesu bylo souzeno 8 osob, které prokurátor vinil ze spáchání zločinu velezrady, protože „v roce 1949 a v prvních měsících roku 1950 v jižní části pardubického kraje spolčili se všichni obvinění navzájem a s jinými k pokusu o zničení a rozvrácení lidově demokratického zřízení a společenské a hospodářské soustavy republiky zaručené ústavou, přičemž obvinění Karel Hořínek, Josef Koudelka, Alois Bláha, Vladimír Krška, Václav Mareček a Jiří Vlach k tomuto účelu hromadili zbraně“.⁵¹ Po přečtení devítistránkové obžaloby, které zahájilo soudní přelíčení, následovaly postupně výslechy všech obžalovaných. Prvním vyslychaným byl vedoucí ilegální skupiny Karel Hořínek. Pročítáme-li výslechy obžalovaných, jejichž celé znění se zachovalo ve

⁵⁰ SÚA, SPt I 88/51

⁵¹ Žaloba proti Karlu Hořínkovi a společníkům, SÚA, 4 SPt I 88/51

Státním ústředním archivu, všimneme si, že nedostatek věrohodných důkazů o nebezpečnosti skupiny se snaží prokurátor i soudci nahradit ráznou rétorikou. Na věcné vysvětlující výpovědi Hoříňka a ostatních reagují hysterickými ideologickými frázemi, které nemají s probíraným tématem mnoho společného. Když Hořínek objasňoval motivaci protirežimní činnosti, byly mu okamžitě podsouvány úmysly, které jej i jeho společníky měly ukázat v co nejčernějších barvách. K tomu sloužily především poukazy na to, že obvinění plánovali válku a chtěli „vyvraždit celé vesnice“. Že šlo o zcela překroucené a falešné interpretace skutečných cílů, nebylo pro soud podstatné. Důležité bylo vyznění procesu na veřejnosti. A toto byla cesta zajišťující alespoň u části společnosti úspěch. Musíme si uvědomit, že proces probíhal teprve šest let po válce a kdokoli byl označen za osnovatele nových válečných utrpení, nemohl příliš počítat se sympatiemi lidí. Zmíněné postupy lze demonstrovat na několika krátkých ukázkách ze soudního zápisu:

P. – předseda soudu, Prok. – prokurátor, O – obžalovaný, Lid. s. – soudce z lidu

/.../

P.: Ted' mluvíme o zbraních. Kdo by těmi zbraněmi střílel?

O.: Členové skupiny.

P.: Proti komu?

O.: V době povstání proti oddílům, které by se postavily na odpor.

P.: Kdyby to dostoupilo váhy plánovaného rozsahu, jak by se tomu říkalo?

O.: Ozbrojené povstání.

P.: Občanská válka.

O.: Ano.

P.: Jak vypadá národ po skončené občanské válce?

O.: Jistě rozvrácený.

P.: Je Vám známo, že občanská válka je horší než světová válka?

/.../

P.: Pane obžalovaný, proč jste to vlastně dělali? Proč jste vyvíjel ilegální činnost?

O.: Činil jsem tak prostě s cílem zničit lidově demokratické zřízení a vedla mě k tomu nenávist a nesoulad s nastávajícím státním zřízením. Byl jsem a zůstávám nepřítelem komunismu.

P.: Podle Vás tedy komunista není Čechem? (v dané souvislosti naprosto absurdní otázka)

O.: Je.

Prok.: Pane obžalovaný, co jste chtěl touto svojí činností docílit?

O.: Jenom zničení a zvrát poměrů v zemi.

Prok.: To je pořád ještě zničení. To jste skutečně chtěl docílit úplné vyvraždění našeho národa nebo jste chtěl také docílit něčeho kladného? Nebo jste chtěl vraždit pro potěšení z krve?

O.: Chtěl jsem prostě docílit, aby tu nastala syntéza mezi socialistickým zřízením a soukromým vlastnictvím výrobních prostředků.

Prok.: Pane obžalovaný, Vaše syntéza se provádí kulomety, zbraněmi a ozbrojeným povstáním. Tím se provádí syntéza v národě. /.../

O.: Pane prokurátore, já jsem vycházel z názoru, že se nám nakonec podaří získat pro ideu hnutí všechny vrstvy národa. /.../

P.: Jakého jste politického přesvědčení?

O.: Nejsem členem žádné politické strany.

Prok.: /.../ Odpovězte, co jste si konkrétně představoval, až tady skutečně uděláte ten svůj pořádek, vyvraždění celých vesnic. Co jste si představoval, že bude potom?

O.: Že tu prostě bude zaručena na jedné straně svobodná práce a na druhé straně poctivé vlastnictví a že nebude našim lidem odjímán majetek.

L.s.: To si představujete, že budou zase obecní chudí, až nebudou moci pracovat, chodit od čísla k číslu, to je to zřízení, ke kterému jste se chtěl vrátit?

O.: *Nikoliv. My jsme v našich skupinách často hovořili o těchto věcech a neuznáváme ani kapitalismus, ani socialismus. Jednalo se nám o to, abychom našli střední cestu.*

Prok.: *Tohle všechno jsou jen řeči. Jaké ale byly skutky? Ohlédněte se za sebe. (V soudní síni byl koutek se zbraněmi, které údajně obžalovaní skrývali.) To je malý díl toho, co jste chystal v čáslavském okrese. To nejsou politické kompromisy. Vy sám nám tady nedovedete odpovědět, co jste chtěli. Vy říkáte synthesu a při tom nám je jasné, že Vám je to nejasné (sic!). Ale jakým způsobem budete provádět vraždění to Vám jasné bylo. /.../*

P.: *Proč jste chtěli jít zrovna na Západ? Vy jste neslyšel nikdy o vrchním veliteli koncentračního tábora, který byl odsouzen k smrti a kterému papež poslal požehnání?*

O.: *To jsem neslyšel.*

Prok.: *Věděl jste, jaký je program zahr. emigrace – tak zv. emigrace?*

O.: *Prostě nastolit poměry vzniklé po roce 1945. A právě s tím úmyslem jsem chtěl přejít za hranice, abych se s nimi spojil.*

Prok.: *To nám chystají. Podívejte se za sebe. Je Vám to jasné? V tom jste se s nimi chtěl spojit. Je to tak? Je možné, aby poctivý český člověk s lidmi Vašeho typu a s lidmi typu p. Zenkla a jemu podobných spolupracoval? Je možné, aby náš lid ztratil kdy masově rozum a spojoval se s nimi? /.../ Co myslíte, jak by mohli tito lidé přijít zpátky? Za jakých okolností? Co chystali?*

O.: *Chystali válku.*

Prok.: *A vy jste ji chtěl připravovat s nimi, když Vám tady občanská válka nešla. Když už nám o sobě nedovedete říci nic kladného, řekněte mi, prosím Vás, litujete-li aspoň svého zrádcovského života. Litujete aspoň toho co jste dělal?*

O.: *Došel jsem k poznání, že moje jednání bylo namířeno proti velké části národa.*

Prok.: *Jsou Vaše zloba a nelidskost tak velké, že nedovedete lítost jasně projevit? Litujete toho co jste tady dělal?*

O.: *Žádná odpověď.*

/.../

Zcela prostoduché byly příspěvky lidových soudců, kteří se většinou omezovali na ideologické zdůvodňování výhod nového režimu. Občas se však dali strhnout k projevům pohybujícím se spíše mezi groteskou a hospodskou argumentací. Například ke konci výslechu Karla Hořínka se hovořilo o jeho vztahu k Bohu. Lidový soudce ukončil výslech svým „resumé“: „Víte, kdo se také opíral o Boha ve svém vraždění? Jako jste to chtěl dělat vy? Hitler. Jenže vy jste úplný břídil proti němu.“

V podobném duchu probíhaly výslechy i u ostatních obviněných. Snaha využít procesu ideologicky je nejvíce zřetelná při výslechu zvěrolékaře Rudolfa Mendlíka. Šlo o hluboce věřícího katolíka, který u sebe doma v Čáslavi umožnil Hořínkovi schůzku s knězem. A právě proti katolické církvi a její věrouce ostře vystupovali prokurátor i předseda soudu. Úroveň jejich argumentace byla stejně „vysoká“ jako v předchozích příkladech.

Prok.: Jaké zřízení jste chtěl?

O.: Představoval jsem si jiné zřízení.

P.: Vám se vedlo špatně?

O.: Ne.

Prok.: Kdy jste naposled potkal žebráka?

O.: Už dlouho ne.

Prok.: Je Vám známo jaký byl výsledek toho Vašeho zřízení?

O.: Nezaměstnanost.

Prok.: S ohledem na Vaše křesťanské přesvědčení, se zřetelem na všechny nasycené děti, na nynější zřízení bez žebráků – není toto zřízení křesťanštější než to, které jste si vy představoval?

O.: Je.

/.../

Prok.: Jak dlouho se evropskému lidstvu káže Vaše náboženství?

O.: Už dlouho.

Prok.: 2 000 let. A kam to přivedlo Vaše kázání, co bylo poslední události?

Prok.: Máte Vy proto právo mluvit o nějakém náboženství anebo si hrát na misionáře? Asi takového, který v jedné ruce drží kulomet a v druhé bibli.

/.../

Prok.: Oč šlo vysokým hierarchům? To Vám nebylo jasné, že chtějí návrat ke kapitalistickému zřízení? (Prokurátor odkazuje na pastýřské listy.)

O.: Snad ano, vím, že chtěli poštvat věřící proti vládě.

Prok.: Proč chtěli kapitalistické zřízení?

O.: Protože nenáviděli nynější zřízení.

Prok.: Byli to chudí proletáři?

O.: Ne.

Prok.: Je Vám známo, že jim patřily desetitisíce ha půdy a kolik platili dělníkům na těchto statcích?

O.: Ne.

Prok.: O 10 haléřů méně než ostatní velkostatkáři. Je Vám známo kolik bral zemědělský dělník před válkou? Asi 1,20 Kčs za hodinu. Za týden asi 11 Kčs muž a 7 Kčs žena. Jak žili tito lidé?

O.: Asi těžko.

Prok.: Neznal jste průvody deputátnických dětí, které chodily s omrzlýma nohama do školy?

O.: Promiňte, neviděl.

Prok.: Vy jste pro tyto děti chystal blaho, které bylo před válkou. Jaký jste člověk?

O.: Jsem zločincem, to vím.

Prok.: Ano a těžkým.

Zajímavá byla v procesu také role obhájců. Při hlavním líčení sice do výslechnů občas vstupovali, avšak jejich dotazy na obžalované se téměř nelišily od otázek kladených prokurátorem či předsedou soudu.

Část výslechu Josefa Koudelky:

Prok.: Díval jste se někdy do hlavně pušky? Představte si, že by někdy před touto hlavní mohlo stát Vaše dítě, protože je to dítě proletářské a příslušník dělnické třídy.

O.: Dnes si to uvědomuji.

Obhájce.: Říkáte, že toho litujete, snad toho, že Vás chytili.

O.: Ne, že jsem zradil dělnickou třídu.

Obhájce.: Pracoval jste nějak v ilegalitě?

O.: Věděl jsem, že u jednoho člověka přespávají dva lidé.

Obhájce.: Pomáhal jste jim?

O.: Pomáhal jsem je schovávat na sýpce.

Obhájce.: Nejdříve jste schovával členy Rudé armády a teď jste najednou schovával člověka, který neměl nic jiného na práci, než zbrojit proti Rudé armádě. /.../

O.: Oni mi říkali, že bude demokracie potom.

Obhájce.: V čem spočívá demokracie? Že lidé jdou jednou za 6 let k volbám nebo že dostanou za práci co zaslouží.

O.: To spravedlivé odměňování za práci.

Výslechy obžalovaných probíhaly celý první den procesu. Druhý den, 27. 9. 1951, v půl deváté dopoledne začal státní prokurátor dr. Čížek svůj závěrečný proslov (příloha 12). Prokurátorova řeč začíná zmínkami o procesech s dr. Miladou Horákovou a s generálem Karlem Kutlvašrem. Bylo nutné zasadit celý proces do kontextu protikomunistického odporu a množících se procesů a tím zdůraznit jeho nebezpečnost a nezbytnost rázného vypořádání se s „velezrádci“. Podle prokurátora Čížka jde o skupiny „velmi nebezpečné, jelikož jsou užívány západními imperialisty a pracují pod vedením amerického kapitálu, který usiluje o zničení světové civilizace.

Posledním trumfem reakce je příprava imperialistické války.⁵² Po tomto úvodu přechází prokurátor ke skupině Karla Hořínka. Na první pohled je patrný rozpor mezi prokurátorovým líčením a skutečnou činností (nečinností) skupiny. Skupina prý „přes organizování vražd a povstání přešla k nejzavilejšímu způsobu boje“. Těžko říci, co těmi „nejzavilejšími způsoby boje“ měl prokurátor na mysli. Rozesílání letáků, prakticky jediná skutečná činnost skupiny, jistě tak nebezpečné není.

Pravou ukázkou dikce padesátých let je pasáž rozebírající morální profil obviněných. Čížkův slovník je v dnešní době u soudu sotva představitelný. Hořínek je „kolaborant, denunciant, zrádce, terorista, vrah a zločinec, kterému je každý prostředek dost dobrý. Hodlal zneužít náboženského přesvědčení lidu tohoto kraje a chtěl dostat od kaplana požehnání pro své vraždy. Kdyby se byl obrátil na agenta Vatikánu, třeba v kněžském rouše, jistě by je dostal, tak jako Hitler, který měl požehnání oficiálních vatikánských míst pro vyvražďování celých národů“. Mentlík je „fanatický katolík a podvodník v jedné osobě“. „Zrádce“ Koudelka „je jedním z nejsmutnějších případů této skupiny. Zedník, který prožil těžký život dělníka za první republiky, který za okupace byl zapojen do partysánského hnutí, měl by stát v prvních řadách v boji za socialismus, v boji za lepšího člověka. Místo toho však na vlastní dělnickou třídu, na svou rodinu, děti, na své sousedy chystal zbraně. Přisluhoval pánům Zenklům, Drtinům a Bičišťům“.

Vrchol prokurátorovy řeči přichází až v závěru. Proti „zločinnosti a reakčnosti“ obžalovaných postavil odhodlání „vybudovat na vesnici socialismus“. Tím nepřímou naznačil, jaký byl hlavní účel konání procesu. Prokurátor se také po svém snažil vysvětlit motivaci skupiny k ilegální činnosti a k hromadění zbraní. Na svou vlastní otázku „proč to všechno?“ odpovídá jednoduše: „Protože tato banda a jejich chlebodárci zahraniční i domácí reakce od amerických kapitalistů a bankéřů až po bývalé kulaky a fabrikanty a všechna tato společnost dobře ví, že až za 10 let zde na Vysočině budou dobře prosperující jednotná zemědělská družstva, až tady všichni budou žít skutečně jako kulturní ...(nečitelné), kteří budou mít prostředky hmotné /.../, až právě tady na Vysočině ponesou pole jednou až dvakrát takové výnosy /.../, až

---

⁵² SÚA, 4 SPt I 88/51

za těchto 10 let tady bude takový blahobyť, o kterém se dnes ještě nikomu nezdá, /.../ potom bude těžko takových arzenálů zde najít. Potom také nebude umění zde být socialistou. Pak odtáhnou agrární magnáti, a co je dnes naší povinností - proti nim bojovat. A čím lze bojovat? Kolektivní prací. Potom nemohou puškami ani kulometry potříti socialismus na vesnici, potříti mechanisaci, kolektivisaci, potříti vědecký způsob práce. /.../ Proti tomu všemu jsou krátcí. A jediná odpověď, kterou jim kromě spravedlivého trestu musíme dát, je poctivá práce pod vedením KSC, kterou právě oni mají tak v nelásce, /.../ poctivé budování socialismu na vesnici, budování JZD, rozorávání meze a přecházení k vyšším typům práce. Protože jediné touto vlastní prací a vlastním vtípem může zdejší venkov přejít k socialismu. To se bude projevat zvýšením kulturní úrovně a péčí o člověka. Protože (lidé – M.A.) mají co jíst, mají krásnou školu o 9ti třídách, protože na vesnici mají biograf, kulturní dům a protože tam lidem po jejich práci ještě zbyde čas jít do divadla, které si sami zahrají, proto bude proti tomu všemu těžko bojovat puškami. Zde vidíme to padoušství celé této bandy. Když vidíme ten výhled do blízké budoucnosti 10ti let, /.../ vidíme jejich nejhorší zločin v tom, že se spojují s bandity, kteří proti nám chystají atomovou bombu. Stejně jim však nebude nic platná, protože /.../ nejde kulometry rozbít poctivé budování socialismu.“⁵³

Po projevu prokurátora přišla řada na vyjádření obhájců. Jako první se slova ujal obhájce Hořínska a Štědrého dr. Franěk. V dokumentu se dochoval pouze začátek jeho řeči. I to však stačí, abychom si udělali představu o úloze obhájců v padesátých letech. Dr. Franěk zahájil svůj výstup citací „z díla akademika Vyšinského⁵⁴ o úkolech obhajoby“. Po tomto obvyklém využití autority klasiků sovětských procesů přešel k samotné obhajobě. Z té se zachovala jediná věta: „Já jako obhájce nebudu dělat z černého bílé“. Pro začátek obhajoby jistě výtečné upozornění.

Vrcholem každého procesu je vynesení rozsudku (*příloha 13*). Rozsudek přečetl předseda senátu dr. Zdeněk Kaláb. Vynesení rozsudku trvalo poměrně značnou dobu, neboť kvůli zdoluhavému odůvodňování odsouzení měl 21 stran. Obvinění byli odsouzeni k těmto trestům:

---

⁵³ SÚA, 4 SPt I 88/51

⁵⁴ Jeden z hlavních prokurátorů SSSR v „moskevských“ procesech z třicátých let.

Karel Hořínek k trestu smrti

K trestu odnětí svobody:

Rudolf Mentlík na 16 roků,

Josef Koudelka na 20 roků,

Alois Bláha na 25 roků,

Vladimír Krška na 21 roků,

Václav Mareček na 24 roků,

Jiří Vlach na 20 roků,

Jan Štědrý na 22 roků.

Zde je nutné se pozastavit u jedné věci. V naprosté většině politických procesů nerozhodovaly o výši trestů soudy, ale zvláště k tomu určené politické orgány. V letech 1949 - 1951 to byly tzv. bezpečnostní komise komunistické strany. Komise byly hierarchizovány. Nejvýše stála bezpečnostní komise ÚV KSČ, jejímiž členy byli ministři národní bezpečnosti a spravedlnosti, velitel Státní bezpečnosti, náměstek ministra národní obrany a vedoucí bezpečnostního oddělení a evidenčního odboru ÚV KSČ. Komise podléhala generálnímu tajemníkovi ÚV strany a zabývala se procesy celostátního významu nebo procesy s předpokládanými tresty smrti. Na úrovni krajů pracovaly tzv. „bezpečnostní pětky“, které rozhodovaly o procesech krajského významu. Tvořili je krajský velitel Veřejné a Státní bezpečnosti, krajský politický tajemník KSČ, bezpečnostní referent krajského národního výboru a krajský bezpečnostní tajemník KSČ. O méně významných procesech a procesech s „kulaky“ rozhodovaly okresní komise, tzv. „bezpečnostní trojky“, složené z okresního tajemníka KSČ, velitele Státní bezpečnosti a bezpečnostního referenta okresního národního výboru.

Bezpečnostní komise dostávaly na stůl návrhy na průběh soudního přelíčení od prokurátorů nebo vyšetřovatelů. Tyto návrhy obsahovaly seznam obžalovaných, vyličení trestných činů a doporučenou výši trestů. Mnohdy návrhy obsahovaly ještě místo konání procesu, jeho délku, počet diváků, jména soudců, prokurátora, způsob

propagace a další podrobnosti. Komise návrhy schvalovaly, případně upravovaly podle potřeby a jimi schválené „rozsudky“ byly „závazné nejen pro prokurátory, ale i pro soudce. A to i v případech, kdy s nimi soudci či prokurátoři nesouhlasili“.⁵⁵

Na Hořínkův případ měly komise ještě vliv (příloha 14). V roce 1951 však byly zrušeny. To ale neznamená, že by od této doby rozhodovaly o průběhu procesů a o rozsudcích soudy. Práci bezpečnostních komisí nahradilo v ústředí komunistické vedení a „v krajích a na okresech je nahradily porady konané před každým významnějším politickým procesem“⁵⁶. K poradám se s krajským či okresním tajemníkem KSČ scházeli prokurátor, soudce a velitel Státní bezpečnosti. Závěr porady byl pro soudce i prokurátora stejně závazný jako předtím rozhodnutí bezpečnostní komise.

Porada o průběhu a výsledku procesu se konala i před soudem s Hořínkovou skupinou. Zachovala se o ní zmínka ve zprávě náměstka státního prokurátora Mykisky o procesu v Chotěboři. Náměstek Mykiska ve zprávě z 29. září 1951 uvádí, že bylo na poradě s prokurátorem „předem dohodnuto, aby konstituty obviněných byly prováděny tak, aby vyniklo, že jejich činnost se čím dál tím více stupňovala“⁵⁷. Mykiska si dále pochvaluje, že „průběh hlavního líčení byl hladký, /.../ místní činitelé byli s přelíčením a rozsudkem spokojeni. Veřejnost byla zaražena výší trestů, /.../ jinak byl rozsudek všeobecně přijat s uspokojením“. Náměstek odhadoval počet diváků na 500 osob.

Po přelíčení uspořádal náměstek Mykiska „na žádost okresního politického vedoucího referát o procesu na veřejné schůzi občanstva v Hoješíně, kde funguje prosperující JZD 3. typu. Na této schůzi byli přivezeni občané ze sousedních obcí. Bylo přítomno asi 100 osob, které projeví živý zájem jak o proces, tak o jiné veřejné případy, /.../ zejména bylo diskutováno o případech v Babicích“.

Ze zprávy také vyplývá, že obvinění trest přijali s výjimkou Hořínka, který „požádal o doručení písemného vyhotovení rozsudku“ a podal odvolání. Odvolací líčení se konalo šest týdnů po procesu 13. listopadu 1951. Předsedou senátu byl

⁵⁵ K. Kaplan, P. Paleček, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, Brno 2001, str. 171

⁵⁶ tamtéž, str. 170

⁵⁷ SÚA, 4 SPt I 88/51 - 6

dr. Malý, za generální prokuraturu se soudu účastnil dr. Holubec. Hořínek se u soudu domáhal, aby mu byl absolutní trest změněn na trest odnětí svobody. Svoji obhajobu založil na tom, že skupina ve skutečnosti žádnou násilnou akci neprovedla a to do značné míry právě jeho přičiněním. Uváděl, že někteří členové skupiny navrhovali použít při zastrašování funkcionářů KSČ zbraně. S tím on prý nesouhlasil a požádal o radu kněze, se kterým se setkal u Mentlíka v Čáslavi. Kněz Hořinka vyzpovídal a na dotaz, zda je legitimní použít při „protistátní činnosti teroru ve formě útoku na jednotlivé osoby, kdyby tento útok měl za následek zranění nebo smrt“⁵⁸. To mu prý kněz neschválil a také skupina nikdy podobného zákroku nepoužila.

Podle soudu postrádalo toto tvrzení „spolehlivého podkladu. Především proto, že není zjištěno, /.../ že skupina nepoužila zbraní právě v důsledku uvedené rady kněze, či z jiných důvodů“. Z pohledu soudu mu příhoda se zpovědí ještě přitěžuje, protože jde jistě o „rafinovaný úskok, který měl pomoci získat obviněnému zbožné obyvatelstvo pro jeho protistátní akce, případně, aby jejich provádění před tímto obyvatelstvem odůvodnil. Mimo to obviněný u odvolacího líčení doznal, že pokynem kněze by se řídil jen potud, že by zatím individuální teroristické akce nebyly prováděny a že by byl čekal až na pokyn ústředního vedení, aby se svou skupinou povstal k ozbrojenému povstání, do kteréžto doby měli být lidé jeho skupiny udržováni v kázní. Nelze tedy ve vylíčeném skutku už z uvedených důvodů spatřovat polehčující okolnost“⁵⁹. Odvolací soud odvolání obviněného jako neodůvodněné zamítl, neboť „tyto skutečnosti a značná nebezpečnost jednání obviněného neskýtají naději na jeho polepšení a nelze dospět k přesvědčení, že by uložený absolutní trest byl v tomto případě nepřiměřeně přísný“⁶⁰ (příloha 15).

Poslední šancí byla pro Karla Hořinka žádost o milost prezidenta republiky. Ministerstvo spravedlnosti ve své zprávě ze 14. prosince zaslané Kanceláři prezidenta republiky však udělit milost nedoporučilo (příloha 16). O den dříve byl poslán do KPR jiný dopis. Šlo o žádost Hořinkovy rodiny o audienci u prezidenta:

---

⁵⁸ AMV, V-1187

⁵⁹ AMV, V 1187

⁶⁰ tamtéž

V hluboké úctě podepsaný Ivan Hořínek, roz. 1. 4. 1935, prosí o audienci u pana presidenta republiky pro sebe a svou maminku, Jiřinu Hořínkovou, v záležitosti svého otce, Karla Hořínka, který byl Státním soudem odsouzen k trestu smrti. V hluboké úctě Ivan Hořínek.⁶¹

Přímo k tomuto dopisu připojil úředník koncept odpovědi, ve které Hořínkově rodině sděloval, že pan prezident je nemůže osobně přijmouti, „ježto jeho denní program je zcela zaplněn neodkladnými záležitostmi celostátního významu“. Dále jim oznamoval, že žádost o milost je nadále předmětem řízení. Koncept je datován 16. 1. 1952. Odpověď však Hořínkovým nebyla nikdy odeslána. Za tento náčrt dopisu jiný úředník KPR dopsal: „Cessat! Mezitím byl již nařízen výkon. Dnes již nelze na dopis odpovídat.“

Karel Hořínek byl popraven 7. února 1952.

---

⁶¹ Archiv KPR, T 66133/51

4. Následné procesy

Brzy po zatčení členů Hořínkovy ilegální skupiny a po prvních výsleších bylo zatčeno velké množství lidí. Během let 1950 a 1951 bylo takto postiženo přes sto osob. Většinou šlo o lidi, kteří přišli s Hořínkem či někým jiným z jeho skupiny do styku nebo nějakým způsobem podpořili jeho ilegální organizaci. Stávalo se však také, že byli zatčeni lidé zcela nevinní, kteří nanejvýš něco zaslechli a neoznámili. Porovnáváme-li hlavní proces s některými procesy následnými, nalezneme určité rozdíly. V případě Hořínka se StB přece jenom mohla opřít o konkrétní činy. Měla k dispozici vyrobené letáky, plán ilegální činnosti, případně vysílačku a několik zbraní. Byť musel prokurátor tyto aktivity, z hlediska nebezpečnosti sporné, notně obalit ideologickými frázemi, byla zde alespoň zčásti skutková podstata velezrady naplněna. Většina následných procesů však takto „závažné“ přečiny postrádala, a proto si musela StB vypomoci konstruováním případů v mnohem větší míře, než tomu bylo u hlavní skupiny. Komunistický režim měl zájem postihnout vysokými tresty co největší množství obyvatel. Především, aby vyvolal strach a následně minimalizoval vůli k odporu ke kolektivizaci. V pozadí stál rovněž v úvodních kapitolách naznačený motiv, nedostatek pracovních sil v uranových dolech. Při pročítání rozsudků z těchto procesů nám před očima vyvstane směs polopravd i vyslovených lží. Vyšetřovatelé se zaměřili na nějakou reálnou událost, kterou interpretovali ve zcela jiném duchu, než se skutečně stala, a vykonstruovali prostřednictvím naprostých výmyslů její nový průběh. Mnohdy se neměli čeho chytit a popisované události jsou vymyšleny celé. Lidé byli nuceni fyzickým i psychickým násilím takto koncipované výpovědi podepsovat a u soudu později i reprodukovat. Otřesným příkladem popsaného postupu je proces s Františkem Mojžíšem a jeho společníky.

4.1. Případ Mojžíš a spol.

Vedoucím skupiny souzené 3. - 5. července 1952 v Habrech⁶² byl František Mojžíš z Vepříkova. Ten se koncem roku 1949 a v prvních měsících roku 1950 setkal asi čtyřikrát s Karlem Hořínkem. Se stávajícím režimem nesouhlasil a zapojil se nadšeně do vytváření ilegálních skupin. Kromě toho Hořínkovi dodal několik zbraní, jak již bylo uvedeno v jedné z předchozích kapitol. V Mojžíšově svazku v archivu ministerstva vnitra nalezneme výbor z výpovědí Karla Hořínka, které se Mojžíše bezprostředně týkají. Na jednom místě Hořínek vypovídá, že se jednou „Mojžíš pochlubil, že vlastní pistoli a naznačil, že by bylo dobře zastřeliti újezdního tajemníka z Vepříkova“. V celém řízení proti Mojžíšovi, jde o jediný závažnější bod, o jehož realnosti se lze pouze dohadovat. Jak již víme, újezdní tajemník Piskač byl skutečně zavražděn, ovšem nikoli Mojžíšem, ale bratry Kořínkovými ze Žlebů. Zajímavé je, že někteří lidé v tomto regionu, neznalí žlebského případu, se dodnes domnívají, že tuto vraždu spáchal Mojžíš. K tomuto přesvědčení jim nahrává Mojžíšovo chování po vraždě. V období po březnu 1950, tedy v době, kdy byla již většina členů ilegální skupiny včetně Hořínka zatčena, obával se Mojžíš každého dne. Věděl, že většina zatčených osob ho znala a že je tedy pouze otázkou času, kdy si přijdou i pro něj. V květnu 1950 byl zavražděn Piskač a Mojžíšovi bylo jasné, že bude mezi prvními podezřelými, a proto uprchl ze svého domu a začal se ukrývat. Úkryt našel především u svého příbuzného Jana Radila z Leškovic, ale postupem času se schovával i u dalších lidí, ze kterých později StB sestavila ilegální skupinu „Mojžíš a spol.“ Mojžíš byl zatčen až v březnu 1952, tedy po téměř dvouletém skrývání.

Pro bádání v případě „Mojžíš a spol.“ je nespornou výhodou, že dodnes žijí dva lidé odsouzení společně s Františkem Mojžíšem, Bohumír Cakl a Jan Radil. Nejsme odkázáni pouze na dokumenty z produkce StB, ministerstva spravedlnosti nebo soudů, ale můžeme je konfrontovat s osobními vzpomínkami zúčastněných. Zatímco o účasti provokatérů v hlavním procesu se můžeme pouze domýšlet, jejich činnost v procesech následných je téměř jistá. Bohumír Cakl vzpomíná, že brzy po zatčení jeho otce⁶³ jej

⁶² Obec mezi Havlíčkovým Brodem a Golčovým Jeníkovem.

⁶³ V procesu s Hořínkem byl odsouzen na 10 let žaláře.

kontaktovali dva mladíci, kteří mu oznámili, že jsou agenti CIC⁶⁴. Hledají prý v oblasti spolehlivé lidi nepřilíš nakloněné stávajícímu režimu. Vzhledem k Caklově situaci – soukromý zemědělec označovaný za „vesnického boháče“, otec zatčen – předpokládají, že bude ochoten s nimi spolupracovat v činnosti směřující k pádu komunismu. Cakl, který měl již zkušenost s Hořínkem, jim příliš nedůvěřoval. Obával se, že by mohlo jít o provokatéry Státní bezpečnosti. Přesto je neodmítl a dostavil se na několik ilegálních schůzek, které se většinou odehrávaly v lese nedaleko Vepříkova. Jeho podezření vůči údajným agentům CIC se změnilo téměř v jistotu poté, co spatřil stejné auto, kterým přijížděli „agenti“ na schůzky, na dvoře policejní služebny v Pardubicích. V září 1950 se Cakl zapojil do ilegální organizace pořádané Františkem Novotným z Vepříkova. Od něj dostal šifrovací klíč a úkol získávat informace o osobách činných v KSČ, vytvářet jejich seznamy, aby mohly být dodány „pro štvavé účely vysílačky Svobodná Evropa“. Pravděpodobně byl i v této skupině konfident. Novotného totiž v roce 1950 kontaktoval jeho kamarád z Pardubicka, se kterým byl během války nasazen v Říši, František Seidl. Oznámil mu, že je vedením odboje pověřen zakládat v Železných horách ilegální organizace. V jednom z bunkrů prý má vysílačku. Žádal Novotného, aby za ním poslal Mojžíše, že by mohl tuto vysílačku obsluhovat. V pozdějších procesech Seidl souzen nebyl a pamětníci jej podezřívají ze spolupráce se Státní bezpečností. Když si Cakl uvědomil, že je činnost skupin zřejmě kontrolována StB zpanikařil a podobně jako Mojžíš opustil svůj domov. Ukryval se u přátel, často společných s Mojžíšem. Když po několika měsících zjistil, že se nic neděje a nikdo jej doma neshání, rozhodl se k návratu do Jiříkova. Zde byl po krátké době, v říjnu 1951, zatčen.

Již během prvních výslechů se mu znovu potvrdilo jeho podezření. StB znala předem obsah všech rozhovorů s „agenty CIC“. Přitom Cakl byl prvním zatčeným, který s nimi byl ve styku. Zatýkání ostatních přišlo až v listopadu a někteří včetně Mojžíše byli zadrženi až v březnu, resp. v dubnu 1952. Odkud tedy získala StB informace o aktivitách Cakla, Mojžíše a dalších? S tím, že zřejmě naletěl provokatérům již Cakl počítal a informovanost StB jej ani příliš nepřekvapila. Při

---

⁶⁴ Americká zpravodajská služba. Po únoru 1948 vysílala z Německa do Československa agenty – především české emigranty – aby plnili na našem území zpravodajské úkoly.

jednom z výsledků byl dotazován na své styky se CIC. Když odpověděl, že šlo o příslušníky StB a tedy že se CIC žádné styky neměl, byl surově zbit. Mnohem větší starosti než informovanost vyšetřovatelů mu činilo jejich nakládání s fakty. Brzy zjistil, že v procesu vůbec nepůjde o to, co spáchal, ale že během výsledků je nucen přiznávat věci, které byly zcela vyfabulovány a ke kterým vůbec nedošlo. Nahlédneme-li do rozsudku, získáme dojem, že šlo o velice odhodlanou skupinu, která naplánovala několik vražd, a pouhé náhody zabránily tomu, aby tyto vraždy vykonala. Narozdíl od rozsudku nad Hořínkem přeplněným ideologickými frázemi jsou zde obvinění souzeni za podrobně popisované činy. V části rozsudku, který se věnoval Mojžíšovi, se píše: „Navrhl odstranění funkcionářky Rosické z Habrů. Všichni se sešli a ozbrojeni odešli ve večerních hodinách k jejímu domku /.../. Cakl mladší vylezl na střechu dřevníku, aby vyšetřil situaci. Cakl ml. měl samopal a jeho úkolem bylo střílet, jakmile by se Rosická objevila na dvoře. Protože však začal štěkat její hlídací pes, pachatelé se rychle vzdálili. Zpáteční cestou odebrali se k objektu STS⁶⁵, kde hodlali zjistit možnosti k provedení sabotážního činu. I v tomto případě byli vyplašeni neznámým mužem, který se blížil se svítilnou v ruce.

Obviněný navrhl, aby byl zavražděn Josef Kubát z Vepříkova. Za tím účelem projednal věc s odsouzeným již Františkem Novotným a ten dovedl Bohumíra Cakla a Bohuslava Marušku, kteří byli určeni k provedení tohoto hnusného činu, na místo, o němž zjistil, že se tam Kubát právě zdržuje. Byl to hostinec, proti jehož vchodu byla zahrada, do jejíhož plotu udělal Novotný otvor tím, že vylomil několik latí. Když jim dal instrukce, vzdálil se do blízké obce, aby měl alibi, že byl na taneční zábavě. Mladší Cakl a Maruška, prvý ozbrojen ostře nabitým samopalem, skrčení za plotem proti vchodu hostince, číhali na Kubáta celé dvě hodiny, než tento vyšel.“ U obviněného Marušky popis situace pokračuje: „Když dvě hodiny čekali s Caklem na okamžik, kdy Kubát vyjde z hostince, rozmyslil si obviněný celou věc, a když Kubát vyšel a Cakl namířil samopal, strhl Caklovi ruku a domluvil mu, aby nestřílel.“ Údajný třetí pokus o vraždu popisuje rozsudek opět v souvislosti s Mojžíšem: „Ještě v dubnu účastnil se schůzky s oběma Cakly a Maruškou, na které se dohodli, že si počkají na auto, ve kterém se budou vracet účastníci schůze v Proseči, funkcionáři ONV z Chotěboře, a že

---

⁶⁵ Státní statky

auto „pokropí“ /.../. Ujednali, že útok bude proveden na rozcestí u Jiříkova. Vybrali si místo, odkud by dobře viděli odjezd auta a když spatřili, že auto skutečně vyjíždí z Proseče, hodlali se rychle odebrati na ujednané místo. Jen skutečnost, že Maruška utrpěl poškození kola, způsobila, že se poněkud opozdili a zmíněné auto projelo křižovatkou těsně předtím, než dorazili na místo. Byla to jen souhra náhod, že v žádném případě plánované teroristické činy nepřekročily meze pokusu.“⁶⁶

Všechny tři pokusy o vraždu nemají společné to, jak praví předchozí věta, že „nepřekročily meze pokusu“. Jejich společným rysem je, že byly zcela vyfabulovány Státní bezpečností a že k nim vůbec nedošlo. Ilegální skupina žádnou činnost nevyvíjela. Na schůzkách se pouze hovořilo a plánovalo, jak se věci zařídí v případě vypuknutí války a příchodu Američanů. „Agenti CIC“ se ptali na agilní funkcionáře KSČ a na lidi, které by bylo dobré v budoucnu postrašit či odstranit. Vše probíhalo pouze v rovině plánů a nápadů a o brzké realizaci skutečných teroristických útoků se nedalo hovořit. To ovšem StB nevadilo. Od svých provokatérů měla konkrétní jména funkcionářů, o kterých se na schůzkách s „agenty“ diskutovalo. Stačilo už jen vymyslet, jak k pokusům o vraždu došlo, a dosadit okolnosti, kvůli kterým se vražda ani v jednom případě nevydařila. Během výslechů byli obvinění nuceni k výpovědím, které měla Státní bezpečnost předem připravené. Zpočátku se obvinění bránili přiznat se k něčemu, co nespáchali, ale brzy byli velice krutým fyzickým násilím zlomeni. Cakl i Radil vzpomínají, že byli několik dní surově bití. Kromě toho v podobných případech vyšetřovatelé obviněným slibovali, že když se přiznají, dostanou relativně nízký trest. V opačném případě budou odsouzeni stejně, ovšem s mnohem horšími následky. Takovému tlaku naprostá většina zatčených podléhala a raději u soudu vypovídali tak, jak to po nich vyšetřovatelé požadovali.

Proces se skupinou „Mojžíš a spol.“ byl poměrně rychle připraven a soud proběhl již ve dnech 3. - 5. července 1952 v Habrech. Výběr místa byl motivován stejně jako v Hořínkově procesu snahou o maximální publicitu a dopad na místní obyvatelstvo. Jako při hlavním procesu i zde vysílal průběh celého soudního líčení

---

⁶⁶ AMV, V - 1215

místní rozhlas. Rozsudek zněl: „Státní soud v Praze, odd. 6., uznal po hlavním líčení, konaném ve dnech 3. - 5. července 1952 v Habrech, dnes takto právem:

1) František Mojžíš,

nar. dne 20. 3. 1914 v Nasavrkách okr. Čáslav, bývalý živnostník, posledně bytem Nasavrky čp. 6,

2) Bohumír Cakl,

nar. dne 7. 10. 1929 v Jiříkově, okr. Chotěboř, rolnický syn, posledně bytem v Jiříkově čp. 8,

3) Bohuslav Maruška,

nar. dne 7. 10. 1920 v Jiříkově, okr. Chotěboř, zemědělský dělník, posledně bytem v Jiříkově čp. 9,

4) Jan Radil,

nar. dne 1. 9. 1920 v Leškovicích, okr. Chotěboř, traktorista, posledně bytem Leškovice čp. 35,

5) Bohuslav Grund,

nar. dne 9. 12. 1906 v Jiříkově, okr. Chotěboř, rolník, posledně bytem Jiříkov čp. 33,

6) Josef Dvořák,

nar. dne 2. 7. 1898 v Leškovicích, okr. Chotěboř, rolník, posledně bytem Jiříkov čp. 33,

7) Josef Adam,

nar. dne 13. 7. 1903 ve Štěpánově, okr. Ledeč n. Sáz., rolník, posl. bytem Štěpánov čp. 7,

8) Oldřich Adam,

nar. dne 30. 1. 1915 ve Štěpánově, okr. Ledeč n. Sáz., rolník, posl. bytem Štěpánov čp. 7,

9) Václav Provazník,

nar. dne 1923 ve Zhoři, okr. Chotěboř, rolnický syn, posledně bytem Zhoř čp. 9,
všichni t.č. ve vazbě státního prokurátora v Praze,
jsou vinni, že

1. František Mojžíš, Bohumír Cakl a Bohuslav Maruška v letech 1949 – 1950 v jižních částech pardubického kraje tím, že vešli ve styk s Karlem Hořínkem, který organizoval teroristickou a pučistickou bandu, k jeho organizaci přistoupili a účastnili se její činnosti, že nad to po zatčení Hořínka smluvili se na několika teroristických útocích na veřejné funkcionáře pro výkon jejich funkce a pokoušeli se zjednatí si předpoklady pro teroristický útok na STS v Habrech, ozbrojili se jednak pistolemi, kromě Marušky též samopaly, tedy zbraněmi hromadné účinnosti, spolčili se s Karlem Hořínkem a členy jeho skupiny k pokusu zničit a rozvrátit lidově demokratické státní zřízení nebo společenský řád republiky, které jsou zaručeny Ústavou, přičemž k takovému činu hromadili zbraně a jednali za okolností zvláště přitěžujících.

2. Jan Radil, Josef Adam, Oldřich Adam a Václav Provazník tím, že v letech 1950 – 1951 na chotěbořsku poskytovali Františku Mojžíšovi, případně jeho teroristické bandě úkryt a konali pro ně i jiné služby /.../.

3. Jan Radil tím, že v téže době v Leškovicích ukrýval doma samopal, vojenskou pušku, dvě pistole a značný počet nábojů, /.../.

4. Bohuslav Grund a Josef Dvořák tím, že neučinili oznámení o tom, že jiné osoby spáchaly velezradu a že jiné osoby se ukrývají před dopadením bezpečnostními orgány, přičemž Dvořák takovou osobu více dní ukrýval a Grund Františku Mojžíšovi ukryl zbraně, /.../,

čímž spáchali

ad 1. František Mojžíš, Bohumír Cakl a Bohuslav Maruška velezradu podle § 78 odst. 1c tr. z.,

ad 2. Jan Radil, Josef Adam, Oldřich Adam a Václav Provazník pomoc k velezradě podle § 7 odst. 2, § 78 tr. z.,

ad 3. Jan Radil nedovolené ozbrojování podle § 120 odst. 1a tr. z.,

ad 4 Bohuslav Grund a Josef Dvořák nadřzování podle § 163, odst. 1, B Grund také podle odst. 2 tr. z.

a odsuzují se /.../ k těmto trestům:

1. František Mojžíš k trestu smrti

ostatní pak k těmto trestům odnětí svobody:

2. Bohumír Cakl na dobu 20 roků,

3. Bohuslav Maruška na 16 roků,

4. Jan Radil na 11 roků,

5. Bohuslav Grund na 4 roky,

6. Josef Dvořák na 2 roky,

7. Josef Adam na 14 roků,

8. Oldřich Adam na 8 roků,

9. Václav Provazník na 12 roků.“

Kromě absolutního trestu a trestů odnětí svobody vyslovil soud konfiskaci celého jmění u všech obviněných, ztrátu čestných práv občanských na dobu 5 let u Bohuslava Grunda a Josefa Dvořáka a u ostatních na 10 let. Františka Mojžíše soud zbavil státního občanství. Bohuslavu Grundovi byl navíc uložen peněžitý trest ve výši dvacet tisíc Kčs, eventuelně 4 měsíce náhradního trestu odnětí svobody.

Předsedou senátu byl stejně jako u procesu s Karlem Hořínkem dr. Zdeněk Kaláb, žalobu zastupovali prokurátoři dr. Josef Hulcer a dr. Jiří Fišer. Trestná činnost obžalovaných byla líčena v nejčernějších barvách. Při znalosti Hořínkovy činnosti a jejího sporného rozsahu se musíme pousmát, líčí-li prokurátor, že se obvinění zapojili do odbojové organizace čítající na 1000 ozbrojených osob. V úvodním odůvodnění rozsudku se některé fráze doslova shodují s obsahem rozsudku nad Karlem Hořínkem. Například líčení, proč se Hořínek rozhodl působit na Vysočině, je zcela totožné: „Hořínek původně pomýšlel na útěk do zahraničí, našel však ochotné ukrývače z řad vesnických boháčů, které mamon zbavil lidského srdce a citu. Když takto našel pomoc, jsa si dobře vědom toho, že bude mít úspěch, bude-li hledati oporu v politicky

zaostalém kraji zemědělském, trpícím následky dlouhodobého panství agrárníků, vybral si úmyslně jisté okresy pardubického kraje.“ Děsivě působí zdůvodnění absolutního trestu vyneseno nad Františkem Mojžíšem: „...Mojžíš obdělával svým traktorem některým malým a středním rolníkům půdu, a tak je dostával pod svůj vliv. Dříve pronajímal „zdarma“ část své orné půdy a toto „dobrodiní“ si museli pachtýři odpracovat v jeho cihelně. Jest zřejmo, že jde o zavilého nepřítele lidově demokratického zřízení, jehož charakter nasvědčuje tomu, že jde o individuum značně nebezpečné a jeho postoj při hlavním líčení, tak odlišný od ostatních obviněných, kteří se doznali bez výhrad, nasvědčuje tomu, že své činnosti ani dnes nelituje. Surovost, s jakou plánoval vyličený teror, a skutečnost, že jednal aktivně i po útěku Karla Hořínka, vedly soud k tomu, že spolu s přitěžujícími okolnostmi, že obviněný byl iniciátorem, zapojil jiné a jednal s rozvahou, sama osobnost obviněného, značná míra zavinění a velká společenská nebezpečnost jeho činů nepřipouštějí trest jiný, než který stanoví zákon. Proto bylo uznáno na trest nejtěžší, neboť podle přesvědčení soudu nelze se nadíti u tohoto obviněného nápravy, byť i trestem sebedelším a obviněný musí býti odstraněn z lidské společnosti.“ Obludnost této dikce se ještě zvýrazní, když si uvědomíme, že naprostá většina obvinění byla vykonstruována Státní bezpečností. Jako přitěžující okolnost bylo Mojžíšovi přičítáno nekající přiznání a snaha zamlžovat svoji vinu. Proti tomu byly stavěny usvědčující výpovědi Cakla a Marušky. Cakl, když vzpomíná na soud v Habrech, je přesvědčen, že byl pod vlivem nějakých drog. Říká, že v době konání soudu byl ve stavu naprosté apatie a smíření se se svou situací, že by byl ochoten přiznat se k čemukoli. Většina obviněných trest přijala, pouze Mojžíš a oba Adamové požádali o písemné doručení rozsudku za účelem odvolání.

Ve Státním ústředním archivu se zachoval dokument nazvaný „Hodnocení procesu“ proti Mojžíšovi a spol. (*příloha 17*). Jednalo se o zápis ze schůze, na které proběhla debata o vydařenosti procesu. Text místy připomíná repliky z absurdní hry Vernisáž Václava Havla. Na schůzi byli přítomni soudci, prokurátoři, okresní velitel NB a zástupci krajských výborů KSČ a StB. Pochválili si navzájem své role při přípravě a provedení procesu. Na dvou stranách zápisu se třiadvacetkrát objeví slovní spojení „velmi dobře“, „velmi pěkně“, „výborně“ apod. Soudruh Hulcer, prokurátor,

se vyjádřil, že „trestní oznámení bylo vypracováno velmi dobře, organizace procesu ze strany KV Stb provedena dobře. Obvinění nebyli naučeni frázím. Práce celého senátu dobrá. Rozsudek vynesena podle nového způsobu, toto provedl s. Kaláb velmi dobře.“ Na tomto zápisu je zarážející, že v něm prokurátor připouští, že bylo běžné, když byli obvinění naučeni frázím. Tím sám usvědčuje režim a StB z nezákonnosti. Prokurátor zřejmě tento fakt zmínil proto, že byl sám překvapen jak „dobrý“ dojem proces vyvolával. Oproti minulosti se totiž změnil přístup vyšetřovatelů StB k vynucování výpovědí. Od memorování výpovědí nazpaměť se upustilo, protože procesy pak působily značně nevěrohodně. Vězni dostávali i nadále připravené výpovědi, ale měli se jich držet jen rámcově a vypovídat podle vlastních slov. To potvrzují vzpomínky Bohumíra Cakla a Jana Radila, kteří dostali jasné instrukce, o čem a jak mají mluvit, byť se jednalo o bohapusté výmysly. Soudruh Hulcer mohl tedy na této schůzi pochválit odsouzené za jejich mimořádný herecký talent. Absurdně vyznívá z právního hlediska pochvala obhájčům, jejichž role byla podobná jako v případě Hořínkova procesu.

Vyznění porady hodnotící proces s „Mojžíšem a spol.“ budí dojem, že všechny složky státního aparátu byly s výsledkem procesu zcela srozuměny a neměly proti němu námitek. Zdá se však, že předseda senátu státního soudu dr. Kaláb jednal v případě vynesení absolutního trestu do značné míry na vlastní pěst. Jedině tím je možné vysvětlit názorovou přestřelku mezi státní prokuraturou a generální prokuraturou na jedné straně a státním a nejvyšším soudem na straně druhé, ke které došlo během července a srpna. Uložení trestu smrti totiž nebylo předem projednáno. Státní prokuratura považovala trest smrti vzhledem k vině obviněného za neadekvátní, a proto jej nenavrhovala. V jedné ze zpráv prokuratury z období před procesem byla dokonce použita formulace, že „trest smrti v daném případě nepřichází v úvahu“. Přesto předseda senátu absolutní trest vynesl. Již 9. července, tedy čtyři dny po procesu, zaslala státní prokuratura ministerstvu spravedlnosti (k rukám dr. Cíchy – pozn. M.A.) zvláštní zprávu, ve které nesouhlasí s uložením trestu: „/.../ nepředpokládám, že by vzhledem k úměrnosti mohl být uložen absolutní trest. V trestní věci proti Karlu Hořínkovi, odnoží jehož bandy, jak jsem již uvedl, byla skupina Mojžíšova byl uložen absolutní trest pouze Karlu Hořínkovi. Dalším

podvedoucím těchto skupin (Jaroslav Němeček, Josef Němec) byly uloženy pouze tresty na svobodě, přestože jejich činnost byla mnohem nebezpečnější a větší intensity než trestná činnost obviněného Františka Mojžíše. /.../ Intervenující prokurátor má za to, že uložení tohoto trestu bylo zapříčiněno tím, že senát byl ovlivněn nepřátelským vystupováním obviněného před soudem.“⁶⁷

O dva dny později se do věci vkládá také generální prokuratura a posílá na ministerstvo spravedlnosti „informační zprávu“, ve které se plně příklání ke stanovisku státního prokurátora: „Generální prokuratura se s uvedeným stanoviskem státní prokuratury ztotožňuje, zejména vzhledem k tomu, že k žádnému teroristickému ani jinému podniku ve skutečnosti nedošlo a dále proto, že se obviněný již od května 1950 jen skrýval.“⁶⁸

14. července psal dr. Cíchovi na ministerstvo spravedlnosti své stanovisko předseda státního soudu Hugo Richter. Zcela setrval na postoji státního soudce z procesu. Svoji argumentaci se navíc snažil posílit dosti nekorektním způsobem. Zdůrazňuje, že Mojžíšova nebezpečnost je zvýšena situací v kraji. Byla v něm provedena „řada teroristických akcí (vražda ředitele hospodářského družstva Blažka bandou Kořínkovou, vražda újezdního tajemníka Piskače z Vepříkova bandou Hořínkovou - Mojžíš sám jest z Vepříkova)“⁶⁹. Tato zpráva je psána rok a půl po procesu s bratry Kořínkovými ze Žlebů, kteří byli nepopíratelnými vrahy Blažka i Piskače. Státní soud to dobře věděl. Přesto ve zprávě tvrdí, že Piskač byl zavražděn Hořínkovou skupinou. To mělo jediný cíl. Vrhnout část viny i na Mojžíše, který byl s Hořínkem ve styku. Jeho nebezpečnost a oprávněnost absolutního trestu se zdála být hned vyšší. Neobstojí námitka, že v této zprávě mohlo jít pouze o překlep. Stejný „překlep“ se totiž objeví ještě několikrát a v závěrečné zprávě dr. Cíchy je Hořínkova „banda“ dokonce označována za vrahy jak Piskače tak Blažka. Jak vidno, k dosažení vytyčeného cíle bylo pro tehdejší justici běžné použít jakékoli prostředky.

V této situaci dostal případ na stůl Karel Klos, náměstek ministra spravedlnosti, kterému procházela rukama naprostá většina dokumentace týkající se absolutních

---

⁶⁷ SOBŘ ministerstva spravedlnosti (tzv. Klosův archiv), II/4 – 75/C - 3

⁶⁸ tamtéž

⁶⁹ tamtéž

trestů. Dr. Cícha Klosovi 25. července psal, že „státní soud (tentokrát dr. Kaláb) vynesl bez předchozího projednání absolutní trest. Stanovisko státní a generální prokuratury, že uložený trest jest nepřiměřeně přísný, pokládám za správné v podstatě ze stejných důvodů jako prokuratura“⁷⁰. Dále si stěžoval, že v ukládání trestů smrti se v poslední době vyskytly nesrovnalosti a navrhoval, že by bylo dobré o těchto případech „promluvit se soudruhy Zieglerem a Richterem“⁷¹.

Za dva týdny, 6. srpna, poslala generální prokuratura dr. Cíchovi další dopis. Náměstek generálního prokurátora Vošahlík v něm informuje adresáta, že hodlá „poukázat intervenujícího prokurátora, aby při odvolacím řízení navrhl vyhovění odvolání Františka Mojžíše a v závěrečné řeči pledoval pro změnu trestu smrti na trest odnětí svobody na doživotí“. Dále požádal, aby se k věci „František Mojžíš a spol.“ vyjádřil nejvyšší soud.

Nejvyšší soud se k celé věci vyjádřil 25. srpna. Bohužel pro Františka Mojžíše ve všem schvaloval postup státního soudce dr. Kalába. „Absolutní trest je zcela přiměřený“ prakticky ze stejných důvodů, které uváděl státní soud ve zprávě ze 14. července. Ke stanovisku státního a nejvyššího soudu se postupně začal přiklánět i soudruh Cícha z ministerstva spravedlnosti. Ve své zprávě z 29. srpna adresované J. Literovi z téhož ministerstva nejprve chronologicky seřadil a okomentoval připomínky jednotlivých institucí k Mojžíšově případu (*příloha 18*). Hned poté se pokusil o jakousi syntézu celého problému: „Soudy tedy zastávají stanovisko, že uložený trest je přiměřený, prokuratury naproti tomu mají za to, že je příliš přísný a navrhuji změnu tohoto trestu na trest odnětí svobody.

Závěrem jde tento případ shrnout. (podtrženo dr. Cíchou – pozn. M.A.)

Pro setrvání na uloženém trestu mluví:

- a) Jde o teror, v němž byly 3x připravovány vraždy a obviněný byl organizátorem této bandy
- b) K provedení vražd v jednotlivých případech nedošlo pouze pro náhody.

---

⁷⁰ SOBŘ ministerstva spravedlnosti (tzv. Klosův archiv), II/4 – 75/C - 3

⁷¹ Ziegler – státní prokurátor, Richter – předseda státního soudu

- c) V kraji bylo spácháno již více teroristických vražd. Při vynesení rozsudku došlo v nedaleké továrně k sabotážím destruktivním, takže je zde důvodný předpoklad, že teror zde nebyl docela vymýcen.
- d) Obviněný se při hlavním líčení choval drze, překrucoval a zapíral skutečnost.
- e) Dosavadní život pachatelův, který byl znám jako piják, rváč a rozbíječ schůzí KSČ.

Proti setrvání na uložení trestu a pro uložení trest odnětí svobody mluví tyto okolnosti:

- a) K provedení jednotlivých teroristických činů nedošlo. /.../.
- b) Trestná činnost končí v březnu 1950, od kteréžto doby se Mojžíš skrývá před bezpečnostními orgány, byť i vyzbrojen samopalem a odhodlán se bránit.
- c) Spoluobviněným, zejména Caklovi a Maruškovi byly uloženy tresty odnětí svobody, třebaže jejich činnost není menší než činnost Mojžíšova, byť i se tak stalo pod dojmem kajícího doznání.
- d) Srovnáním s tresty uloženými ve skupině Hořínek, jejíž Mojžíšova Banda byla odnoží a v níž byly uloženy za těžší trestnou činnost, než byla Mojžíšova, tresty na svobodě.

Po podrobnostech rozboru celé trestné činnosti mám za to, že názor soudů je správnější, také zejména vzhledem k tomu, že v místech, kde Mojžíšova banda působila teror byl a je dosud vážným problémem a upouštím od svého názoru z 25. července 1952 a navrhuji, aby byla vypracována zvláštní zpráva s návrhem na potvrzení uloženého trestu. Prosím tě, abys tu věc uvážil, projednal se s. Klosem a sdělil mně Vaše stanovisko.“⁷²

J. Litera situaci s K. Klosem projednal s výsledkem nepříznivým pro Františka Mojžíše, a tak 22. září 1952 schválil ministr spravedlnosti Š. Rais „zprávu o soudním případě proti Františku Mojžíšovi a spol.“, ve které dal generální prokuratuře pokyn, „aby při hlavním líčení (odvolacího soudu – pozn. M.A.) navrhla a žádala potvrzení uloženého trestu smrti“⁷³. To se také 8. listopadu při odvolacím řízení stalo a státní soud jednomyslně rozsudek potvrdil.

⁷² SOBŘ ministerstva spravedlnosti, (tzv. Klosův archiv), II/4 – 75/C - 3

⁷³ SOBŘ ministerstva spravedlnosti, (tzv. Klosův archiv), II/4 – 75/C -3

Tím však přetahování o osud Františka Mojžíše neskončilo. Generální prokuratura „navrhla doporučení žádosti o milost s odůvodněním, že odsouzený byl do trestné činnosti proti státu zatažen nebezpečným protistátním zločincem Karlem Hořínkem (mezitím již popraveným) /.../ a že ve všech třech útočných akcích zůstalo jen u pokusu“⁷⁴.

Opačně se k žádosti o milost postavil opět nejvyšší soud, který se v neveřejném zasedání ze 16. prosince usnesl „nedoporučit udělení milosti, neboť činnost Mojžíše byla vysloveně teroristická a směřovala konkrétně proti životu občanů majících nejkladnější poměr k lidově demokratickému zřízení. Všechny plánované útoky se staly se zbraněmi hromadné činnosti a k zamýšleným výsledkům nedošlo jen pro opětovné náhody“⁷⁵.

V téže zprávě zasláné 6. ledna 1953 ministerstvem spravedlnosti do KPR se uvádí, že „nepoužije-li pan prezident svého práva podle § 205, odst. 4 tr. ř., zamítne ministerstvo spravedlnosti žádost o milost a dá příkaz, aby uložený trest byl vykonán. /.../ Odsouzený jeví se jako individuum vysoké společenské nebezpečnosti, které musí být odstraněno navždy ze společnosti budující socialismus“.

Pan prezident svého práva nepoužil. František Mojžíš byl popraven 21. dubna 1953 ve 4:45 hod ráno. Spolu s ním byli popraveni čtyři Slováci ze skupiny „Bílá legie“. František Mojžíš po sobě zanechal manželku Vlastu a pětiletého syna Jarouška (*příloha 19*).

V Mojžíšově případě mohlo jít o upřímnou snahu prokuratury nehrotit zbytečně celý případ a uvažovat o „vině“ střízlivěji a shovívavěji než většinou agilní státní soud. Podobné nesrovnalosti se objevovaly i v jiných procesech a nejednou prokuratura mírnila rozhodnutí soudu. Zcela jistě však šlo také o rivalitu jednotlivých institucí a frakcí. František Mojžíš měl smůlu, že se dostal do středu soupeření o kompetence a vliv. Absolutní trest v jeho případě byl vynesena zcela nesmyslně.

---

⁷⁴ Archiv KPR, T 446/53

⁷⁵ tamtéž

4.2. Bičičště a spol.

Pro maximální propagandistické využití probíhajících procesů bylo nutné dát jim punc nadregionálního spiknutí. Aby byly přísné rozsudky veřejností přijímány s porozuměním a měly co největší váhu, musela být činnost skupin zasazena do kontextu „litého boje“ mezi reakcí a mírumilovným zřízením. Hořínkově skupině, i přesto, že byla částečně napojena na Němečkovu a Němcovu organizaci, tento rozměr zpočátku chyběl. StB jej dodala až prostřednictvím ing. Josefa Bičičště.

Ing. Josef Bičičště byl dlouholetým členem národně socialistické strany. Po válce pracoval jako vrchní rada ministerstva zemědělství a první místopředseda Národního pozemkového fondu. Již v úvodních kapitolách bylo naznačeno, že měl v těchto funkcích před Únorem velké spory s komunistickým ministrem zemědělství Ďurišem. Komunisté mu jeho výhrady vůči zemědělské politice strany nezapomněli, a tak po únoru začaly pro ing. Bičičště těžké časy. Okamžitě byl propuštěn ze zaměstnání. To však představitelům režimu nestačilo a jejich snaha vedla ke kriminalizaci jeho osoby. První pokus o vypořádání se s ním přišel v souvislosti se zatčením syna Vladimíra již v únoru 1948. Ing. Bičičště Státní bezpečnost zajistila spolu se synem, ale pro nedostatek důkazů byl v červnu propuštěn. Jeho syn byl odsouzen za protistátní činnost k devíti měsícům odnětí svobody. Po tomto neúspěchu však snahy o diskreditaci a uvěznění ing. Bičičště nezmizely. Příležitost k jejich realizaci přišla s případem Karla Hořínků. Jak víme ing. Bičičště se s Hořínkem náhodně setkal, když pobýval u svého známého Josefa Koudelky v Kluckých Chválovicích. Hořínek sám vypovídá, že jakmile Bičičště zjistil, co bylo důvodem Hořínkova odsouzení v roce 1946, ztratil o něj zájem a vícekrát se neseťkali. Je velmi pravděpodobné, že Bičičště nedůvěřoval Hořínkovi z obavy, že se jedná o provokatéra. To ostatně dosvědčuje i skutečnost, že později poslal svého syna do Kluckých Chválovic, aby Hořínků prověřil. Vladimír Bičičště byl v této době po odpykání trestu z roku 1948 opět zapojen do ilegální činnosti. Spoluvytvářel odbojovou organizaci „Eduard I“, ve které se mimo jiné sdružili studenti vysokých škol⁷⁶ a kterou vedl Zdeněk Slavík⁷⁷. Tato organizace

---

⁷⁶ Studentská pobočka této skupiny se nazývala „Dokážeme to“.

⁷⁷ V této organizaci aktivně působil také např. někdejší vyšetřovatel ÚDV PhDr. Paedr Jiří Málek.

později doplatila na kontakt se známým agentem StB Petrem nebo-li majorem Králem nebo-li dr. Vlastimilem Chalupou. Vladimír Bičiště do Kluckých Chválovic skutečně zajel společně se třemi kamarády ze své ilegální organizace. Mezi nimi byl i historik Ivo Fiedler. Další z účastníků návštěvy Čestmír Čejka vypověděl jako svědek v procesu „ing. Bičiště a spol.“ (sám byl již odsouzen na 17 let v procesu se Zdeňkem Slavíkem), že „při prověřování Hořínka, které se konalo v noci ve stodole u Koudelky, předal Hořínek Vladimíru Bičišťovi písemný protistátní materiál, který jej po prostudování za několik dnů předal mně s tím, abych tyto písemné směrnice zanesl vedoucímu naší ilegální organizace „EDUARD“ Slavíkovi. Toto jsem však neučinil a zmíněný elaborát jsem při příležitostné návštěvě předal ing. Bičišťovi k prostudování. Pamatuji se, že tyto směrnice jsem Bičišťovi předával na zahradě u jeho domu v Praze a vím, že jmenovaný s nimi odešel do pokoje a říkal, že si je prostuduje. Na moji žádost, aby mi směrnice vrátil mi odpověděl, že si je ponechá sám a nevrátil mi je.“⁷⁸ Přestože ing. Bičiště navrhl svému synovi, aby jel prověřit Hořínka, sám s organizací „Eduard“ nespolupracoval. To shodně potvrzují Čestmír Čejka a Ivo Fiedler. Jeho aktivity ohledně prověřování Hořínka byly pravděpodobně motivovány obavou o jeho přítele Josefa Koudelku. Jeho jediným „proviněním“ tedy bylo, že se jednou setkal s Hořínkem a že později převzal od Čejky plán ilegální činnosti, který si ponechal. Ing. Bičiště byl zatčen v květnu 1950, dva měsíce po Karlu Hořínkovi. Zpočátku se zdálo, že bude souzen ve skupině s Hořínkem, a dokonce měl stát v jejím čele. Během přípravy procesu si však StB uvědomila, že by šlo této osoby využít efektivněji. Byl vyjmut z akce „Lichnice“, jak StB celý Hořínkův případ nazývala, a vyšetřování začalo nanovo. Styky s Hořínkem zde byly pouhou epizodou v mnohem rozsáhlejší trestné činnosti. Akce se nazývala „Malý střed“ a jak název napovídá, měla dokázat napojení ing. Bičiště a jeho prostřednictvím i Hořínkovy skupiny na „záškodnické spiklenecké centrum“ dr. Milady Horákové. Kromě ing. Bičiště StB zatkla větší množství bývalých národních socialistů z Havlíčkobrodsko a zkonstruovala rozsáhlé spiknutí, které měla z Prahy údajně řídit bývalá místopředsedkyně národně socialistické strany Františka Zemínová. Vyšetřovatelé zvolili proti zatčeným od počátku velmi tvrdý postup. František Novotný z Příseky u Světlé nad Sázavou

---

⁷⁸ AMV, V – 837 Hr. Kr.

popisuje vyšetřovací metody takto: „Já sám jsem byl vyšetřován tak, že jsem byl tlučen a fackován, že jsem byl často vyslýchán s pouty na rukou, zavázané oči nebo kožené brýle na očích a obrácen čelem ke zdi, že jsem musil tři dny a tři noci v temnici, spoután na rukou, stát v pozoru a hned následoval den a noc nekonečný výslech, při čemž jsem byl nazván drzým selským psem. Jindy zas jsem musil tři dny a tři noci bez přestání chodit.“ Podobné vzpomínky měl i ing. Bičiště. Zachovala se jeho výpověď z revizního řízení v roce 1957: „Po několika výsleších Státní bezpečností v Pardubicích byl jsem uvržen pětkrát po třech dnech do vlhké temnice, nedostal jsem nic k pití a večer mi byla k snědení vnucena plná miska odporně přesolených brambor. Ačkoliv jsem následkem toho dostal horečky a tvrdé otoky nohou, byl jsem nadále vyslýchán. Ke konci vyšetřovací vazby v Jihlavě jsem byl řadu dní, asi měsíc vyslýchán noc co noc, až k omdlení. Po jednom těžkém výslechu v Jihlavě byl jsem postižen srdečním záchvatem a narychlo odvezen do státní nemocnice v Brně, kde jsem byl léčen pět týdnů. Dvouročním a zstrašujícím vyšetřováním byl jsem úplně deprimován a neodvážil jsem se u hlavního líčení uvést okolnosti podle pravdy.“ Po přečtení těchto řádků vyzní naprosto cynicky závěr revizní zprávy, ve které krajský prokurátor s příznačným jménem Gottwald uvádí, že v „revisi trestní věci Josefa Bičiště a spol. /.../ jsem neshledal důvodů ani k obnově, ani ke stížnosti pro porušení zákona. /.../ Protože skutkové zjištění soudu ohledně těchto odsouzených v hlavních rysech odpovídá skutečnosti, dále ve věci šetřeno nebylo.“ Ing. Bičiště zažádal o revizi procesu také ještě v roce 1963. Dopadla však stejně neslavně.

Jádrem obvinění proti ing. Bičištěmu byly kontakty s Františkou Zemínovou. Údajně ji navštívil již v březnu 1949, když potřeboval radu a pomoc ve věci svého vězněného syna. Také spolu měli obstarávat potravinové lístky pro rodinné příslušníky členů národně socialistické strany zatčené pro své „protistátní rejdy“. Tato obvinění mohla být pravdivá. Těžko v nich však budeme hledat nějaké těžší provinění. V částech dokumentů, které popisují Bičištěho činnost od května 1949, však již konstrukce vyšetřovatelů výrazně převažují nad skutečností. Ing. Bičiště měl být údajně na jedné schůzce s Františkou Zemínovou informován o tom, že ona pracuje

v ilegální organizaci vytvořené na popud Huberta Ripky⁷⁹. Zemínová jej prý vyzvala, aby s touto organizací spolupracoval a vytvořil síť skupin na Havlíčkovobrodsku. Bičíště měl v této oblasti mnoho známých. Vlastnil vilku v Leděcku nad Sázavou, ve které především po únoru trávil mnoho času. S místními funkcionáři národně socialistické strany se znal a stýkal již před Únorem. StB proto nedalo příliš práce „odbojovou síť“ zkonstruovat. Rozdíly mezi skutečností a obviněním jsou dobře popsány v dokumentech revizního řízení z roku 1963. Ing. Bičíště zde připouští, že své přátele a spolustraníky z Havlíčkovobrodsku skutečně kontaktoval. Nikoli však za účelem odboje, ale pouze proto, aby spolu pohovořili o stávající situaci a o tom, jak si ve vypjaté době počínat. Na schůzku, kterou chtěl uspořádat u svého synovce Bohumila Kalivody v Hotelu Sázava v Ledči nad Sázavou, však nikdo nepřišel. Přátelé se omluvili, že mají strach stýkat se se svými bývalými spolustraníky a že bude lépe na sebe neupozorňovat. V obžalovacím spisu a v rozsudku se však popisují schůzky, na kterých se do nejmenších podrobností probírají plány protistátní činnosti. Jakým způsobem později StB získala „přiznání“ k těmto činům je z předchozího textu jasné. Jedním z mála, s kým se Bičíště opravdu stýkal, byl Koudelka z Kluckých Chválovic. Znali se dobře již před Únorem a Bičíště jej občas navštěvoval. Při jedné z těchto návštěv na konci léta 1949 došlo k již zmíněnému setkání s Hořínkem, kterého ke Koudelkovi přivezl Mareček.

Ing. Bičíště byl zatčen v květnu 1950. Jak jsme již uvedli byl zpočátku vyslýchán především v souvislosti s Karlem Hořínkem. Později byl však postaven do čela vlastní skupiny. V červenci 1951 StB pozatýkala řadu funkcionářů národně socialistické strany z Havlíčkova Brodu, Humpolce, Světlé nad Sázavou, Ledče nad Sázavou a z dalších míst a vytvořila z nich ilegální skupinu „Bičíště a spol.“. Později zatýkání pokračovalo a byla zkonstruována další skupina „Procházka Otto a spol.“, která byla odsouzena brzy po hlavní skupině. V archivu ministerstva vnitra se dochoval zajímavý dokument dokazující, že si tehdejší vyšetřovatelé s důkazy hlavu příliš nelámali. V žádosti o další „realisaci akce Malý střed“ adresované ministerstvu národní bezpečnosti píše krajský velitel Státní bezpečnosti v Pardubicích ppor.

---

⁷⁹ Čelný funkcionář národních socialistů. Před Únorem byl ministrem zahraničního obchodu. Po nástupu komunismu zvolil emigraci.

Hradný, že „vzhledem k tomu, že při vyšetřování rozsáhlé akce „Střed“⁸⁰, nepadlo u žádného z obžalovaných jméno ing. Bičiště, lze se domnívat, že již při zakládání této ilegální skupiny se uvažovalo o eventuelním prozrazení a z toho důvodu bylo vytvořeno vedlejší paralelní centrum, které po odhalení první části mohlo pracovat dále.“⁸¹ To je přesně v intencích uvažování StB. Z ing. Bičiště udělala vedoucího paralelního centra ilegálních skupin založených Hubertem Ripkou a řízených Miladou Horákovou. To, že se o této organizaci vyšetřovatelé nic nedozvěděli při realizaci akce „Střed“ bylo považováno za zvláštní rafinovanost obžalovaných a nikoli za vážnou trhlinu v dokazování trestné činnosti skupiny.

Soud se skupinou „Bičiště a spol.“ proběhl v Brně 16. května 1952 po dvouletém vyšetřování. Osm obžalovaných bylo odsouzeno dohromady na 93 let odnětí svobody. Kromě toho bylo všem zkonfiskováno celé jmění a museli zaplatit vysoké peněžité pokuty od deseti do padesáti tisíc korun. V procesu byl odsouzen i synovec ing. Bičiště Josef Kalivoda z Ledče nad Sázavou. Pro dokreslení tragedie rodiny ing. Bičiště lze dodat, že v této době byl syn Vladimír opět ve vězení, protože byl v procesu se Zdeňkem Slavíkem odsouzen na dvacet let žaláře. Není bez zajímavosti, že jedním z odsouzených spolu s ing. Bičištěm byl i otec spisovatele Jana Zábrany Emanuel Zábrana z Humpolce, který se před Únorem velmi angažoval v národně socialistické straně, za níž byl dokonce předsedou MNV v Humpolci.⁸²

Jak již bylo řečeno v úvodu kapitoly, měl proces s ing. Bičištěm kromě likvidace národně socialistických funkcionářů za úkol dodat ilegálním skupinám kontext široce rozvětveného spiknutí řízeného předúnorovými exponovanými politiky. Tento koncept se StB vydařil a pomohl obhájit rozsáhlost represe na Havlíčkobrodsku.

---

⁸⁰ Akce zaměřená proti dr. Miladě Horákové a dalším vrcholným představitelům národně socialistické strany.

⁸¹ AMV, V – 837 Hr. Kr.

⁸² O E. Zábranovi viz B. V. Tajovský, *Člověk musí hořeti*, Praha 2001

4.3. Ostatní procesy

Kromě tří popsanych procesů, které skončily buď vynesemím absolutního trestu, nebo byly jako v případě ing. Bičiště vedeny proti představitelům předúnorových politických stran, proběhlo v návaznosti na Hořínkův případ ještě několik dalších procesů, které lze označit za procesy následné. Byly stejně jako v případě skupin „Hořínek a spol.“ a „Mojžíš a spol.“ zaměřeny především proti tzv. vesnickým boháčům. Termín následný proces z chronologického hlediska neplatí pro soud s první skupinou „Kritzner a spol.“ Proces proběhl již 19. května 1951 tedy celé čtyři měsíce před procesem s Hořínkovou skupinou. Ladislav Kritzner z Leštiny u Světlé nad Sázavou byl zmiňován již v kapitole, která se týkala zahájení Hořínkovy činnosti. Přislíbil Vladimíru Krškovi a později i Karlu Hořínkovi, že v Leštině a okolí vytvoří několik ilegálních skupin. Skutečně se mu podařilo pár lidí napojit. Skupina však žádnou činnost nevyvíjela. Pouze Kritzner informoval Hořínka o strojní stanici, o JZD a o místních podnicích. To bylo později u soudu dokladováno jako zpravodajský materiál. Kritznerovi se také podařilo zapojit do své skupiny vrchního strážmistra SNB Práška z Leštiny. Vyprávěl mu, že v kraji existuje odbojová síť a že v případě převratu by on jako policista mohl mít potíže. Prášek se tedy zapojil do skupiny a podal Kritznerovi informace o vybavení své služebny. Poslední Kritznerovou akcí bylo převzetí zbraní od Marečka, který je předtím s Hořínkem získal od Mojžíše. Kritzner zbraně vyčistil a ukryl. Vysílačku, kterou také obdržel od Marečka měl za úkol opravit. Po zjištění, že opravit nelze, ji po domluvě s Marečkem vyhodil do rybníka. StB zatkla Kritznera v květnu 1950, dva měsíce po zatčení Hořínka. Zatčení ostatních z jeho skupiny přišlo o měsíc později. Příprava procesu trvala rok. Nakonec bylo souzeno sedm lidí, všichni z Leštiny nebo z jeden kilometr vzdálených Dobrníc. Prvních pět ze skupiny bylo odsouzeno celkem na 65 let odnětí svobody. Poslední dva tresty byly mírnější, dohromady 5 let.

Pouhé dva týdny po procesu s Karlem Hořínkem následoval počátkem října 1951 v Praze soud se skupinou, která zaráží svým rozsahem. Před soudem stálo 46 obžalovaných, které soud poslal do žaláře na celkem 491 let! V průměru téměř 11 let na každého odsouzeného. To byl verdikt i na padesátá léta neobvyklý. Skupina se měla

původně nazývat „Bláha a spol.“. Alois Bláha byl však přerazen do procesu s Karlem Hořínkem, a tak se skupina nazývala „Liška a spol.“ podle prvního obžalovaného uvedeného na rozsudku. Nejednalo se o žádnou uzavřenou skupinu. U soudu se sešli lidé, kteří se v mnoha případech nikdy předtím neviděli. Uměle byli spojeni dohromady, aby vytvořili dojem, že šlo o početnou dobře organizovanou ilegální skupinu. Mezi souzenými byli lidé, kteří byli ve styku s Karlem Hořínkem, například Josef Cakl z Jiříkova, první člověk v regionu, který jej ukrýval, dále Rudolf Frajer ze Šebestenic, hostinský Václav Kunášek z téže obce, Karel Pondělíček z Vilémova, který měl výše zmíněné problémy s ukrýváním „teroristů“ u sebe doma a další. Pak tu byla celá řada lidí z Čáslavska ze skupin Jaroslava Němečka. Dokonce se zde objevili i lidé z okruhu ing. Bičíště, kteří byli později přerazeni z jeho procesu do této skupiny. Díkce rozsudku je stejná jako u Hořínkova procesu. Některé pasáže se zde doslova opakují a objeví se ještě několikrát v dalších procesech. Ideologické fráze, tehdy velmi užívané ve všech sférách společnosti, byly ještě umocněny tím, že většina rozsudků vycházela z pera stejného soudce, dr. Zdeňka Kalába. V závěru rozsudku předseda soudu jasně ukazuje proti komu je proces veden: „Obvinění, z nichž jest 22 živnostníků, několik vesnických boháčů, pět příslušníků pracující inteligence a zbytek střední a drobní rolníci, Hořínkovi a Němečkovi a jejich štábům pomáhali a tudíž se s nimi spolčili a prokázali tak, že byli srozuměni s plány na dosažení rozvratu a byli srozuměni se vším co by následovalo, kdyby k uskutečnění těchto hanebných plánů bylo došlo. Bez jejich pomoci nemohl by Hořínek a jeho štáb vůbec existovat. Jde v podstatě o pokus vesnické a maloměstské reakce o zničení lidově demokratického státního zřízení a umožnění návratu kapitalismu“.⁸³ O tom k jakým hlediskům se přihlíželo při určování výše trestu se dočteme v odůvodnění rozsudku nad Josefem Paulusem. Soud sice uznává, že Paulus se odmítá k čemukoli přiznat a tvrdí, že vůbec netušil, kdo Hořínek je, nicméně „pochází z rodiny velkostatkáře a jest samostatným rezníkem v Golčově Jeníkově a jest zaujat proti lidově demokratickému státnímu zřízení. Byl již trestán podle zák. 231/48 Sb. /.../ Trest je tedy vyměřen úměrně vině se zřetelem na hledisko třídní.“⁸⁴

---

⁸³ AMV, V - 1186

⁸⁴ Tamtéž.

V lednu 1952 byly u státního soudu v Praze ihned po sobě odsouzeny další dvě skupiny obžalovaných. Ve dnech 15. - 17. ledna se konal proces se skupinou „Novotný - Ulihrach a spol.“ a hned 17. a 18. ledna proběhl další soud s „ilegální organizací Chadraba a spol.“ V prvně jmenované skupině bylo dvacet osob odsouzeno na 101 let. Vysoké tresty přes deset let mělo prvních pět odsouzených. Ostatní byli obviněni většinou za neoznámení trestného činu a soud jim vyměřil tresty do čtyř let odnětí svobody. Hlavní postava této skupiny František Novotný z Vepříkova přesto, že vyšetřovatelům protokoly z výslechnů podepsal a byl tedy k soudu „řádně připraven“, odmítl při hlavním líčení své protokolární doznání a snažil se uvést věci na pravou míru. Byl obviněn z plánování vražd společně s Mojžíšovou „bandou“. Jak víme tato obvinění byla StB vykonstruována a doznání k těmto činům si vyšetřovatelé vynutili použitím hrubého násilí. František Novotný však zřejmě nebyl dostatečně „zpracován“, a tak své údajné viny popíral. Navíc se hájil způsobem, který bychom mohli, kdyby nešlo o tak vážnou situaci, nazvat komickým. Ve zdůvodnění rozsudku si soudce Kaláb stěžuje, že Novotný „tvrdil, že samopal dal Mojžíšovi na doporučení svého otce, protože prý jej Mojžíš potřeboval na srnčí. V jiné části své výpovědi se zapletl do rozporů s tím, že prohlásil, že u něho sice byla nalezena kromě zmíněných zbraní a střeliva také lovecká puška, tu prý však Mojžíšovi nemohl půjčit, protože se sní prý srnčí nesmí lovit a Mojžíš sám měl loveckou pušku vlastní. K nehoráznostem jeho obhajoby patří také tvrzení, že si nemůže představit, že by byl mohl mít doma ukryto takové množství zbraní, jaké bylo konstatováno z věci doličných. Věděl prý jen o samopalu, který měl jeho otec zastrčený do roští, a o jedné pistoli, jež měla být ve včelíně. Snažil se také dovodit, že trpí ztrátou paměti v důsledku zasypání při výbuchu bomby v Magdeburku, kde pracoval za okupace. Při podrobnějším výslechu pak prohlásil, že při bombardování byl zastižen výbuchem na volném prostranství a že byl jen z části zasypán hlínou, /.../ takže se vyprostil sám. Soud proto jest přesvědčen, že obviněný ztrátu paměti pouze předstírá, zvláště když při jiných dotazech projevuje paměť zcela dobrou.“ To že si Novotný nemohl představit, že by takové množství zbraní mohl ukrývat doma, se mu nelze divit. StB totiž jako předmět doličný předložila „14 pistolí ráže 9 mm, 17 vojenských pušek, 4 pancéřové pěsti, 3.000 nábojů, několik vysílaček, mnoho desítek kilogramů tritolu a množství jiného

zbrojního materiálu,“ nalezených údajně při jeho zatčení, František Novotný mohl nakonec mluvit o štěstí, že jej soud poslal „pouze“ na 16 let do žaláře. Z rozsudku je patrné, že bylo původně uvažováno i o trestu smrti, ale díky některým polehčujícím okolnostem od něj soud ustoupil.

Důvody, proč byl do skupiny zařazen také Bohumil Ulihrach, jsou zjevné. Soud jej označil za „vesnického boháče na 19 ha půdy, který je znám svým nepřátelským postojem k socializaci vesnice, štvě proti zakládání JZD, ovlivňuje menší rolníky.“ Navíc „jeho pověst jest utvrzena zjištěním, že byl v době první republiky organisovaným agráříkem a od r. 1945 až do února 1948 patřil ke straně národně socialistické, která takovéto živly ochotně přijímala.“ Za důkaz negativního postoje ke státnímu zřízení měl soud také to, „že tento člověk, který dříve pokládal za vhodné býti politicky organisován, od února 1948 nepřihlásil se do žádné ze stran Národní fronty.“ Profil třídního nepřítele jako na dlani. Bohumila Ulihracha přišlo jedno setkání s Karlem Hořínkem na dvanáct let žaláře a propadnutí celého majetku.

Podobně dopadl i dentista Josef Kotěra z Golčova Jeníkova. František Štěpánek jej požádal, zda by byl ochoten vyspravit chrup osobě, která se skrývá. Kotěra opravu zubů přislíbil a skutečně Hořínkovi čtyřikrát bezplatně ošetřil. Později přijal do své ordinace dalšího ukryvaného, jakéhosi Kufu z Čáslavi. Kromě toho dal Štěpánkovi 1000 Kčs na podporu ilegální činnosti. Později se u soudu snažil poněkud naivně tento čin zlehčit tím, že původně mu chtěl poskytnout pouze asi 400 Kč, Štěpánek však prý neměl nazpět. Soud upozorňoval na to, že nebezpečnost obviněného je zvýšena jeho „nepřiměřenými zisky“, které činily až 18.000 Kčs měsíčně a umožňovaly mu „velkorysou podporu ilegality“. Státní soud jej odsoudil na dvanáct let odnětí svobody a ztrátu majetku.

Velmi podobný byl i případ MUDr. Karla Moura, praktického lékaře z Golčova Jeníkova. I jeho oslovil Štěpánek s dotazem, jestli by byl v případě potřeby ochoten ošetřit jeho kamaráda, který se skrývá z důvodu ilegální činnosti. MUDr. Moura souhlasil s tím, že je povinen pomoci každému, kdo se na něho obrátí. U soudu se pak hájil, že kdyby k ošetření došlo a on zjistil, že se jedná o protistátního spiklence, byl by celou věc ohlásil policii. Lékař nebyl o ilegální činnosti praktiky vůbec informován,

jeho jediným proviněním bylo ono příslibení případné pomoci. S Hořínkem ani s nikým jiným, kromě svého známého Štěpánka, se Mour nesetkal. Přesto byl MUDr. Mour nakonec odsouzen za trestný čin sdružování proti republice poměrně přísným trestem, jako člověk, „který má pověst osoby reakčně zaměřené“ na čtyři roky do žaláře a k zaplacení peněžité pokuty 30 000 Kčs. „Trest byl vyměřen přísněji se zřetelem na značnou společenskou nebezpečnost činu i pachatele.“ MUDr. Mour se proti rozsudku neodvolal, udělal to však státní prokurátor, kterému se zdál rozsudek příliš mírný. Odvolací soud dal prokurátorovi za pravdu a pokutu 30 000 Kčs změnil na propadnutí majetku.

Pro tuto skupinu a také pro skupinu „Chadraba a spol.“ (viz níže) byly osudné především výpovědi Karla Hoříнка a Václava Paplháma. Václav Paplhám, učitel z Kláštera, byl odsouzen již v procesu „Liška a spol.“ na dvacet let odnětí svobody. Paplhám začal s ilegální činností již v roce 1948. Zřejmě se zakládala především na vydávání různých letáků. S postupem času, když se v oblasti začalo objevovat více skupin, se Paplhám zalekl možných následků a snažil se z těchto aktivit vycouvat. Jeho obavy se projevily například, když se jej Hořínek snažil napojit na svou skupinu. Hoříнка spolupracovníci informovali, že Paplhám je zcela psychicky zhroucen a odmítá vůbec komunikovat. Po svém zatčení se choval zcela jinak, než jsme viděli například u statečného Františka Novotného. StB mohla na základě jeho výpovědi obvinít mnohem větší okruh lidí, než zřejmě původně předpokládala. Někteří z postižených se dodnes domnívají, že Paplhám byl ve svých výpovědích až příliš sdílný a podezřívají jej z určité formy spolupráce s StB. Ta se prý později projevila i značnými výhodami poskytovanými během věznění a také tím, že po návratu z vězení mohl opět učit, což bylo v podobných případech dosti neobvyklé.

Ve stejných dnech jako s předchozí skupinou proběhl proces „Chadraba a spol.“ Většina obžalovaných byla zatčena až v polovině prosince 1951. Proces následoval pouhý měsíc po zatčení. Devět obžalovaných si vyslechlo verdikt odsuzující je celkem na 86 let odnětí svobody. Celý proces byl vystavěn tak, že skupina měla být spravována Václavem Paplhámem. Ten měl celou skupinu, jejíž vznik prý inicioval, napojit na další organizace, se kterými byl v kontaktu. Ve skutečnosti byl celý případ smyšlen. Ocitli se v něm lidé, kteří spolu žádnou ilegální činnost nevyvíjeli. Pan

Miloslav Růžička z Vilémova vzpomíná, že jediný kontakt, který obžalovaní měli s Paplhámem byly zkoušky ochotnického divadla. Na jedné ze zkoušek se prý Paplhám pouze zmínil, že v okolí působí nějaké ilegální skupiny. Některá obvinění zněla naprosto absurdně. Paplhám prý s obžalovanými „jednal o určitých osobách z řad funkcionářů KSČ, kteří by podle nich měli být při převratu zajištěni, a s odsouzeným již Karlem Špitálníkem připravil několik cel ve sklepích kláštereckého zámku tím, že zapustili do jejich zdí okovy a připravili kování na dveře těchto cel.“ Pochopitelně byla celá tato nesmyslná obvinění vymyšlena. Kromě Paplháma, souzeného již dříve, byl hlavním obžalovaným procesu katolický kněz Josef Chadraba z obce Klášter u Vilémova.⁸⁵ Podle svědectví Miloslava Růžičky měl Chadraba zálibu ve sbírání starých zbraní a zbraní z druhé světové války. Tyto zbraně, v naprosté většině neschopné střelby, pečlivě udržoval a schraňoval ve své sbírce na faře. Když se na Vilémovsku začalo zatýkat, zazdil svou sbírku z obavy, že by mohl být podezřelý z hromadění zbraní, v kryptě kostela. Pravděpodobně od Paplháma se o úkrytu dozvěděla StB. Jeho činnost byla kvalifikována jako velezrádná a byl z něj učiněn aktivní pomocník ilegálních skupin. Jak bylo i u jiných procesů s knězi obvyklé, StB potřebovala patřičně vykreslit jeho charakterový profil. Svým způsobem jí k tomu Chadraba sám napomohl. Patřil totiž k farářům, kteří se neztotožnili s celibátem a ve Vilémově bylo veřejným tajemstvím, že má poměr s Annou Čechovou. To byla ovšem informace pro StB. V rozsudku tuto skutečnost soudruh Kaláb náležitě využil: „Jako 44-letý farář zneužil náboženských sklonů Anny Čechové, když po předchozím skandálu s jinou ženou zařídila mu jeho matka dohodou s rodiči Anny Čechové, že tato 21-letá dívka přejde na faru za slib doživotního zaopatření jen proto, aby mu sloužila k ukájení jeho pohlavních potřeb, zatímco funkci hospodyně obstarávala jeho příbuzná. Tento styk také počal ihned po jejím příchodu na faru, bezprostředně po ujednání, které se ničím neliší od hanebného obchodu s bílým masem.“ Faráři také přitížila jeho „pověst mamonáře“, která se projevovala mimo jiné tím, že „byl majitelem dvou aut“. Farář Chadraba byl odsouzen na dvacet let do žaláře. Domů se z vězení již nikdy nevrátil. V roce 1956 zemřel na Mírově.

---

⁸⁵ Obec na místě bývalého Vilémovského kláštera zničeného husity.

Na zajímavý moment případu upozorňuje autor knihy „Osudy politických vězňů Havlíčkovobrodská 1948 – 1989“ Miloslav Růžička. Byl souzen také ve skupině s farářem Chadrabou, ačkoli s nikým ze spoluobžalovaných žádnou ilegální skupinu nevytvářel. Miloslav Růžička vyráběl a šířil již v roce 1948 letáky požadující svobodné volby pod mezinárodním dohledem. Tato jeho činnost se prozradila a StB jej přiřadila k Chadrabově skupině. Původně mu hrozilo až 15 let vězení, ovšem díky nedůslednosti soudu a vyšetřovatelů nakonec dostal „pouze“ třetinový trest. Soud mu přiznal jako polehčující okolnost to, „že se obviněný značně aktivně zapojil ve funkci jednatele komise pro scelování pozemků a i jinými pracemi pro socialisaci své vesnice a prokázal, že svoji trestnou činnost o své vůli skončil“. Naštěstí pro Miloslava Růžičku si soud neověřoval motivaci jeho činnosti v komisi. Růžička byl členem komise již před únorem 1948 a jeho snaha o zcelování neměla se socializací nic společného. S ostatními zemědělci se pouze snažil zjednodušit práci při obdělávání traktory a spojit malá políčka do větších lánů. O jeho „kladném“ přístupu k socializaci vesnice svědčí, že po svém návratu z věznění ještě čtyři roky se svým otcem a s ostatními rolníky ve vsi čelili tlaku na založení JZD. A to i za cenu neustálých tahanic kvůli neplnění dodávek.

Poslední proces, který měl návaznost na činnost Karla Hořínka, proběhl v listopadu 1952. Tehdy okresní soud v Pardubicích odsoudil 37 obžalovaných k 65 letům odnětí svobody. V tomto procesu převažovaly v porovnání s předchozími rozsudky krátké tresty kolem jednoho či dvou let odnětí svobody. Přesto i zde se soud vyslovil v několika případech konfiskací celého jmění. Naprostá většina obžalovaných byly osoby, které o ilegální skupině Karla Hořínka pouze slyšely a věc neoznámily.

Sečteme-li všechny tresty vynesené v souvislosti s případem Karla Hořínka, dojdeme k tomu, že kromě dvou vykonaných trestů smrti bylo do věznic posláno 144 lidí na dobu 1106 let. Je si nutné uvědomit, že postižení nebyli pouze ti, kteří byli bezprostředně uvězněni, ale že tvrdé následky si nesli také jejich rodinní příslušníci. U vysokých trestů spojených s konfiskacemi majetku byly celé rodiny vystěhovány a uvězněním živitele často zcela zbaveny prostředků na obživu. Některé rodiny byly dokonce vystěhovány mimo okres a do své rodné obce se nesměly vrátit. Děti byly vyloučeny ze studií, a ty které již studia dokončily, mohly těžko uvažovat o

kvalifikované práci ve svém oboru. O svých těžkostech po zatčení otce Františka Novotného vypráví sestry Marie Tichá a Jaroslava Kafková ze Světlé nad Sázavou v knize Miroslava Růžičky: „S verdiktem soudu 14 roků odnětí svobody propadla ideální polovice otcova majetku ve prospěch státu. To však nestačilo, a tak dodatečným výměrem Okresního národního výboru v Ledči nad Sázavou byla dána celá usedlost do nuceného nájmu JZD v Přísece, což se prakticky vztahovalo i na druhou ideální polovinu patřící naší matce. Od zatčení otce sami jsme zajišťovali veškerou sklizeň a to až do srpna 1952, kdy jsme byly náhle bez předchozího oznámení vystěhovány. Bylo to 12. srpna po 17 hodině, na základě příkazu předsedy Místního národního výboru v Přísece soudruha P. R. S ním přišli i F. G. a tehdejší předseda JZD F. B. Předseda MNV v ten den přistoupil k otevřenému oknu na zápraží a řekl matce: „Víte co je, paní Novotná? Bezpodmínečně se musíte vystěhovat, ihned ven! /.../ Odvezli nás spolu s nejnnutnějšími věcmi v noci k rodičům mého manžela do Bačkova u Habrů“⁸⁶.

Pro rodiny zatčených mužů bylo často utrpením také to, že o jejich osudu nebyly prakticky vůbec informovány. Paní Miloslava Kunášková ze Šebestěnic se v červnu 1951 obrátila na prezidenta republiky, neboť její manžel byl již půl roku ve vazbě, aniž by kdokoli oznámil proč. Z její žádosti vyplývá naivita, ve které si ani v náznaku neuvědomovala, jaký trest manželovi hrozí: „Jsem 30 let stará, matka tří dětí ve stáří tří, pěti a sedmi let. Jsem vedoucí hostince VKČ v Šebestěnicích, mimo toho obhospodařuji pozemky o výměře 5.80 ha. Toto vše dělám nyní sama, poněvadž můj muž byl počátkem ledna odvezen do věznice v Pardubicích. /.../ Nevím, zda se můj muž provinil něčím, čím by poškodil naši lidově demokratickou republiku. Již se kvapem blíží doba žní a co já si sama se vším počnu, když každý souseď má své práce dost. Proto prosím, aby věc mého manžela byla urychleně vzata k vyšetření“⁸⁷. Jak z dopisu vyplývá, viděla paní Kunášková jako reálnou možnost manželův návrat do žní. Soud rozhodl jinak. První žně, kterých se manžel mohl účastnit, nastaly až za dvanáct let. To přesahovalo zřejmě i její nejčernější představy. Vždyť kromě dvou kontaktů s Hořínkem se Václav Kunášek ničeho nedopustil. K dokreslení tragédie

⁸⁶ M. Růžička, *Osudy politických vězňů Havlíčkobrodská 1948 – 1989*, Havlíčkův Brod 1999, str. 247

⁸⁷ SÚA, 4 SPt I 88/51 - 6

rodiny zbývá dodat, že v jednom z vedlejších procesů byl na deset let odsouzen Václavův otec Jan Kunášek.

4.4. Přehled odsouzených

V Chotěboři byli ve dnech 26. - 27. září 1951 odsouzeni Karel Hořínek k trestu smrti (1901, Dašice), Rudolf Mentlík na 16 let odnětí svobody (1914, Čáslav), Josef Koudelka na 20 let (1902, Klucké Chválovce), Alois Bláha na 25 let (1926, Spytice), Vladimír Krška na 21 let (1914, Golčův Jeníkov), Václav Mareček na 24 let (1914, Golčův Jeníkov), Jiří Vlach na 20 let (1909, Vilémov), Jan Štědrý na 22 let (1923, Chotěboř).

V Habrech byli ve dnech 3. - 5. července 1952 odsouzeni František Mojžíš k trestu smrti (1914, Nasavrky), Bohumír Cakl na 20 let (1929, Jiříkov), Bohuslav Maruška na 16 let (1920, Jiříkov), Jan Radil na 11 let (1920, Leškovice), Bohuslav Grund na 4 roky (1906, Jiříkov), Josef Dvořák na 2 roky (1898, Leškovice), Josef Adam 14 let (1903, Štěpánov), Oldřich Adam 8 let (1915, Štěpánov), Václav Provazník 12 let (1923, Zhoř).

V Brně byli dne 19. května 1951 odsouzeni Ladislav Kritzner na 18 let (1914, Leština u Světlé), Antonín Prášek na 17 let (1901, Leština u Světlé), Josef Lebeda na 8 let (1914, Dobrnice), Josef Štros na 10 let (1917, Leština u Světlé), Prokop Šmirous na 12 let (1904, Leština u Světlé), Josef Zelený na 3 a půl roku (1918, Leština u Světlé), Růžena Burešová na 1 a půl roku (1895, Leština u Světlé).

V Praze byli ve dnech 8. - 12. října 1951 odsouzeni František Liška na 18 let (1913, Čáslav), František Štěpánek na 18 let (1911, Golčův Jeníkov), Vojtěch Vomáčka na 17 let (1912, Ronov nad Doubravou), Ladislav Kratochvíl na 15 let (1897, Ronov nad Doubravou), MVDr. Josef Kranda na 11 let (1916, Ronov nad Doubravou), František Spěvák na 10 let (1902, Ronov nad Doubravou), Josef Běhounek na 20 let (1923, Římovice), Josef Cakl na 12 let (1897, Jiříkov), Jan Ostatnický na 16 let (1902, Chrtův), Antonín Hušek na 16 let (1913, Dolní Bučice), Miloslav Valter na 12 let (1920, Golčův Jeníkov), Josef Paulus na 14 let (1901, Golčův Jeníkov), Antonín Zelenka na 17 let (1898, Zvěstovice), Josef Kruliš na 10 let (1906, Zehuby), Miloslav Drábek 11 let (1913, Čáslav), Jaroslav Stránský na 13 let (1906, Habry), Karel Špitálník na 14 let (1913, Uhelná Příbram), František Špinka na

11 let (1909, Čáslav), Milada Panešová na 8 let (1922, Černčice u Loun), Johana Kropáčková na 4 roky (1926, Vilémov), Jaroslav Johanides na 9 let (1926, Golčův Jeníkov), Bohuslav Grégr na 2 roky (1928, Golčův Jeníkov), Václav Čupík na 11 let (1911, Golčův Jeníkov), Josef Říha na 2 roky (1919, Nasavrky), František Klazar na 13 let (1907, Stupárovice), Josef Dvořáček na 4 roky (1909, Golčův Jeníkov), Jaroslav Pochman na 10 let (1914, Golčův Jeníkov), Karel Smutný na 11 let (1910, Golčův Jeníkov), Václav Kunášek na 12 let (1914, Šebestěnice), Rudolf Frajer na 16 let (1891, Šebestěnice), Karel Kudrna na 17 let (1901, Točice), Václav Paphám na 20 let (1920, Klášter), Miloš Beránek na 1 rok (1910, Chrtňič), Josef Kořínek na 4 roky (1922, Chrtňič), Václav Horák na 3 roky (1920, Chrtňič), Josef Houfek na 2 roky (1903, Golčův Jeníkov), Karel Pondělíček na 19 let (1903, Vilémov), Václav Krejčí na 15 let (1905, Klášter), Stanislav Svoboda na 4 roky (1921, Zvěstovice), Josef Karela na 2 roky (1910, Golčův Jeníkov), Jaroslav Musílek na 16 měsíců (1901, Moravany), Zdeněk Podzemský na 3 roky (1909, Pařížov), Josef Mňuk na 4 roky (1911, Stupárovice), Antonín Vítek na 9 let (1923, Horní Bučice), Vladimíra Kocmanová na 3 roky (1900, Golčův Jeníkov), Zdeněk Rak na 12 let (1912, Golčův Jeníkov).

V Praze byli ve dnech 15. – 17. ledna 1952 odsouzeni František Novotný na 16 let (1919, Vepříkov), Bohumil Ulihrach na 12 let (1906, Vlkaneč), Jan Kunášek na 10 let (1890, Šebestěnice), František Špitálník na 10 let (1908, Přísečno), Josef Kotěra na 12 let (1909, Golčův Jeníkov), MUDr. Karel Mour na 4 roky (1897, Golčův Jeníkov), František Horák na 2 roky (1887, Chrtňič), Josef Fiedler na 3 roky (1900, Klucké Chválovce), Josef Arient na 1 rok (1920, Kobylí Hlava), Jaroslav Čálek na 18 měsíců (1907, Chrtňič), František Koudelka na 8 let (1915, Březí), Josef Peca na 4 roky (1894, Chrtňič), Karel Málek na 7 let (1906, Golčův Jeníkov), Václav Mazal na 1 rok (1900, Golčův Jeníkov), Josef Prášek na 2 roky (1910, Dašice), Jaromír Rohlík na 6 měsíců (1915, Podlíšťany), Jindřich Šindelář na 3 roky (1916, Golčův Jeníkov), Jan Vavřina na 18 měsíců (1913, Březí), Marie Veselá na 3 roky (1892, Hostačov), Josef Bohatý na 3 roky (1925, Šebestěnice).

V Praze byli ve dnech 17. a 18. ledna 1952 odsouzeni Josef Chadraba na 20 let (1891, Klášter), Zdeněk Vondra na 6 let (1927, Vilémov), Miloslav Růžička na 5

let (1925, Vilémov), Ladislav Kudrna na 12 let (1907, Točice), Božena Jelínková na 3 roky (1920, Klášter), Václav Hájek na 10 let (1894, Klášter), Emil Peca na 12 let (1894, Hraběšín), Anna Čechová na 5 let (1914, Klášter), Josef Procházka na 13 let (1918, Vilémov).

V Brně byli dne 16. května 1952 odsouzeni ing. Josef Bičičtš na 17 let (1893, Praha), Antonín Pospíchal na 9 let (1901, Pohled), Jan Raupach na 10 let (1907, Havlíčkův Brod), František Novotný na 14 let (1903, Příseka), Emanuel Zábrana na 10 let (1900, Humpolec), Bohumír Kalivoda na 12 let (1913, Ledec nad Sázavou), Antonín Krejčí na 11 let (1893, Hřiště), Emanuel Schauer na 10 let (1897, Nová Ves u Chotěboře).

V Pardubicích byli dne 15. listopadu 1952 odsouzeni Josef Flídr na 3 roky (1909, Habry), Miroslav Louda na 2 roky (1931, Šebestěnice), Božena Loudová na 1 rok (1910, Šebestěnice), Čeněk Horálek na 1 rok (1905, Souňov), Josef Duben na 1 rok (1895, Čáslav), František Ulrych na 2 a půl roku (1927, Golčův Jeníkov), Antonín Pospíšil na 1 rok (1883, Moravany), Alois Kubizňák na 1 rok (1929, Golčův Jeníkov), František Franc na 1 a půl roku (1912, Nový Dvůr), Josef Zajíček na 2 roky (1893, Šebestěnice), Jaroslav Malina na 1 a půl roku (1915, Dolní Bučice), Josef Šidák na 1 rok (1899, Moravany), Josef Labuť na 1 rok (1908, Biskupice), František Milčinský na 4 roky (1889, Chrast), František Kotěra na 3 roky (1916, Golčův Jeníkov), Bohumil Musil na 8 měsíců (1912, Březí), František Petříček na 1 rok (1899, Kamenné Mosty), Jaroslav Novák na 2 roky (1899, Štrampouch), Antonín Motyčka na 2 roky (1899, Vlkaneč), František Klement na 3 roky (1916, Chrteč), Josef Novotný na 2 roky (1911, Vilémov), Josef Vojtěch na 1 a půl roku (1910, Ostružno), František Sojka na 1 a půl roku (1913, Uhrov), Josef Moravec na 2 a půl roku (1904, Leškovice), Stanislav Klepetko na 2 a půl roku (1905, Kraborovice), Miroslav Tuček na 1 rok (1912, Klášter), Václav Hanousek na 2 roky (1895, Klášter), František Krepčík na 2 a půl roku (1891, Přísečno), Jaroslav Novák na 2 roky (1907, Leškovice), Emilián Ehler na 2 roky (1901, Vilémov), Václav Valský na 3 roky (1898, Dašice), Josef Tirmantinger na 2 roky (1912, Golčův Jeníkov), František Bouchner na 2 a půl roku (1904, Klášter), Karel Kruliš na 2 roky (1929, Klášter), Stanislav Doležal na 1 rok (1914, Leškovice).

5. Návraty z výkonu trestu

Po procesu byli odsouzení věznění ve věznici v Pardubicích, případně v dalších věznicích. Naprostá většina jich však byla brzy eskortována na Jáchymovsko nebo Příbramsko, kde se z nich stali horníci v uranových dolech. O poměrech v Jáchymovských lágrech bylo napsáno množství publikací⁸⁸, a tak se nebudeme touto etapou zabývat. Zastavíme se až u návratů z výkonu trestu. Odsouzení s kratšími tresty byli během padesátých let postupně propouštěni. Propuštění však neznamenovalo automaticky svobodu. Propuštění vězni museli v některých případech nastoupit do „táborů nucené práce“, v nichž se pobyt mohl protahovat na několik měsíců i let. Ve druhé polovině padesátých let mohli jít domů také někteří vězni odsouzení k delším trestům ještě před odpykáním jejich celé délky. Většinou to bylo díky amnestii z roku 1955, která se vztahovala jen na poměrně úzkou část odsouzených. Stávaly se však případy, kdy se vězni skutečný důvod svého propuštění nedověděli. Například Jan Radil z Leškovic byl odsouzen ve dvaapadesátém roce v procesu s Františkem Mojžíšem k jedenácti letům, ale propuštěn byl „již“ v roce 1957. Karel Kaplan upozorňuje, že se to dělo v době, kdy se začínala ozývat kritika Státní bezpečnosti za metody její práce z počátku padesátých let. Vůle po skutečném napravení situace ještě dlouho nebyla, a tak se sahalo alespoň k tomu, že byli vězni z některých prokazatelně zmanipulovaných procesů propouštěni bez uvedení důvodů domů. Další příčinou, proč se tak dělo v úplné tichosti bylo, že se státní instituce obávaly, že by tito vězni mohli žádat obnovu svých procesů. Potom by se na světlo dostalo velké množství kompromitujících skutečností. Bylo lepší umlčet potencionální žadatele o revizi tím, že budou propuštěni o několik let dříve.

Tyto případy však byly ojedinělé. Naprostá většina vězňů se během padesátých let domů nedostala a musela počkat až na velké amnestie na počátku let šedesátých. První přišla v květnu 1960 při příležitosti 15. výročí konce války. Zahrnovala velké množství politických vězňů, kteří se díky ní dostávali na „svobodu“ po deseti, dvanácti letech. Tato amnestie se ovšem nedotkla zdaleka všech politických vězňů. U některých považoval soud jejich skutky za natolik závažné, že se na ně amnestie „nevztahuje“.

---

⁸⁸ Čapek, *O mužích, na které se zapomnělo*, Praha 2000, K. Pecka, *Motáky nezvěstnému*, Praha, K. Kural, *Deset křížů*, Praha

Toto oznámení jim bylo doručeno s uvedením důvodů, které k tomu soud vedly. V této situaci se ocitla celá řada lidí z procesů na Havlíčkobrodsku. V dokumentu doručeném Bohumíru Caklovi jako uvedené důvody neudělení milosti stálo: „Odsouzený zapojil několik osob k podání zpráv o funkcionářích KSČ a k dodávání seznamů těchto funkcionářů pro štvavé účely vysílačky „Svobodná Evropa“. Kromě toho se účastnil z popudu F. Mojžíše všech pokusů o provedení teroru. Byl ozbrojen samopalem a určen k přímému provádění plánovaných vražd. Nutno jej považovat za teroristu a organisátora nebezpečné protistátní skupiny. /.../ Na odsouzeného Bohumíra Cakla se rozhodnutí presidenta republiky o amnestii ze dne 9. května 1960 nevztahuje“⁸⁹. Podobné vyrozumění obdrželo mnoho dalších spoluvězňů, například František Liška z Čáslavi, Václav Paplhám z Kláštera a další.

Obdobná situace se opakovala o dva roky později při další velké amnestii. Prezident o ní rozhodl opět v květnových dnech a stejně jako předchozí nevztahovala se zdaleka na všechny vězně. Cakl, Liška, Paplhám a řada dalších dostali prakticky totožná vyjádření soudu jako před dvěma lety. Jako „teroristé“ nemají na amnestii nárok. Tito vězni se museli cítit velmi špatně. Mnoho kamarádů z vězení odešlo domů a oni museli zůstat. Liška byl vězněn již od března 1950 a někteří další vězni z jiných procesů si odpykávali již čtrnáctý rok.

Kromě amnestií byla určitá šance dostat se ven pomocí žádosti o propuštění v souvislosti s odpykáním poloviny trestu. Tento postup například nabízeli Bohumíru Caklovi v roce 1961, kdy si ze svého dvacetiletého trestu polovinu odseděl. Cakl však tuto variantu vyloučil. Tvrdil, že byl zatčen a odsouzen naprosto neoprávněně a že se nebude nikoho doprošovat. Z výkonu trestu byl propuštěn až po téměř třináctiletém věznění v roce 1964.

Propuštěným vězňům však trampoty návratem domů zdaleka neskončily. Jejich rodiny byly většinou násilím přestěhovány a návrat do rodné obce jim byl znemožněn. Vězni se tak často vraceli do jim neznámého prostředí. Problematické bylo i jejich přijetí novými spoluobčany. Pan Cakl vzpomíná, že se na něj lidé v Kamenném Újezdu u Kladna, kam byla jeho rodina přesídlena z Jiříkova, dívali skrz prsty jako na

---

⁸⁹ SÚA, 4 SPt I 88/51 - 6

„vraha z Babic“. Bylo mu znemožněno najít si práci v regionu a musel se na další rok vrátit k těžbě uranu. Následky své minulosti si nesl ještě dlouhou dobu po skončení trestu. Když po uplynutí několika let žádal v Kamenném Újezdu o půjčku na stavbu domku, byla mu kvůli minulosti politického vězně odepřena.

Další věcí, která bývalým vězňům komplikovala život, bylo podmíněčné propuštění. Vězňům byl při amnestiích prominut zbytek trestu za podmínky, že se nedopustí žádného trestného činu po dobu 5 či 10 let. Přitom před amnestií jim do zbytku trestu zbývaly třeba jen měsíce nebo dokonce týdny. Po svých zkušenostech s justicí z padesátých let věděli, že mohou být kdykoli zatčeni. To jim samozřejmě na klidu nepřidalo a ještě dlouhá léta po propuštění žili mnozí v neustálém strachu z nového zatčení.

6. Závěr

Po smrti Klementa Gottwalda a Josefa Stalina a po skončení období největších procesů začaly postupně narůstat snahy s hrůzným dědictvím počátku padesátých let se vypořádat. Neúspěch těchto snah byl předurčen neupřímností jejich motivace. Přestože k určitým pozitivním krokům došlo, jejich hlavním cílem nebyl návrat k právnímu stavu. Odkrytím určitého množství nezákonností se měly zastřít excesy mnohem rozsáhlejší. Vůbec se neuvažovalo o systémové kritice režimu. Naopak, v polovičatých řešeních viděli představitelé státu důkaz „demokratičnosti“ zřízení. Režim se bál oslabení své moci v případě odhalení praktik z období svého budování, a všemožně se snažil jakékoli snahy o revize procesů tlumit a znemožňovat.

To, že se množily žádosti o obnovu procesů z řad vězňů, režim zpočátku s úspěchem přehlížel. V důsledku mezinárodní situace, zejména pod vlivem událostí v SSSR a v ostatních státech sovětského bloku, kde se přistoupilo k rozsáhlému prověřování velkých procesů, muselo komunistické vedení k revizím zaujmout kladnější postoj. V lednu 1955 byla jmenována první komise v čele s ministrem vnitra Rudolfem Barákem, která měla z hlediska výše trestů přezkoumat případy z let 1948 - 1952. Míru upřímnosti uskutečnit revize dokládá fakt, že v čele komise stanul ministr vnitra, který byl sám za řadu procesů odpovědný. Mezi členy komisí byli prokurátoři i soudci, kteří se na mnohých procesech osobně podíleli. Tyto skutečnosti byly příčinou ubohého výsledku revizí. Komise se zabývala přezkoumáváním procesů pouze u komunistických funkcionářů. Ostatních se revize netýkaly. Viděli jsme, že s Barákovou komisí měl své zkušenosti ing. Bičíště. Přestože ve své žádosti o přezkoumání procesu uvedl, že byl fyzickým i psychickým týráním nucen k nepravdivým výpovědím, úředník neshledal důvod k obnově procesu. Stejně dopadly žádosti dalších vězňů z Havlíčkobrodsko. Komise „projednaly 6978 žádostí o přezkoumání rozsudků, u 263 navrhly nové soudní řízení, 50 rozsudků prohlásily za neodůvodněné, u 213 osob uznaly vynesené rozsudky za neúměrně vysoké, u 6715 obětí potvrdily správnost obvinění i rozsudků. Několika odsouzeným funkcionářům byl přerušen výkon trestu nebo prominut jeho zbytek. Představitelé režimu v říjnu

1957 prohlásili, že učinili tečku za nezákonnostmi minulých let“⁹⁰. Tímto konstatováním předstíralo komunistické vedení, že je vše v pořádku a skutečně se mu, na rozdíl od okolních zemí, podařilo hlubší revize oddálit. Tlak společnosti však postupně narůstal. Po velkých amnestiích z počátku šedesátých let se mezi lidmi ocitly tisíce vězňů, kteří o svém věznění podávali svědectví. „Mnozí z amnestovaných se nespokojili s polovičatými kroky a domáhali se obnovy soudního řízení a rehabilitace.“⁹¹ Na počátku šedesátých let bylo komunistické vedení donuceno ustavit další komisi pod vedením tajemníka ÚV KSČ Drahomíra Koldera. Tentokrát složení komise vzbuzovalo naději, že revize by mohly být hlubší. Lidé spoluodpovědní za politické procesy byli v komisi v menšině a někteří funkcionáři z vedení KSČ spojovaní s procesy již zemřeli nebo byli zbaveni funkcí. ÚV KSČ schválil v roce 1963 zprávu komise a tím byla otevřena cesta k revizím procesů a k soudním rehabilitacím. Poměrně rychle došlo k rehabilitaci bývalých komunistů, byť jim byly v některých případech ponechány stranické tresty. S rehabilitacemi nekomunistů to bylo složitější a zpočátku postupovaly pomalu. Společnost byla poznatky Kolderovy komise otřesena. Zvlášť těžce se odkrývání zločinů padesátých let dotklo tisíců řadových komunistů. Instrukce se sice snažily obnovy velkých procesů a rehabilitace zdržovat, ale pod tlakem společnosti se nakonec přistupovalo i k monstrprocesům s nekomunisty. Řízení se protahovala, a tak bylo rehabilitací skutečně dotažených do konce v šedesátých letech málo. Nadějně vypadal zákon č. 82 z roku 1968, který rehabilitace výrazně urychlil a rozšířil počty vyřešených případů. Tečkou za tímto obdobím, které vzbuzovalo naději, že se společnosti podaří alespoň z části vyrovnat se svou minulostí, udělala nastupující normalizace. Probíhající soudní rehabilitace byly postupně zastaveny. Některým bývalým vězňům bylo „taktně“ doporučeno, aby žádosti o revizi již nepodávali. Dokonce jim bylo někdy sděleno, že otevření případu není v této době v jejich zájmu, protože by mohli jít znovu do vězení. Komunistická moc však nezůstala pouze u zastavení probíhajících rehabilitací. V sedmdesátých letech byly rehabilitace revidovány a podstatnou část z nich soudy zrušily. Plné rehabilitace se oběti režimu dočkaly až po roce 1989.

---

⁹⁰ K. Kaplan, P. Paleček, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, Praha 2001, str. 218

⁹¹ tamtéž, str. 219

Přílohy

příloha 1

Zpráva ministerstva spravedlnosti zaslaná Kanceláři prezidenta republiky 19. října 1950 ve věci „žádosti za prominutí trestu smrti milostí“ (Archiv KPR, T 4602/50).

„/.../ Jaroslav Kysela, narozený 4. února 1932 v Chotěboři, svobodný, číšník v Chotěboři, nyní ve vazbě státního soudu v Praze. Jeho otec byl majitelem radiozávodu v Chotěboři⁹². Jaroslav Kysela má 5 obecných, 2 měšťanky a jeden rok pokračovací číšnické školy. Dne 21. dubna se pokusil ilegálně uprchnouti z ČSR. Rozsudkem okresního soudu v Plzni byl odsouzen pro nedokonalý zločin neoprávněného opuštění území republiky k trestu jednoho roku těžkého žaláře. /.../ Rozsudkem státního soudu v Praze ze dne 11. října 1950 /.../ byli Václav Tippl, Jiří Janouch, Jaroslav Kysela a Jiří Kodet uznáni vinnými zločiny velezrady /.../, spáchané tím, že v srpnu a září 1950 se jednak navzájem, jednak s jinými spolčili, aby se pokusili zničit a rozvrátit lidově demokratické zřízení státní a společenský řád republiky, zaručené ústavou, přičemž byl kladen odpor ozbrojeným zborům, dále zločinem vyzvědačství /.../ spáchaného tím, že v této době a tamtéž se navzájem nebo s dalšími osobami spolčili, aby vyrazili cizí moci zvláště důležité státní tajemství. /.../ dále Tippl, Janouch a Kysela zločinem pokusu vraždy /.../, přičemž zamýšlený účinek nenastal /.../.

/.../ Všichni odsouzení podali žádost k panu presidentu republiky, aby jim cestou milosti trest smrti byl změněn v trest odnětí svobody. /.../ Státní soud usnesl se za přítomnosti státního prokurátora jednomyslně nedoporučiti odsouzené milosti prezidenta republiky proto, že spolčení k vyzvědačství a velezradě, jakož i nebezpečná činnost pro stát jak vyzvědačská tak i surový způsob napadení strážců z řad SNB se stal na místě, které je velmi citlivým nervem státu /.../ a dále z toho důvodu, že jak činy odsouzených, tak i jejich osobnosti svědčí o jejich nebezpečnosti pro společnost a není u nich naděje, že by udělením milosti mohlo dojít k jejich nápravě.

---

⁹² V posudku Nejvyššího soudu zaslaném ministerstvu spravedlnosti se navíc uvádí: „Jeho otec, který zemřel v r. 1946, byl před válkou a po válce až do své smrti organisován ve straně národních socialistů, rovněž jeho matka.“ (SOBŘ ministerstva spravedlnosti, tzv. Klosův archiv).

Rovněž nejvyšší sou usnesl se po slyšení generálního prokurátora nedoporučiti odsouzené milosti presidenta republiky/.../.

Ministerstvo spravedlnosti hodlá žádosti Václava Tippla, Jiřího Janoucha, Jaroslava Kysely a Jiřího Kodeta zamítnouti a dáti poukaz, aby bylo dále postupováno podle zákona. /.../ Všichni odsouzení projevili svými činy, že jsou zarytými a nebezpečnými nepřáteli pracujícího lidu, u nichž nelze očekávati, že by je napravil výkon byť i dlouhodobého trestu odnětí svobody“.

příloha 2

Zpráva o soudním případě proti Janu Musilovi a spol. (Archiv Samostatného oddělení bezpečnostního ředitele MS 7b) T 868/51).

„/.../ 3) Stanovisko bezpečnostní pětky KV KSČ v Pardubicích:

Při projednání případu dne 27. 10. 1950 bylo rozhodnuto, že bezpečnostní pětka souhlasí s uložením absolutního trestu obviněným Janu Musilovi, Jindřichu Jankovi a Zdeňku Profousovi, neboť v kraji pardubickém teroristické činy zdatně zasahují do veřejné činnosti tamních funkcionářů a je proto třeba přísnými tresty teroristickou činnost zameziti. /.../

Návrh ministerstva spravedlnosti:

Ministerstvo spravedlnosti zamýšlí dáti státní prokuratuře pokyn, aby navrhla a žádala potrestání všech tří hlavních obviněných /.../ trestem smrti. Jan Musil je iniciátorem teroristických a letákových akcí na Chrudimsku. Jindřich Jank bojoval v německé armádě proti SSSR. On měl na starosti provedení teroristických akcí ve Skutči a v Zaječicích. Zdeněk Profous se zúčastnil teroristických akcí v Zaječicích a ve Skutči. /.../“.

příloha 3

Posudek Nejvyššího soudu ve věci žádosti o milost prezidenta republiky (SOBŘ ministerstva spravedlnosti 7b) T 868/51).

„/.../ Státní soud v Praze usnesl se doporučiti milosti presidenta republiky odsouzené Jindřicha Janka a Zdeňka Profouse z toho důvodu, že Jindřich Jank jest hoden milosti, ježto nelze tohoto považovati za třídního nepřítele vzhledem k jeho původu a povolání⁹³. Jeho služba v nacistické armádě také nepřispěla k jeho výchově a tento odsouzený snadno podlehl svodům svého zaměstnavatele Jana Musila. /.../ I když je jeho vina velmi těžká, má státní soud za to, že vzhledem k neuvědomělosti jeho a zkažené výchově náprava dlouhým trestem jest možná a není proto třeba výkonu uloženého absolutního trestu. /.../

Nejvyšší soud rozhodl se nedoporučiti odsouzeného Jindřicha Janka milosti presidenta republiky proto, že u něho nelze přehlížeti, že tento je zatvrzelým odpůrcem lidově demokratického zřízení, který ve své činnosti zaměřené k odstranění tohoto zřízení byl schopen použití a také použil teroristických prostředků ohrožujících v nejširší míře bezpečnost obyvatel republiky, kteří svou veřejnou činností přispívají k budovatelskému úsilí pracujícího lidu a budování lepšího a spravedlivějšího řádu, socialismu. Jako bývalý příslušník nacistické armády bojující proti Sovětskému svazu, pilíři míru a pokroku ve světě, měl možnost přesvědčiti se o správnosti cesty lidově demokratické republiky, která pro jeho minulost ho netrestala /.../. Jeho trestný skutek vzhledem k povaze jeho osoby a velkému nebezpečí pro společnost neposkytuje do budoucna žádnou naději, že by mohl býti převychován a mohl se státi platným členem socialistické společnosti. Není u něho proto naděje, že by udělením milosti mohlo dojít k jeho nápravě.“

---

⁹³ Jeho otec byl kameníkem a sám Jindřich byl dělník.

příloha 4

Zpráva Ministerstva spravedlnosti Kanceláři prezidenta republiky ve věci žádosti o milost prezidenta republiky, 6. dubna 1951 (SOBŘ ministerstva spravedlnosti).

/.../ V období zostřeného třídního boje, kterým nyní procházíme, sahá třídní nepřítel kromě jiných způsobů boje zejména k teroristickým činům a k individuálním vraždám obětavých a lidově demokratickému zřízení naprosto oddaných občanů, jimiž má být narušována pokojná výstavba naší republiky a na vesnici bržděn přechod k vyšším formám zemědělské výroby. Isolovaní třídní nepřátelé se v této formě protistátní činnosti spojují především s nejhoršími odpadky prohnilé buržoasní společnosti. Tohoto druhu je i činnost bratří Kořínkových a Bohumila Kruliše. Tomáši Kořínkovi a Vladimíru Kořínkovi – karieristovi a prospěcháři, nenávidícím lidově demokratické zřízení, se zpočátku podařilo zastříti pravé smýšlení a úmysly, neboť se vetřeli do KSČ a Vladimír Kořínek zastával dokonce funkci předsedy MNV ve Žlebech. V této funkci nadržoval vesnickým boháčům a svým postupem rozdělil stranu ve Žlebech na dva tábory. /.../ Odsouzení Kořínkové chtěli teroristickými činy vnést neklid do řad pracujících, aby tak mařili nadšené budovatelské úsilí pracujícího lidu. /.../ Postavení dělnického ředitele, kterého (Vladimír Kořínek, pozn. M.A.) dosáhl, chtěl využít k plánovitému a rozsáhlému narušování výstavby republiky.“

příloha 5

Zpráva Veřejného žalobce u mimořádného lidového soudu v Chrudimi o dalším postupu v trestní věci proti Karlu Hořínkovi z roku 1946 (AMV, V – 1187).

Karel Hořínek /.../ v době okupace, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky, v Pardubicích a v okolí tím, že již v říjnu 1939 vychvaloval mezi svými známými hnutí „Vlajka“ a správnost tohoto hnutí, že v roce 1944 vstoupil do veřejné osvětové služby a pořádal v jednotlivých místech okresu pardubického a okresů okolních přednášky proti demokracii, proti komunistům, pro spolupráci s německou říší a víru v její vítězství, že byl v přímém spojení s SD (Sicherheitsdienst) a o svých přednáškách podával zprávy SD, zejména o tom, kolik lidí na přednášce bylo, jak na ní reagovali /.../, že u Němce ing. Nejedlíka na pardubickém úřadě RAV obviňoval své spoluzaměstnance z protistátní činnosti, že se nabízel Němcům dobrovolně k vojenské službě a žádal, aby i ostatní Češi mohli po boku Němců bojovat, že známému agentu SD Pavlasovi se nabízel ke spolupráci s německými úřady /.../, že Pavlasovi udal nejdříve jednoho důstojníka a potom starostu v Dašicích, že zdravil soustavně vztyčenou pravicí a poté, když byl dekorován svatováclavskou orlicí, nosil tuto na klopě kabátu, podporoval nacistické hnutí. Obviněný čin doznává.

Veřejný žalobce navrhl proto potrestání pro zločin proti státu dle §u 3 odst. 1. deketu presidenta republiky č. 16/45 Sb.“

příloha 6

Výpis z protokolu o výsledku Theodora Petryšína a Otakara Pavlase na Krajském velitelství státní bezpečnosti v Pardubicích ze dne 30. 6. 1951 (AMV, V – 1187).

Theodor Petryšín, poručík dělostřelectva: „V době Heydrichiády, kdy se čistí veškerý náš hospodářský život, přichází do našeho úřadu vrchní tajemník K. Hořínek /.../. Hořínek z počátku hrozně hloupý, stává se hlavou všeho. Odpovědnost však rozdělí tak, aby nikdy v ničem neměl prsty /.../. Naše oddělení se stěhuje do budovy německého úřadu a naším šéfem se stává Ing. Nejedlík Němec. Hořínek hned zpočátku získává si cestu k tomuto Němci, začíná mluvit jen německy, učí se německy, všechny audienční řeči si překládá do němčiny, klaní se, pak zdvihá ruku, donáší, až získá celou přízeň Němců.

Kontroluje vše jak řádný šéf, do zaměstnání dojíždí na kole z Dašic, ale to mu nevádí, aby si přivstal a s hodinkami v ruce kontroloval nástup do služby a odchod. Pracovní hodiny se prodlužují, v kanceláři sedíme jak ve škole, na záchod se musíme dovolovat. Každých 10 minut chodí Němec Ing. Nejedlík a Hořínek vybízí, abychom se učili německy.

Hořínek přestává mluvit česky a udílí rozkazy jen německy, germanisuje násilně celý provoz v kanceláři a stává se ještě horlivějším než Němci. Mě obviňuje u Nejedlíka z protistátní činnosti a sabotování hospodářství a pak přicházejí na řadu další úředníci z oddělení, kteří neznající ho, zhanobí před ním sebemenší poznámkou říši.

Hořínek chodí do kanceláří ostatních Němců, každý den ráno vysedává u Nejedlíka a jeho sekretářky Duškové, vysedávají nad Der neue Tag a na mapě zaznamenávají kam až Němci ve výboji docházejí. Když Němce začínali hnáti od Stalingradu, tu i Hořínek dostává strach z Rusů a mluví o tom, jak to bude strašné až sem přijdou.

On že se jich nebojí, že jim půjde naproti, že zdvihne pravici, zvolá „Ať žije HITLER a fašismus“ a pak ať prý ho třeba zastřelí.

Pak dostává Hořínek volno, běhá, běhá po městě a shání nějakou protekci u předáků NSDAP. Za týden došel dopis od Wehrmachtu z Prahy, který jsem otevřel a

v něm mu bylo sděleno, že Hitler jest zásadně proti tomu, aby Češi sloužili v německé armádě, ale že jej berou v záznam pro příští dobu. /.../

V korespondenci udržuje Hořínek styk s ústředím osvěty, jest zván k Moravcovi a jiným.

Viděl jsem dopis, ve kterém obviňuje určité lidi z protistátní činnosti. Mezi svými řečmi vždy dokazoval svůj fašistický postoj již za dob první republiky. Velmi často mluvil o klíce důstojníků a lidí, která připravovala židenický puč spolu s Kobzinkem. Sám mluvil, jak patřil k této klíce důstojníků a sám si od provedení puče hodně sliboval.“

Otakar Pavlas, úředník Sicherheitsdienstu v Pardubicích: „Loňského roku 1944⁹⁴ seznámil jsem se v kanceláři VOS s vrchním tajemníkem okresního úřadu v Pardubicích Hořínek. Při této příležitosti mi Hořínek představil také škpt. Hesse. S těmito jsem se později sešel v Grandu v Pardubicích, kde jsem s nimi zavedl rozhovor.

Oba dali najevo, že jsou říšského smýšlení a že jsou ochotni spolupracovati s německými úřady.

Během rozhovoru vytáhl tajemník Hořínek z kapsy napsaný seznam všech zaměstnanců okresního úřadu v Pardubicích a při tom mi ukazoval zaškrtnutá jména.

Tyto označené osoby podle posudku Hořínkova byly spolehlivé a říšského smýšlení. Při tom Hořínek dodal, že seznam zhotovil na přání německého hejtmana, s kterým denně konferoval za účelem čistky mezi úřednictvem okresního úřadu v Pardubicích.“

---

⁹⁴ Protokol o výslechu pochází z roku 1951. Vyšetřovatelé však zřejmě převzali části výpovědí z protokolů vzniklých při vyšetřování v letech 1945–1946. Proto jsou v dokumentech nesrovnalosti v dataci.

příloha 7

Záznam výpovědi Karla Hořínka z hlavního líčení u Státního soudu konaném ve dnech 26. a 27. září 1951 v Chotěboři (SÚA, 4 Spt I 88/51).

/.../Před. (předseda soudu, pozn. M.A.): Co jste hodlal na našem území dělat?

O. (obviněný, pozn. M.A.): Původně jsem měl v úmyslu uprchnout do západní zóny Německa, avšak po příchodu do chotěb. a čásl. kraje jsem se rozhodl, že vytvořím skupiny, které pak zapojím do ilegální činnosti, při čemž jsem doufal v pomoc zahraniční emigrace.

Prok. (prokurátor, pozn. M.A.): Co Vás přimělo k rozhodnutí, že právě v chotěb. a čásl. kraji jste se vzdal úmyslu přejít za hranice a zůstat ve vlasti?

O.: Poslouchal jsem cizí rozhlas a uznal jsem situaci za tak příznivou pro ileg. hnutí, že je možno přistoupiti zde k jeho provádění bez pomoci ciziny.

Prok.: Kde jste dospěl k tomuto rozhodnutí?

O.: Až u Loudy v Šebestenících.

Prok.: To bylo, když jste byl u Loudy poprvé?

O.: Ano.

Přisedící.: Proti komu jste chtěl bojovat ve vlasti?

O.: Proti stávajícímu režimu.

/.../

příloha 8

Výpověď Václava Kunáška o založení ilegální skupiny v Šebestenících na StB v Pardubicích (AMV, V - 1187).

Pane Kunášek říkáte, že jste se rozhodl vypovídat úplnou pravdu, proto začněte svoji trestnou činnost vypovídat tak, jak jste ji postupně vyvíjel!⁹⁵

Asi v měsíci říjnu 1949 jednoho večera, přišel ke mně Karel Louda ze Šebestenic a žádal mě, abych k němu večer přišel, že bude u něho přítomen nějaký muž, se kterým mě seznámí. Mimo Loudy mě na tuto schůzku zval ještě Rudolf Frajer ze Šebestenic.

Dostavil jste se na tuto schůzku? Kdo byl přítomen a o čem se jednalo?

Ano. Na tuto schůzku jsem se k Loudovi dostavil asi kolem 20.00 hodiny. Na této schůzce byl již přítomen Louda, Rudolf Frajer ze Šebestenic, manželka Loudy, Josef Bohatý ze Šebestenic, já a neznámý muž, kterého jsme později nazývali pouze kapitán. Když jsem se kapitánovi představil plným jménem ujal se kapitán slova a přivítal nás slovy: „Vítám Vás bratři na první schůzku, ať jsem kdo jsem, to se později dozvíte.“ Dále říkal, nyní Vám řeknu o naší politice, která by směřovala k západu. Proto jsem přišel, abych zde za Vaší přítomnosti založil jednu ilegální skupinu, proti socialismu venkova, neboť jich zde na čáslavsku mám již několik založených. Po tomto úvodu se nás tázal, zda i my v Šebestenících, chceme takovouto ilegální skupinu založit. Všichni přítomní jsme souhlasili.

Pokračujte!

Dále kapitán říkal, že naším úkolem bude: sehnat více spolehlivých lidí do ilegálních skupin, udržovat spojení s ilegálními skupinami dříve již založenými, opatřit nějaké zbraně, opatřit nějakou vysílačku, boty, šatstvo a bílý benzin, a zvolit si pro naší ilegální skupinu velitele. Po kratší debatě jsme si zvolili za velitele naší ilegální skupiny Rudolfa Frajera ze Šebestenic, který tuto funkci přijal. Po této volbě nám bylo vydáno heslo 2 x 8, které nám mělo sloužit při styku se členy druhých

---

⁹⁵ Podtrženo zapisovatelem při výslechu.

illegálních skupin. Po vydání hesla se hovořilo o činnosti naší ilegální skupiny, která si měla vzít jako první úkol postrašení předsedy MNV a KSČ ze Šebesteníc Antonína Zítka. Tento úkol si však vzal sám kapitán, abychom jako místní nebyli poznáni. Postrašen měl být proto, aby na nás nevymáhal dodávky. Zda ho kapitán postrašil, jsem se nedověděl. Po ukončení této ilegální schůzky, která trvala asi jednu hodinu, řekl kapitán Loudovi, že sedne na kolo a odjede. Já jsem odešel s Frajerem a Bohatým domů.

příloha 9

Plán ilegální činnosti⁹⁶ - zápis z výslechu ze dne 22. 6. 1950 (AMV, V - 1187).

1) odůvodnění ilegální činnosti

viz str. 33 – 34.

2) forma boje

Ježto se veškerá moc výkonná nachází v rukou protivníka a otevřený boj neměl by pro nás vyhlídek na úspěch, volíme v této době jedinou možnou formu boje a to formu boje podzemního.

3) Fáze boje.

- I. Údobí organisace - je fází výstavby sítě skupin a velitelských orgánů.
- II. Údobí akční - je fází po vybudování jednotlivých sítí a obsáhne v sobě činnosti: zpravodajskou, propagační, sabotážní, teroristickou, bojovou, spojovací, mobilisační.
- III. Údobí ozbrojeného povstání - je poslední fází boje, jenž tak přejde v boj otevřený o svržení režimu.

4) Předpoklady úspěchů.

- a) Podzemní boj bude řízen z jednoho střediska.
- b) Vedení vojenské bude nadřazeno politickému.
- c) Síť skupin bude početná a tak vybavená, aby mohla být konečná fáze boje provedena velmi rychle,
- d) V hnutí budou zainteresovány všechny vrstvy obyvatelstva bez ohledu na stranickou příslušnost a sociální postavení, tedy i vrstva dělnická jako prvek nejradikálnější.
- e) Bude splněna podmínka utajení.

Činnost organizační

Rozprostříti po celém území státu síť skupin.

---

⁹⁶ zkráceno

provedení: Stanoviti velitele v okresech a krajích. Vytvořiti ve městech a na vesnicích skupiny o 3 - 4 lidech, z nichž vždy bude jeden velitel. Tyto skupiny slučovati později v družstva, čety a roty.

zásady: Výběr musí obsáhnout všechny složky lidu. Musí jít o osoby starší 25 let a dobré pověsti, prosté všech náruživostí, obětavé ukázněné, odvážné a mlčenlivé.

poznámka: Výhodné bude napojit lidi z řad bývalých aktivních vojáků. Mimo skupiny by měli okresní a krajští velitelé získat informátory z řad soudců, prokurátorů, vězeňských dozorců, přísl. SNB, úředníků, učitelů, kněží a také funkcionářů KSČ.

Činnost zpravodajská

účel činnosti: Získat podklady pro všechny ostatní akce il. činnosti, zajistiti ochranu hnutí a kontrolu členů.

činnost: Získávat zprávy o funkcionářích KSČ, svazu čl. mládeže, SNB (rozložení stanic, mentalita členů atd.), vojsku a jeho velitelích, stavu národního hospodářství, vývozu, dovozu a měně, důležitých podnicích všeho druhu, o smýšlení a náladách dělnictva, milicích, JZD, st. statcích, o oboru školství a o učitelích a jejich vztahu k režimu, vězeních a táborech nucených prací, o důležitých vězních, o zatčeních, o důležitých komunikacích a stavbách na nich, o informátorech policie v řadách obyvatelstva

Činnost propagační.

účel: Diskreditace režimu v očích lidu, posílení důvěry a sebevědomí národa a rozleptání morálky v řadách KSČ.

provedení: Šířením zpráv

o kontroverzních usneseních strany, /.../ viz

prostředky použití: šeptaná propaganda, letáky, obrazy a diagramy, vysílačky.

zhodnocení prostředků:

šeptanda	je výhodná, protože těžko postižitelná, je anonymní, šíří se sama, výhodou klamných zpráv je i to, že jsou-li vyvráceny, přesto je postižený v nevýhodě.
letáky	nutné použití psacích strojů a cyklostylů. Není to nákladné. Je to však již více postižitelné.
obrazy	problematické a nákladné.
vysílačka	velmi účinné. Vyžaduje odbornou obsluhu a četná a obtížná bezpečnostní opatření. Vysílačka je snadno zaměřitelná pomocí gonia a je skutečně otázka, zda by výhody propagace vysílačkou vyvážily nevýhody spojené s jejím použitím.

zásady: /.../ letáky nerozhazovat, nýbrž zavěšovat na místech dostupných. atd.

Činnost sabotážní

účel: Klásti protivníku překážky na poli hospodářském s cílem rozvrátiti jeho hospodářský potenciál.

provedení: zpomalení práce v podnicích a výroba zmetků, poškozování důležitých strojů a plánů, ničení skladů, nesprávné statistické výpočty u budovaných objektů, záměny zásilek pro výrobu, poškozování skladů a budov JZD a st. statků, traktorů a pohonných hmot, infekce dobytka, ničení komunikačních spojů, osvětlení, klamná úřední nařízení mající dalekosáhlé důsledky, šíření pověstí o přepadávání lidí jdoucích z nočních a odpoledních směn,

zásady: ... Trhavin použít jen v případě nemožnosti jiného postupu (jejich nedostatek)

Činnost teroristická

účel: Ochromit a rozleptat morálku v řadách KSČ.

provedení: Výhružné dopisy udavačům, vyvěšování seznamů osob, které budou v budoucnu stíhány, vystavování šibenic se jmény jednotlivců, osobní domluvy, odejmutí zbraní, útoky na čelné představitele KSČ.

zásady: informátor nesmí být osobně či nesprávně zaujatý, výhružné dopisy musí být prosty hrubostí a nésti charakter vážného varování, při odejmutí zbraní se nedopouštět krádeže

Činnost spojovací

účel: Umožnění stálého styku mezi velitelskými orgány k předávání rozkazů, zpráv a hlášení.

prostředky: spojky, znamení, vysílačky, smluvená sdělení v dopisech, smluvené vzkazy prostřednictvím nezasvěcených osob.

Činnost bojová

- a) zajištění jednotek při provádění akcí.
- b) odlákání pozornosti od místa akce
- c) výjimečně boj

/.../ Jestliže se podnikne boj, pak se žádá od členů na akci zúčastněných, aby své raněné usmrcovali, není - li možnost odklízet je bezpečně do úkrytu. /.../

Činnost mobilizační

účel: Uvésti nejen hnutí, ale i široké masy národa a zdroje země ve stav branné pohotovosti k odboji. Na ozbrojeném povstání musí býti zúčastněny všechny vrstvy národa a musí býti zajištěno materiální krytí potřeb.

dále nezpracováno. Mobilisace bude probíhat podle daných okolností. Plán bude podrobněji vypracován až osobami k tomu kompetentními.

příloha 10

Zápis ze soudního přelíčení se skupinou Hořínek a spol., konaném 26. a 27. září 1951 v Chotěboři, výslech obviněného Aloise Bláhy (SÚA, 4 Spt I 88/51).

/.../

Prok. Cítíte se vinen?

Obž. Ano.

P. Čím se cítíte vinen?

O. Cítím se vinen tím, že jsem vstoupil do ilegální org.

P. Kdo vedl tuto org.?

O. Tuto org. vedl p. Němec a obž. p. kap. Hořínek.

P. Vy si potrpíte na ty pány. Říkejte prostě Němec. Od kdy jste se dostal do organizace?

O. Do hlavní org. jsem se dostal v r. 1949.

P. Kdy jste se setkal s Němcem?

O. Setkal jsem se s ním náhodně.

P. Jak jste se vyjádřil k jeho návrhům?

O. Já jsem tomu nechtěl věřit, ale on mě přesvědčil a poslal mě na ilegální schůzku
/.../.

P. Co bylo v Kácově?

O. Němec nás zavedl do hostince, kde bylo přítomno asi 20 mužů.

P. Tykali jste si?

O. Ano a podávali jsme si ruku.

P. Co bylo na programu?

O. Na programu byly 4 body. 1. Organ. celostátní, s hlavním centrem v Praze, 2. bylo usneseno heslo Xaver, odpověď Jindra. Dále abeceda.

P. Tu snad každý znal.

O. Já myslím šifrovanou. /.../ Tato schůzka trvala 2 hod. a tam jsem se seznámil se Zárybnickým ze Světlé nad Sáz.

/.../

příloha 11

Zápis ze soudního přeličení se skupinou Hořínek a spol., konaném 26. a 27. září 1951 v Chotěboři, výpověď obviněného Karla Hořínka (SÚA, 4 Spt I 88/51).

/.../

P.: Za jakým účelem jste se zajímali o osvobození bývalého generála Kutlvašra, kdo s tím nápadem přišel?

O.: Já. Při příchodu do Šebestěnic jsem mluvil s Marečkem a probíral jsem možnosti napojení se na ústřední vedení. Líčil jsem mu vyřešení naší organizace jako organizace vojenské a navrhl jsem, že bude nejlépe abychom získali jako vedoucího nějakou význačnou vojenskou osobu a sám jsem Marečkovi nastínil, že by bylo nejlépe vysvobodit generála Kutlvašra a získat jako hlavu naší organ., protože jsem ho dobře znal.

P.: Jak jste si to představovali?

O.: Zpočátku jsme neměli zprávu o jeho osobě. Při pobytu u Málka v Jeníkově mne navštívil Mareček a řekl mi v kterém ústavu je Kut. zavřen a že odchází vždy z ústavu na $\frac{3}{4}$ hodiny na vzdálené pracoviště. Tuto zprávu jsme si ověřili a byla správná. Proto jsem Marečkovi navrhl, abychom získali auto a předem prostudovali cestu, po které vězňové chodí a na vhodném místě abychom dali komando přepadnout, přičemž bychom se museli dohodnout s dozorcem, aby nemusel být postřelen nebo zastřelen. Autem bychom potom Kut. odvezli.

P.: Kde byste vzali auto?

O.: Němeček mi řekl, že má známé na americkém velvyslanectví a předpokládal jsem, že by nám auto k tomu účelu poskytli.

P.: Jak to bylo dále?

O.: Odvezli bychom Kut. do určité vzdálenosti, aby mohl být ukryt, až by byl vyhlášen ve věznici poplach. Kdyby nebylo možno auto na tom místě ukrýt, měl odjet šofér ještě asi 15 – 20 km dále, kde by musel auto zničit. Na tom místě by musel být opatřen

úkryt pro šofera. Provádění únosu by bylo přináleželo 3, 4 lidem, kteří by byli vyzbrojeni. Ovšem použití zbraní jsem nepředpokládal.

P.: To tedy měli jít na vojenskou parádu nebo proč měli nosit zbraně?

O.: Předpokládali jsme použití zbraní až při únosu, kdybychom měli být dostiženi.

/.../

příloha 12

Závěrečná řeč státního prokurátora dr. Čížka v procesu „Hořínek a spol.“ 27. 9. 1951 v Chotěboři (SÚA, 4 Spt I 88/51).

V základě by tento případ mohl být chápán historicky. Je to déle než rok po likvidaci skupiny Milady Horákové, skupiny ilegalistů a teroristů, jejíž odnoží je tato skupina. V tomto kraji chudém na cesty a mnohde těžko přístupném vidíme celý vývoj této bandy od r. 1948 až do posledních dnů. Na programu vypracovaném Hořínkem vidíme, jak si reakce představovala boj proti lidově demokratickému zřízení. Tomuto řádění byla učiněna v celku přítrž, ale i Hořínkova skupina začínala letáky a hnusnými karikaturami, aby pokračovala v činnosti daleko nebezpečnější. Byla zmínka o Kutlvašrovi, který kolem sebe vytvářel skupiny, jejichž úkolem bylo oloupiti lid o vymoženosti revoluce. I tato skupina byla odhalena a v zápětí vypukají pokusy o ozbrojené povstání. V prvních řadách stáli důstojníci převzati z bývalé republiky. V tu dobu se reakce chystá k jednotnému skoku na lidově demokratické zřízení. Je to právě zmíněná skupina Milady Horákové, která má odnože ve všech krajích a byla zaměřena na všechny složky našeho veřejného života. /.../ Kdybychom počítaly tyto skupiny zahrnovaly by nejméně 500 osob. Tyto skupiny samy nemohou přivodit státní převrat, ale jsou velmi nebezpečné, jelikož jsou užívány západními imperialisty a pracují pod vedením amerického kapitálu, který usiluje o zničení světové civilisace. Viděli jsme to v poslední době na skupině babické, kde podobná společnost v okamžiku, kdy přišel zločinec ze západu se stává skupinou, která začíná řídit podle západního vzoru.⁹⁷ /.../

V této skupině sedí obviněný Štědrý, není mravně nejodpornější z těchto lidí, je to člověk vychovaný v kulackém prostředí, kde morálkou byla prkenice. Dodnes příslušníkem tohoto prostředí je. To je jeho základní nebezpečnost. /.../ Tato společnost, která vládla zdejšímu kraji, je základem a zbraně jsou jejím nebezpečím.

---

⁹⁷ Babický případ je dodnes opředen nejasnostmi. Jisté je, že státní moc potřebovala připravit půdu kolektivizaci. Bylo nutné zbavit katolickou církev vlivu na venkovské obyvatelstvo a odstranit a zastrašit sedláky odmítající JZD. Tito lidé byli velmi často účastníky druhého odboje a i po únoru měli v různých skrýších k dispozici zbraně z války. Na Třebíčsko byl nasazen agent StB Mareček z Humpolce, kterému lidé říkali „major Vašek“. Tomu se podařilo dostat se do ilegálních skupin a sám činnost skupin později inicioval. Zastřená je dodnes činnost Ladislava Malého, který babické vraždy spáchal. Dnes převládá mínění, že byl řízen Státní bezpečností. Je možné, že však nebyl přímo agentem ani provokatérem, ale byl nevědomky řízen právě prostřednictvím „majora Vaška“. Každopádně argumentace babickým případem z úst státního prokurátora vyznívá značně cynicky.

Na čáslavsku a chotěbořsku je tento politický agrarismus zakořeněn tak, že člověk sedící na lavici obžalovaných, který je 12 ha zemědělcem a patřil by vlastně mezi střední rolníky nenávidí naše zřízení.

Nedovedu vykreslit mravní bídu, kterou pocítíme při rozboru Karla Hořínka. Kolaborant, denunciant, zrádce, terorista, vrah a zločinec, kterému je každý prostředek dost dobrý. Hodlal zneužít náboženského přesvědčení lidu tohoto kraje a chtěl dostat od kaplana požehnání pro své vraždy. Kdyby se byl obrátil na agenta Vatikánu, třeba v kněžském rouše, jistě by je dostal, tak jako Hitler, který měl požehnání oficiálních vatikánských míst pro vyvražďování celých národů. V daném případě u Hořínka je to další moment k tomu, aby se stal Hitlerem, až na to, že byl chycen a znovu dneska stojí před soudem. Včera jsem se ho ptal, zda alespoň dnes celé své činnosti lituje. Ani tuto lítost jsme u něho neslyšeli a ani jsme nemohli slyšet. Co jsme však viděli, že bral všechnu vinu jiných na sebe. To je ta jeho hrdinská morálka. Ale i tento postoj bandity je morálně falešný, doufá totiž, že by snad některý z banditů mohl včas po menším trestu přijít na svobodu a pokračovat v sabotážích. V okamžiku, kdy začalo včera přelíčení, měla tato banda ještě k dispozici u Štědrého samopal. /.../

Další je Mentlík – fanatický katolík a podvodník v jedné osobě. Jedním z nejsmutnějších případů této skupiny je zrádce Koudelka, zedník, který prožil těžký život dělníka za první republiky, který za okupace byl zapojen do partysánského hnutí, měl by stát v prvních řadách v boji za socialismus v boji za lepšího člověka. Místo toho však na vlastní dělnickou třídu, na svou rodinu, děti, na své sousedy chystal zbraně. Přisluhoval pánům Zenklům, Drtinům a Bičišťům. Jaký je rozdíl mezi hloupostí a zločinem? Tito lidé měli snahu vykládat svou činnost nějakou ideologií, že nepochopili socialismus a jej nenávidí, je nepochopitelné.

Hořínek měl svou skupinu rozpracovanou tak, že na něj navazovaly různé linky. Krška, Mareček, Bláha, Němeček, Bičiště, Koudelka a dále linka přes skupinu v Gol. Jeníkově na učitele Paplhama a odtud až po kněze, u něhož v kryptě byly zbraně.

Konec konců chci říci závěrem, jak zhodnotiti tuto skupinu. Co musí být především odpovědí nás všech. My nesplníme své úkoly jen tím, že tuto bandu zneškodníme. My této bandě musíme odpovědět tím, že vybudujeme to, co oni chtěli

zničit. My musíme vybudovat na vesnici socialismus. Právě tam se zaměřila Hořínkova banda, právě tam agrární magnáti si kreslili plány státních statků, aby je vypalovali, /.../ právě tam byla skladiště zbraní, tam se poctivým funkcionářům hrozilo.. /.../ Tato banda a jejich chleboďáci zahraniční i domácí reakce od amerických kapitalistů a bankéřů až po bývalé kulaky a fabrikanty a všechna tato společnost dobře ví, že až za 10 let zde na Vysočině budou dobře prosperující jednotná zemědělská družstva, až tady všichni budou žít skutečně jako kulturní ...(nečitelné), kteří budou mít prostředky hmotné /.../, až právě tady na Vysočině ponesou pole jednou až dvakrát takové výnosy /.../, až za těchto 10 let tady bude takový blahobyt, o kterém se dnes ještě nikomu nezdá, /.../ potom bude těžko takových arzenálů zde najít. Potom také nebude umění zde být socialistou.. Pak odtáhnou agrární magnáti, a co je dnes naší povinností – proti nim bojovat. A čím lze bojovat. Kolektivní prací. Potom nemohou puškami ani kulometry potříit socialismus na vesnici, potříit mechanisaci, kolektivisaci, potříit vědecký způsob práce. /.../ Proti tomu všemu jsou krátcí. A jediná odpověď, kterou jim kromě spravedlivého trestu musíme dát, je poctivá práce pod vedením KSČ, kterou právě oni mají tak v nelásce, /.../ poctivé budování socialismu na vesnici, budování JZD, rozorávání meze a přecházení k vyšším typům práce. Protože jedine touto vlastní prací a vlastním vtipem může zdejší venkov přejít k socialismu. To se bude projevovat zvýšením kulturní úrovně a péčí o člověka. Protože (lidé – M.A.) mají co jíst, mají krásnou školu o 9ti třídách, protože na vesnici mají biograf, kulturní dům a protože tam lidem po jejich práci ještě zbyde čas jít do divadla, které si sami zahrají, proto bude proti tomu všemu těžko bojovat puškami. Zde vidíme to padoušství celé této bandy. Když vidíme ten výhled do blízké budoucnosti 10ti let, /.../ vidíme jejich nejhorší zločin v tom, že se spojují s bandity, kteří proti nám chystají atomovou bombu. Stejně jim však nebude nic platná, protože jako nejde kulometry rozbít poctivé budování socialismu, nejde rozbít touha všech slušných lidí po světovém míru a po pokojném budování lidské civilisace. A ze všech těchto důvodů prosím, aby tato společnost, která do naší společnosti nepatří, která se z ní vyřadila, byla řádně potrestána a aby Hořínek, člověk, která přestal dávno být člověkem a pro kterého není nic jiného na vybranou, byl potrestán trestem absolutním na výstrahu všem těm, kteří ještě dnes mezi námi obcházejí jako vlci /.../. Nakonec

absolutní trest není trestem pro toho, kdo je potrestán, ale obranou a spravedlivou zbraní a výstrahou a my máme právo se bránit, /.../ a nemůžeme si dovolit tak hnusné typy, jako je Hořínek v naší společnosti hlídat, protože ten by utekl znovu. A proto je nutné ho potrestat tak, aby utéci nemohl.

Soudruzi, soudcové, končím tím, že výkon Vašeho rozsudku musí být spravedlivou odpovědí venkovským magnátům, paličům války a mezinárodní reakci a musí být spravedlivým trestem této odporosti a spodině, těmto lidem, kteří at' dostanou jakýkoli trest za svoji činnost, dostanou málo.

příloha 13

Rozsudek státního soudu nad skupinou „Hořínek a spol.“ (AMV, V – 1187).

Státní soud v Praze uznal po hlavním líčení, konaném ve dnech 26. a 27. září 1951 v Chotěboři takto právem:

Obvinění

1. Karel Hořínek,

nar. dne 5. 12. 1901 v Olomouci – Hřebčíně, býv. špkt. ČSA, trestanec, posl. bytem v Dašicích čp. 91, okr. Pardubice,

2. Rudolf Mentlík,

nar. dne 19. 10. 1914 v Divnici, okr. Uherský Brod, zvěrokleštič, posl. bytem v Čáslavi, Havlíčkova ul. čp. 219,

3. Josef Koudelka,

nar. dne 16. 3. 1902 v Březí, okr. Čáslav, zedník a malozemědělec, posl. bytem v Kluckých Chválovicích čp. 5, okr. Čáslav,

4. Alois Bláha,

nar. dne 28. 1. 1926 ve Sptycích, okr. Čáslav, rolník, posl. bytem ve Sptycích čp. 24, okr. Čáslav,

5. Vladimír Krška,

nar. dne 22. 11. 1914 v Třebíči na Moravě, okr. týž, obchodní příručí, posl. bytem v Golčově Jeníkově čp. 102, okr. Čáslav,

6. Václav Mareček,

nar. dne 27. 9. 1914 v Golčově Jeníkově, okr. Čáslav, dělník, posl. bytem v Golčově Jeníkově čp. 223, okr. Čáslav,

7. Jiří Vlach,

nar. dne 19. 12. 1909 ve Vilémově, okr. Chotěboř, rolník, posl. bytem ve Vilémově
čp. 9, okr. Chotěboř,

8. Jan Štědrý,

nar. dne 11. 4. 1923 v Jablonci n. N., okr. týž, provozní vedoucí ČSSS, posl. bytem
v Chotěboři čp. 1, okr. týž

všichni tč. ve vazbě státního prokurátora v Praze

jsou vinni,

že v roce 1949 a v prvních měsících roku 1950 v jižní části pardubického kraje spolčili
se navzájem a s jinými k pokusu o zničení a rozvrácení lidově demokratického
státního zřízení a společenského řádu republiky, které jsou zaručeny Ústavou, přičemž
až na Rudolfa Mertlíka k tomuto účelu hromadili zbraně,

čímž spáchali

treštný čin velezrady podle § 78 odst. 1 lit. c), odst. 2 lit. a) a mimo Rudolfa Mentlíka
také podle odst. 3 lit. d) tr. z.

a odsuzují se

se zřetelem na ustanovení §§ 12 a 18 tr. z.:

1. Karel Hořínek podle § 78 odst. 3 tr. z. k trestu smrti,
2. Rudolf Mentlík podle § 78 odst. 1 tr. z. k trestu odnětí svobody na dobu 16
roků,
3. Josef Koudelka podle § 78 odst. 3 tr. z. s použitím předpisu § 29 odst. 2 tr. z.
k trestu odnětí svobody na dobu 20 roků,
4. Alois Bláha podle § 78 odst. 3 tr. z. s použitím předpisu § 29 odst. 2 tr. z.
k trestu odnětí svobody na dobu 25 roků,
5. Vladimír Krška podle § 78 odst. 3 tr. z. s použitím předpisu § 29 odst. 2 tr. z.
k trestu odnětí svobody na dobu 21 roků,
6. Václav Mareček podle § 78 odst. 3 tr. z. s použitím předpisu § 29 odst. 2 tr. z.
k trestu odnětí svobody na dobu 24 roků,

7. Jiří Vlach podle § 78 odst. 3 tr. z. s použitím předpisu § 29 odst. 2 tr. z. k trestu odnětí svobody na dobu 20 roků,

8. Jan Štědrý podle § 78 odst. 3 tr. z. s použitím předpisu § 29 odst. 2 tr. z. k trestu odnětí svobody na dobu 22 roků.

Obviněný Karel Hořínek ztrácí podle § 78 odst. 4 tr. z. československé státní občanství, u ostatních obviněných pak se vyslovuje podle § 47 tr. z. trest propadnutí celého jejich jmění a titíž obvinění ztrácejí podle § 43 tr. z. čestná práva občanská, přičemž doba nezpůsobilosti k jejich opětnému nabytí se stanoví podle § 44 tr. z. na 10 let od výkonu trestu.

/.../

Důvody:

./.../ Rozdrcením pokusu o únorový puč v r. 1948 dokázala dělnická třída naší i zahraniční reakci, že si vzala poučení z událostí z prosince r. 1920 a že nehodlá ustoupiti od socializace a cesty, nastoupené po boku zemí lidových demokracií v čele se SSSR... V době, kdy západní imperialismus rozpoutává štvavou válečnou propagandu proti zemím tábora míru..., zapomínají někteří jednotlivci na hrůzy okupace, a jejich nenávist proti lidově demokratickému zřízení, které přináší sociální vzestup dělnictva a chce zbavit dřiny malého a středního rolníka, je tak veliká, že se chtějí paktovat s vrahy našeho lidu... Karel Hořínek, /.../ tento následovník nacistických vzorů a pomocník nadlidí ze Sicherheitsdienstu nalezl pomocníky mezi vesnickými boháči, které mamon zbavil lidského srdce, duše i svědomí, a z nichž třídní zášť a smrtelná nenávist k socialismu učinila zločince, schopné i vraždit, jak bylo již vícekrát dokumentováno, naposledy v Babicích ./.../ Pro cíle těchto zločinců jsou dobří všichni, ... kteří se v západním Německu spřáhli s hitlerovskými násilníky, s vrahy a žháři Lidic, Ležáků, s gestapáckými stvůrami, a kteří se neštítí sebezločinnějších prostředků, aby se pokusili teroristickými úklady rušit náš nový život a překážet výstavbě socialismu v naší zemi... Musíme proto ./.../ v zájmu dělnické třídy tvrdě postihnout i tyto lidi, kteří byli zneškodněni již v době, kdy své hnusné činy teprve plánovali. Soud nepochybuje, že takový Hořínek, kdyby jeho další činnost nebyla znemožněna jeho dalším zatčením, nebyl by se pozastavil ani před

provedením vraždy, pokud by sloužila jeho cíli. /.../ Je nutno neúprosně stíhat všechny zákeřné traviče, kteří vytvářejí ovzduší pro zločinnou práci agentů západního imperialismu, teroristických banditů a vrahů.

Karel Hořínek, jsa si dobře vědom toho, že bude mít úspěch, bude-li hledat oporu v politicky zaostalém kraji zemědělském, vybral po svém útěku z trestu v červenci 1949 právě tento kraj. Věděl že agráři již v době předmnichovské republiky úmyslně udržovali vesnici v zaostalosti, aby této zaostalosti využívali k bezmeznému vykořisťování pracujícího lidu. Vesniční boháči, kteří sice již ztratili svoje mocenské posice, stále ještě ovlivňují některé střední a drobné rolníky. Proto mohl Hořínek v poměrně krátké době nalézt tolik ochotných pomocníků /.../.

Maje důkladné vzdělání ve strategii a taktice, rozpracoval do nejmenších detailů plán protistátní akce od údobí organizace a výstavby sítě jednotlivých skupin, přes údobí akční, tj. údobí, během něhož budou prováděny úkoly zpravodajské, propagační, sabotážní, teroristické, bojové, spojovací a mobilizační, až k údobí ozbrojeného povstání a s tímto plánem seznámil své spolupachatele. Šlo mu o to, aby všechny akce byly řízeny pokud možno z jednoho ústředí a k zjištění takového ústředí vynaložil velké úsilí. Podařilo se mu navázat spojení s Ing. B. a jeho prostřednictvím pak byl obviněn se svojí rostoucí skupinou napojen naproti státní centrum odsouzené již Milady Horákové a Františky Zemínové. Získal dotyk i s dalšími již existujícími organizacemi a vyvinul pak snahu po dosažení spojení a koordinace akcí všech těchto skupin, zejména i s kutnohorskou skupinou Josefa Němce a čáslavskou skupinou Jaroslava Němečka. / /“

příloha 14

Zpráva státní prokuratury o postoji „krajské bezpečnostní pětky“ k případu Karla Hořínka (SÚA, 4 SPt I 88/51).

STÁTNÍ PROKURATURA V PRAZE

V Praze dne 10. srpna 1951

Ministerstvo spravedlnosti

v Praze

k rukám soudruha Dr. Smetany

Věc: Karel Hořínek a spol. – zvláštní zpráva

Referent: dr. Čížek

1. V jižních okrajích pardubického kraje a přilehlých okrajích kraje jihlavského a pražského vybudoval od léta 1949 do března 1950 Karel Hořínek ilegální organizaci, která čítala se všemi svými odnožemi daleko přes sto členů. Některé podskupiny pak přímo se skupinou Hořínkovou nesouvisející byly již svého času souzeny. Ilegální Hořínkova skupina, na kterou bylo podáno sem trestní oznámení, bude souzena jednak 20. - 21. srpna 1951 v Chotěboři při veřejném hlavním líčení, jednak později v Praze. V Chotěboři bude souzeno 8 vedoucích skupiny v čele s Karlem Hořínkem. Uložení absolutního trestu přichází v úvahu pouze u Karla Hořínka. Druhá skupina bude obsahovat dalších 48 Hořínkových spolupracovníků. Uložení absolutního trestu nepřipadá v úvahu u žádného.
2. Karel Hořínek je padesátiletý. Jeho otec byl řemeslným sochařem, pracujícím u různých firem, jeho matka provozovala živnost dámského krejčovství. Měl 5 sourozenců. Nejstarší bratr je důstojníkem československé armády ve výslužbě. Další padl ve světové válce. Další je zaměstnancem MNV v Olomouci. Další je akademickým sochařem. Jeho sestra je provdaná. Ve svém mládí počal studovati práva, pak odešel do vojenské akademie a v roce 1924 stal se poručíkem jezdeckta. Sloužil pak

jako důstojník ČSA až do roku 1939. V roce 1932 se oženil s dcerou řezníka a uzenáře z Dašic u Pardubic. Má dvě děti a to 17tiletou dceru a 15tiletého syna. V okupaci byl zaměstnán jako obecní a okresní tajemník v Dašicích a Pardubicích. V roce 1944 působil v Moravcově veřejné osvětové službě a v Lize proti bolševismu a to až do skončení okupace. Pořádal řadu veřejných přednášek a byl v retribuci za tuto činnost odsouzen k 14 rokům těžkého žaláře. Později mu při revisi byl trest snížen na 7 roků. Tento trest si odpykával v Mal. Svatoňovicích, odkud v létě 1949 utekl a chtěl se dostat za hranice. Cestou svůj úmysl změnil a počal páchat trestné činy, pro které je žalován.

3. Karel Hořínek po svém útěku se ukrýval u různých osob, zejména u řady vesnických boháčů a vytvořil rozsáhlou ilegální organizaci, pro kterou vypracoval program.

/.../

Na plno rozvinul svoji činnost organizační, a připravoval řadu teroristických akcí na léto 1950. U jednotlivých členů skupiny byly ukryté zbraně, zejména několik pancéřových pěstí, několik desítek kilogramů třaskavin a značné množství střelných zbraní a to i hromadně účinných, několik vysílaček atd.

4. Jeho skupina ukrývala také teroristickou bandu, která měla spáchat atentát na generála Svobodu. Hořínek shromažďoval také zprávy týkající se státních statků a národních podniků, aby je mohl použít pro plánované destrukční a teroristické akce. V jednom případě dokonce již vydal instrukce k hromadnému otrávení dobytka na státním statku. Absolutní trest přichází v úvahu vzhledem k nebezpečnosti povahy Hořínkovy činnosti a vzhledem k tomu, že jde o pachatele který nenávidící lidově demokratické zřízení a při vyšetřování se přímo vyjádřil v tom smyslu, že zasvětil celý svůj život boji proti komunismu. Jde o nenapravitelného zločince, který v případě vyslovení trestu na svobodě by musil býti po celý život bedlivě střežen, poněvadž naděje, že by se napravil zde není.

5. Krajská bezpečnostní pětka v Pardubicích, ač byla upozorněna intervenujícím prokurátorem na tu okolnost, že faktickému násilí nebo k velké věcné škodě nedošlo, usnesla se přesto na tom, aby byl doporučen absolutní trest a to proto, poněvadž jde o v kraji známého kolaboranta a odporného zločince a poněvadž je právě v prostředí kde věc bude souzena, totiž v Chotěboři nutno ukázat na nebezpečnost Hořínkovy bandy a jejich pomahačů.

Státní prokurátor proto navrhuje, aby byl absolutní trest státním soudem vyneseno a vykonáno.

Náměstek státního prokurátora

nečitelné

příloha 15

Rozhodnutí nejvyššího soudu o odvolání Karla Hořínka (SÚA, 4 SPt I 88/51).

„Odvolání“

To IV 169/51

Nejvyšší soud jako soud odvolací usnesl se po odvolacím líčení dne 13. listopadu 1951 o odvolání Karla Hořínka z rozsudku státního soudu v Praze ze dne 29. září 1951, č.j. 7 Ts I 36/51, takto:

Odvolání se zamítá.

Odůvodnění:

Obviněný Karel Hořínek se domáhá ve svém odvolání pro výrok o trestu záměny uloženého mu absolutního trestu v trest odnětí svobody, neboť uvedený trest prý se jeví vzhledem k osobě obviněného a převaze a charakteru zjištěných, po případě uplatňovaných polehčujících okolností příliš přísným. V souvislosti s osobní povahou obviněného poukazuje, že u něho nešlo o tak vadný povahový rys, že obviněný by byl rozhodnut vraždit při provádění protistátní činnosti, a uvádí, že když někteří z členů protistátní skupiny nadhodili, že by se zastrašování funkcionářů KSČ mělo provádět střelbou, vyzpovídal se knězi, přičemž se ho tázal o radu, zda skupina může ve své protistátní činnosti použít teroru ve formě útoku na jednotlivé osoby, kdyby tento útok měl za následek zranění nebo smrt. To mu prý kněz neschválil a také skupina Hořínkova nikdy podobného zákroku nepoužila.

Tato námitka postrádá spolehlivého podkladu. Především proto, že není zjištěno, že Hořínek, resp. jeho skupina nepoužila zbraní právě v důsledku uvedené rady kněze, či z jiných důvodů. Osobnost Hořínkova však se v důsledku činnosti zjištěné státním soudem nejeví naprosto tak, že by obviněný v podobných případech dal na dobré zdání kněze. Nelze přehlédnout akční plán skupiny, výhružné dopisy, v nichž adresátům bylo hrozeno se zúčtováním, plánované teroristické akce velkého rozsahu a konečně i plánované útoky na čelné funkcionáře KSČ, jakož i chystané rozpoutání občanské války, jak obviněný u hlavního líčení výslovně doznal. Všech

těchto akcí byl obviněný ve své skupině hlavou a postupně podle plánu je počal uskutečňovat. Tyto skutečnosti posuzovány ve svém souhrnu spolu se skutečně prováděnými akcemi nemohly vést nalézací soud k jinému přesvědčení než k tomu, že případ obviněného se zpovědí nutno posuzovat jako rafinovaný úskok, který měl pomoci získat obviněnému zbožné obyvatelstvo pro jeho protistátní akce, případně, aby jejich provádění před tímto obyvatelstvem odůvodnil. Mimo to obviněný u odvolacího líčení doznal, že pokynem kněze by se řídil jen potud, že by zatím individuální teroristické akce nebyly prováděny a že by byl čekal až na pokyn ústředního vedení, aby se svou skupinou povstal k ozbrojenému povstání, do kteréžto doby měli být lidé jeho skupiny udržováni v kázní. Nelze tedy ve vyličeném skutku už z uvedených důvodů spatřovat polehčující okolnost zdržení se větší škody, a z toho důvodu také nepovažuje odvolací soud nutným výslech svědků Josefa Cakla, Rudolfa Frajera a Rudolfa Mendlíka o uvedené skutečnosti. Osobnost obviněného Hořínka je ostatně zevrubně a výstižně vyličená v odůvodnění napadeného rozsudku, zejména jak se choval a projevoval za okupace, za kteroužto činnost by byl v době po roce 1945 odsouzen mimořádným lidovým soudem k 7 rokům těžkého žaláře. Získání stříbrné svatováclavské orlice a jeho funkce a činnost v Lize proti bolševismu v době okupace nejvýstižněji charakterizují jeho „vlastenectví“, jehož se v přípravném řízení dovolával.

Nalézací soud plně zhodnotil vedle zjištěných polehčujících okolností plného doznání a usvědčení jiných pachatelů i závažné okolnosti přitěžující a to zneužití náboženského citění obyvatelstva, odsouzení již pro čin po skutkové stránce podobného druhu, pokračování v trestné činnosti po dlouhou dobu, jakož i svedení většího počtu osob. Tyto skutečnosti a značná nebezpečnost jednání obviněného neskýtají naději na jeho polepšení a nelze dospět k přesvědčení, že by uložený absolutní trest byl v tomto případě nepřiměřeně přísný.

Bylo tedy odvolání obviněného pro výrok o trestu jako neodůvodněné zamítnuto.

V Praze dne 13. listopadu 1951.

Dr. Malý v.r.

příloha 16

Zpráva ministerstva spravedlnosti kanceláři prezidenta republiky ve věci žádosti Karla Hořínka o milost prezidenta republiky (Archiv KPR - T 6023/51).

V Praze 14. prosince 1951

Věc: Karel Hořínek - žádost o milost

Referent: Dr. Putník.

Ministerstvo spravedlnosti předkládá vzhledem k dopisu z 10. května 1950 spisy v trestní věci proti Karlu Hořínkovi a spol. pro trestné činy velezrady s touto zprávou:

Karel Hořínek se narodil 5. prosince 1901 v Olomouci a pochází z rodiny sochaře, který pracoval za mzdu u různých závodů. Jeho matka měla samostatnou činnost dámského krejčovství. Po absolvování gymnasia a kratším studiu na právnické fakultě v Praze vstoupil do vojenské akademie v Hranicích, odkud byl v roce 1924 vyřazen jako poručík jezdeckva. Potom působil na různých místech jako důstojník z povolání až do roku 1939. Doté doby dosáhl hodnosti štábního kapitána. V době okupace byl úředníkem okresního úřadu v Pardubicích. V této době vystupoval jako přívrženec nacistů, pracoval úzce s němci a s gestapem a jako člen „ligy proti bolševismu“ uspořádal v pardubickém okrese několik desítek přednášek, v nichž šel proti SSSR. Za svou kolaborantskou činnost byl odměněn svatováclavskou orlicí. Po revoluci v roce 1945 byl zatčen a pro svou okupační činnost odsouzen u bývalého krajského soudu v Chrudimi k trestu odnětí svobody na 14 roků. V roce 1948 byl mu trest změněn na 7 roků odnětí svobody. Je ženatý a má dvě děti ve stáří 15 a 17 roků. Za prvé republiky nebyl politicky organisován.

Byl odsouzen rozsudkem státního soudu v Praze ze dne 27. září 1951 pro trestný čin velezrady k trestu smrti, ke konfiskaci celého majetku a ke ztrátě československého státního občanství.

Rozsudek nabyl právní moci, neboť byl potvrzen rozhodnutím nejvyššího soudu jako odvolacího ze dne 13. listopadu 1951, kterým bylo odvolání odsouzeného zamítnuto.

V téže trestní věci bylo odsouzeno dalších 7 osob rovněž pro trestní čin velezrady k trestům odnětí svobody až na téměř 25 roků a k přiměřeným trestům vedlejším. Rovněž ohledně těchto osob je rozsudek v právní moci.

Karel Hořínek uprchl v červenci 1949 z trestu uloženého mu za jeho okupační činnost. Po útěku se uchýlil do pardubického kraje, kde se ukrýval před bezpečnostními orgány u různých osob s nepřátelským poměrem k lidově demokratickému zřízení.

Během svého ukrývání se mu podařilo navázat spojení s ing. Josefem Bičištěm, který jako bývalý člen národně socialistické strany vyvíjel spolu s dalšími zrádnými funkcionáři této strany protistátní činnost. Hořínek soustředil již zatím kolem sebe skupinu lidí protistátního smýšlení, z nichž vytvořil ilegální organizaci. Prostřednictvím ing. Bičiště se napojil se svou rostoucí skupinou na protistátní centrum Milady Horákové a Františky Zemínové. Získal spojení i s dalšími již existujícími protistátními skupinami a snažil se, aby dosáhl koordinace akcí těchto skupin. Pro protistátní činnost vypracoval k splnění rozvratnických záměrů podrobný plán. V plánu byly přesné směrnice po stránce organizační a jeho obsahem je i činnost sabotážní a teroristická. Konečným cílem činnosti bylo ozbrojené povstání. Hořínek hromadil pro účely skupiny zbraně, posílal osobám veřejně činným výhružné dopisy a dával členům skupiny konkrétní příkazy k sabotážním akcím. Tak měli členové skupiny přistoupit k vypálení statku Radimova. Měla tím být ohrožena velkovýkrmna vepřů a zničen státní statek. Dalším úkolem bylo zničení strojů a hlavně traktorů ve státních strojních stanicích. Činnost skupiny zaměřil i na vyzvídání státních tajemství z významných oborů průmyslu a obrany. V rámci činnosti skupiny naplánoval též únos generála Kutlvašra. Při tomto únosu měli být strážci donuceni zbraněmi k vydání generála Kutlvašra anebo v případě odporu měli být střelnými zbraněmi odstraněni. Hořínek pamatoval ve svých plánech též na školení členů skupiny ve špionáži,

sabotáži a v organizačních záležitostech. Jeho činnost zasáhla širokou rozlohu východních Čech a trvala poměrně dlouhou dobu až do roku 1950.

Když Hořínek zjistil, že činnost jeho skupiny byla odhalena a že členové jsou zatýkáni, pokusil se o útěk do zahraničí. V tom mu však bylo zabráněno zásahem bezpečnostních orgánů.

V žádosti o milost poukázal na své úplné doznání. Dále uvedl, že se přičinil o to, že během činnosti skupiny nedošlo k použití zbraní, ačkoliv byly po ruce.

Státní soud usnesl se jednomyslně po slyšení státního prokurátora nedoporučiti odsouzeného milosti presidenta republiky.

Rovněž nejvyšší soud usnesl se v souhlase se stanoviskem generálního prokurátora nedoporučiti odsouzeného milosti presidenta republiky a to většinou čtyř hlasů proti třem.

Nepoužije-li pan president svého práva podle § 205 odst. 4 tr. ř., ministerstvo spravedlnosti žádosti Karla Hoříнка o prominutí trestu smrti milostí nevyhoví a dá poukaz, aby ohledně výkonu trestu bylo nadále postupováno podle zákona.

Karel Hořínek se projevil za okupace jako odporný přísluhovač nacistů a byl okupanty pro svou kolaborantskou činnost také vyznamenán. /.../ Jeho závažná trestná činnost, v níž pokračoval po značně dlouhou dobu a která vyplívá z jeho nesmiřitelného nepřátelství k budování socialismu v naší vlasti, může být odčiněna toliko skutečným výkonem spravedlivě uloženého absolutního trestu.

Přednosta odboru: nečitelné

příloha 17

Zpráva o hodnocení procesu proti Františku Mojžíšovi a spol.

(SÚA, 4 Spt I – 63/52).⁹⁸

Hodnocení procesu

konaného ve dnech 2. – 5. července 1952 v Habrech, trestní věc proti Mojžíšovi a spol.

Přítomni: S. Kaláb, s. Zálešák, s. Siegl, s. Hlaváček, s. Hulcer, s. Fischer, s. Zelenka za KV KSČ, okresní velitel NB s. Oulický, s. Miláček za KV Stb.

S. Hulcer vítá přítomné soudruhy, ujímá se jako první hodnocení procesu. Uvádí: Trestní oznámení bylo vypracováno velmi dobře, organizace procesu ze strany KV Stb provedena dobře. Obvinění nebyli naučeni frázím. Práce celého senátu dobrá. Rozsudek vynesena podle nového způsobu, toto provedl s. Kaláb velmi dobře.

S. Hlaváček: Spolupráce mezi senátem a prokurátory byla dobrá, prokurátoři se navzájem doplňovali. S. Hulcer mohl ve své závěrečné řeči více rozvést význam státních statků, STS. Pěkný závěr měl s. Kaláb. Proces splnil svůj účel.

S. Zálešák: Velmi se mně líbilo trestní oznámení. Obvinění byli velmi pěkně připraveni. Hlavní líčení bylo správně rozplánováno. S. Hulcer se měl více zabývat v závěrečné řeči nebezpečností trestného činu nadřování a neoznámení trestného činu.

S. Siegl: Velmi se mi líbila nová forma rozsudku, rozsudek byl velmi dobrý.

S. Fischer: Souhlasím plně s tím co řekl s. Zálešák. Sám jsem měl možnost kdykoliv zasahovat.

S. Oulický: Ostrahu jsme se snažili udělat co nejlépe, myslím, že nebylo závad.

S. Miláček: Pokud se týká naší spolupráce, byla velmi dobrá. Soudruzi od VB si vedli velmi dobře. Odůvodnění rozsudku se mně velmi líbilo. S. Hulcer se měl trochu více zabývat v řeči zemědělskými poměry v tomto kraji.

---

⁹⁸ Zpráva není datována. Jednání však jistě proběhlo bezprostředně po skončení procesu.

S. Zelenka: Ohledně přípravy. Na situaci, která je zde v okrese Chotěboř, bylo vše uděláno dobře. O procesu se mezi lidmi velmi dobře hovoří. Po stránce bezpečnostní bylo vše velmi dobré. Prokuratura se, abych tak řekl, moc nenadřela, některé věci přejímal senát. Mohlo býti více ukázáno na nebezpečnost přechovávačů. Jinak spolupráce senátu s prokurátory byla dobrá. Otázky soudců z lidu byly dobré. Závěr líčení byl velmi dobrý. S. předseda odůvodnil rozsudek, zejména po stránce politické velmi dobře. Také nový způsob vynášení rozsudku se mi líbil. S výší trestu jsou lidé také spokojeni. K obhajobě. Nejlepší obhajobu měl s. Fáček, ale také ostatní nebyly špatné.

S. Kaláb: Věci vyšetřované KV Stb v Pardubicích jsou nejlepší. Trestní oznámení velmi dobré, střízlivé, nebyly tam věci, které by neodpovídaly skutečností. Věc celkem byla vyšetřena velmi dobře. Prokurátorské zásahy nebyly tak intenzivní, špatné však nebyly, zvláště s. Fischer měl otázky, které směřovaly na kořen věci. Senát měl mnoho možností v tomto procese. Proces měl dobrý průběh. Prokurátorská řeč byla kratší než měla být ve skutečnosti. V celku jsem s průběhem hlavního líčení spokojen.

S. Zelenka ještě dodává: Myslím, že tento proces bude lépe hodnocen než byl hodnocen proces v Čáslavi. Také tresty, zde vynesené upevní zde posice.

S. Kaláb: Dotazy s. Zálešáka byly zcela na místě. Z obhájců byl nejlepší s. Fáček, nemám však ani jedné námitky proti ostatním obhájcům. K organizaci procesu nemám námitek, ostraha byla v pořádku.

S. Hulcer končí hodnocení procesu a děkuje přítomným soudruhům za dobrou spolupráci.

příloha 18

Zpráva o stanoviscích jednotlivých státních orgánů k absolutnímu trestu Františka Mojžíše (Klosův archiv).

Soudruh Litera

Věc: František Mojžíš – trest smrti.

Rozsudkem státního soudu ze dne 5. července 1952 za předsednictví s. Kalába byl František Mojžíš odsouzen k trestu smrti.

Trestná činnost a osoba pachatele je patrna ze správy nejvyššího soudu ze dne 25. srpna 1952, která je v materiálu připojena. Uložení trestu nebylo předem projednáno, poněvadž při podání žaloby byla státní prokuratura toho názoru, že trest smrti by byl příliš přísný a zvláštní správu proto nepodal.

Názor státní prokuratury: V daném případě zastává státní prokuratura názor, že trest smrti by byl příliš přísný, zejména vzhledem k úměrnosti k trestům uloženým jiným osobám, jednak v této věci, jednak v souvislosti trestní věci Hořínek, kde se jednalo o rozsáhlou teroristickou organizaci na Pardubicku, v níž byl odsouzen jen hlavní organizátor k absolutnímu trestu. /.../

Generální prokuratura zastává rovněž názor, že uložení absolutního trestu je příliš přísné, v podstatě z podobných důvodů, jako prokuratura státní. /.../.

Státní soud pokládá uložený trest za správný, vzhledem k tomu, že Mojžíš byl myšlenkovým původcem a organizátorem všech tří vražedných útoků, že členem jeho bandy Merglem byla skutečně jedna vražda spáchána a jeho osobním profilem a chováním při hlavním líčení. Dále poukazuje státní soud na to, že teror v místech, kde Mojžíšova banda působila není ještě likvidován. /.../.

Nejvyšší soud souhlasí se státním soudem a pokládá uložený trest rovněž za správný. /.../ Soudy tedy zastávají stanovisko, že uložený trest je přiměřený, prokuratury naproti tomu mají za to, že je příliš přísný a navrhují změnu tohoto trestu na trest odnětí svobody.

Závěrem jde tento případ shrnout.

Pro setrvání na uloženém trestu mluví:

- a) Jde o teror, v němž byly 3x připravovány vraždy a obviněný byl organizátorem této bandy
- b) K provedení vražd v jednotlivých případech nedošlo pouze pro náhody.
- c) V kraji bylo spácháno již více teroristických vražd. Při vynesení rozsudku došlo v nedaleké továrně k sabotážím destruktivním, takže je zde důvodný předpoklad, že teror zde nebyl docela vymýcen.
- d) Obviněný se při hlavním líčení choval drze, překrucoval a zapíral skutečnost.
- e) Dosavadní život pachatelův, který byl znám jako piják, rváč a rozbíječ schůzí KSČ.

Proti setrvání na uložení trestu a pro uložení trest odnětí svobody mluví tyto okolnosti:

- a) K provedení jednotlivých teroristických činů nedošlo. /.../.
- b) Trestná činnost končí v březnu 1950, od kteréžto doby se Mojžíš skrývá před bezpečnostními orgány, byť i vyzbrojen samopalem a odhodlán se bránit.
- c) Spoluobviněným, zejména Caklovi a Maruškoví byly uloženy tresty odnětí svobody, třebaže jejich činnost není menší než činnost Mojžíšova, byť i se tak stalo pod dojmem kajícího doznání.
- d) Srovnáním s tresty uloženými ve skupině Hořínek, jejíž Mojžíšova Banda byla odnoží a v níž byly uloženy za těžší trestnou činnost, než byla Mojžíšova, tresty na svobodě.

Po podrobnostech rozboru celé trestné činnosti mám za to, že názor soudů je správnější, také zejména vzhledem k tomu, že v místech, kde Mojžíšova banda působila teror byla a je dosud vážným problémem a upouštím od svého názoru z 25. července 1952 a navrhuji, aby byla vypracována zvláštní zpráva s návrhem na potvrzení uloženého trestu. Prosím tě, abys tu věc uvážil, projednal se s. Klosem a sdělil mě Vaše stanovisko.

29. 8. 1952

Cícha.

příloha 19

Dopis Františka Mojžíše rodině z 21. dubna 1953, v den jeho poprav (SÚA).⁹⁹

Drahá Vlastičko, Jaroušku a rodiče.

Loučím se s Vámi se všemi tímto posledním dopisem, který je pro mne a pro Vás velkým utrpením, které jsem Vám způsobil. Děkuji Vám rodiče, že jste pro mne dali to nejcennější a já Vám takovou bolest připravil. Obracejím se na Vás s velkou prosbou, aby jste mi odpustili, pokud Vám bude možno Vlastičku s Jarouškem při sobě měli, neb u Vás u matčinyho srdce jim bude nejlépe jako vždy.

Mému potomku Jarouškovi a Vlastičce jsem nic nezanechal, jen hoře a utrpení. Prosím Vás za odpuštění. S Vlastičkou, doufám, budu mluvit. Čekám, že přijede a to bude poslední naše shledání jako manželé. Chtěl jsem vidět Jarouška a to asi nebudu. Čekám aspoň na fotografii. Vlastičko a Jaroušku, prosím Vás, odpusťte mi, že jsem Vás jako tata opustil a nechal Vás na pospas. Srdce mě bolelo celý ten čas co jsem Vás neviděl. Modlil jsem se, aby jste byli zdraví a doufal jsem, že se s Vámi sejdu aspoň ve věznici před koncem mého života. Tebe milá Vlastičko určitě čekám, že přijedeš. Bude to hrozné rozloučení, ale těším se na tebe, že Tě aspoň uvidím. Dostal jsem od tebe poslední dopis v lednu a od té doby jsem ti dvakrát psal. V posledním dopisu jsem gratuloval Jarouškovi k svátku i k narozeninám. To ještě jednou opětuji do celé budoucnosti a to naposled. Jaroušku, buď hodný a poslouchej maminku, dědečka a babičku. Tatínka si ještě nepamatuješ. Byl jsi malý, když tě tata s těžkým srdcem opustil. Loučím se se švagry, švagrovými a dětmi obou rodin. Pozdrav všem příbuzným a známým tlumočte.

Srdečně Vás všechny zdraví, líbá a to naposled,

Váš tata František Mojžíš.

---

⁹⁹ Růžička, M., *Osudy politických vězňů Havlíčkovobrodská 1948 – 1989*, str. 264 - 265

Chronologie nejznámějších politických procesů

(Události týkající se Hořínkova případu jsou v textu zvýrazněny.)

1948

květen - zatčení gen. Heliodora Píky

1949

21. června - gen. Heliodora Píka popraven

10. července – údajný Hořínkův útěk z vězení

16. září - proces s L. Rajkem v Maďarsku

27. září – zatčení Milady Horákové

říjen – založení „ilegální“ skupiny v Šebestěnicích

15. října – L. Rajk popraven

7. prosince – Proces s T.Kostovem v Bulharsku

11. prosince – pohyb křížku v Číhošti

1950

28. ledna – zatčení faráře Josefa Toufara

25. února – farář Josef Toufar umírá

březen – velké zatýkání na Jeníkovsku a Čáslavsku

31. března – 4. dubna – proces s představiteli řádů Machalkou, Tajovským a dalšími

31. května – 8. června – proces s Miladou Horákovou a spol.

27. června – Milada Horáková, Jan Buchal, Oldřich Pecl a Závíš Kalandra popraveni

říjen – zatčení Otto Šlinga

říjen – popraven osmnáctiletý Jaroslav Kysela z Chotěboře

27. listopadu – 2. prosince – proces proti biskupům („Zela a spol.“)

1951

10. - 15. ledna – proces s biskupy na Slovensku („Vojtašák a spol.“)

leden – únor – zatčení V. Klementise, A. Londona, B. Reicina, G. Husáka, L. Novomeského, K. Švába, O. Závodského a M. Švermové

duben – popraveni bratři Kořínkové a Bohumil Kruliš ze Žlebů

2. července – vražda tří funkcionářů v Babicích

12. července – proces s „babickými vrahy“

2. srpna – zatčení W.Gomulky vPolsku

26. - 27. září – proces se skupinou „Hořínek a spol.“

24. listopadu – zatčení Rudolfa Slánského

1952

2. února – Karel Hořínek popraven

3. - 5. července – proces se skupinou „Mojžíš a spol.“

16. května – proces se skupinou „Bičíště a spol.“

20. - 27. listopadu – proces Slánský a spol.

3. prosince – poprava 11 odsouzených z procesu z Rudolfem Slánským

1953

dubna – popraven F. Mojžíš z Vepříkova

1954

duben – proces s „buržoazními nacionalisty“ G. Husákem, L. Novomeským a dalšími

Použitá literatura

- M. Čapek, *O mužích, na které se zapomnělo*, Praha 2000,
- B. Čelovský, *Strana světí prostředky - Martyrium faráře Josefa Toufara, Šenov u Ostravy*, 2001,
- Z. Dvořáková, *O Miladě Horákové a Milada Horáková o sobě*, Praha 2001,
- Z. Dvořáková, *Smrt pro tři ministry*, Praha 2000,
- Z. Dvořáková, *Z letopisů třetího odboje*, Praha 1992,
- F. Hanzlík, J. Pospíšil, *Soumrak demokracie*, Vizovice 2000 ad.,
- J. Kalous, A. Rázek, *Instruktažní skupina StB v lednu a únoru 1950 – zákulisí případu Číhošť*, Sešity ÚDV 4, Praha 2001,
- K. Kaplan, *Československo v letech 1945 – 1948*, Praha 1991,
- K. Kaplan, *Československo v letech 1948 - 1953*, Praha 1991,
- K. Kaplan, P. Paleček, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, Praha 2001,
- K. Kaplan, *Nebezpečná bezpečnost*, Brno 1999,
- K. Kaplan, *Nekrvavá revoluce*, Praha 1993,
- L. Klukanová a kol., *Komunismus na Vysočině*, Jihlava 2001,
- K. Kukal, *Deset křížů*, Praha 1993,
- A. London, *Doznání*, Praha 1990,
- T. Pasák, *Český fašismus a kolaborace 1922 – 1945*, Praha 1994,
- K. Pecka, *Motáky nezvěstnému*, Praha, 1990,
- F. Peroutka, *Budování státu II.*, Praha 1991,
- A. Plichta, *Pravda o Babicích*, Praha 2001,
- Proces s vedením záškodnického spiknutí proti republice – Horáková a společníci*, Ministerstvo spravedlnosti, Praha 1950,
- M. Růžička, *Osudy politických vězňů Havlíčkobrodsko 1948 – 1989*, Havlíčkův Brod 1999,
- J. Rychlík, *Zemědělství na rozcestí 1945 – 1948*, Studie Slováckého muzea, Uherské Hradiště 3/1998,
- B. V. Tajovský, *Člověk musí hořeti*, Praha 2001,

P. Tomek, *Případ Dr.Doležel a spol. – vazební podmínky osob „Případu Krčmaň“*, in *Securitas imperii 7*, Praha 2001,

J. Vaculík, F. Čapka, *Nástin českých dějin 20. století*, Brno 1999,

R. Zejda, *Babice 1951*, Třebíč 2001,

Prameny byly čerpány z těchto archivů:

Archiv ministerstva vnitra – v textu AMV

Archiv Samostatného oddělení bezpečnostního ředitele ministerstva spravedlnosti -
SOBŘ

Státní ústřední archiv - SÚA

Archiv Kanceláře prezidenta republiky – archiv KPR

Státní oblastní archiv v Zámrsku